

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

Ziņojums par tirgus analīzi

Eiropas Komisijas 2007. gada 17. decembra ieteikumā 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK, minētais tirgus:

**Nr.4 – Piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai
(ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās
vietā**

Rīga, 2013.gada Decembris

Satura radītājs

1. Ievads	4
1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas	4
1.2. Elektronisko sakaru likums	5
1.3. Noteikumi	6
1.4. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību	7
1.5. Ieteikums	7
2. Tirgus Nr.4 analīzes pirmā un otrā kārta	7
2.1. Tirgus analīzes pirmās kārtas gaita.....	7
2.2. Tirgus Nr.4 analīzes pirmās kārtas rezultāti	8
2.3. Pirmajā tirgus analīzes kārtā SIA „Lattelecom” piemērotās saistības.....	9
2.4. Tirgus analīzes otrās kārtas rezultāti	10
3. Konkrētais tirgus.....	10
3.1. Ieteikumā minētais tirgus.....	10
3.2. Attiecīgie pakalpojumi	11
4. Tirgus definēšana.....	21
4.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums mazumtirdzniecībā	22
4.1.1 xDSL un kabeļu tīklu piekļuves pakalpojumi	27
4.1.2. FTTx	28
4.1.3. Ethernet LAN kabeļu tehnoloģija	29
4.1.4. Fiksētā bezvadu piekļuve.....	29
4.1.5. Platjoslas piekļuve mobilajā elektronisko sakaru tīklā.....	30
4.1.6. Satelīts	31
4.2. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums vairumtirdzniecībā.....	32
4.2.1. xDSL un FTTx.....	32
4.2.2. Kabeļu tīkli	32
4.2.3. Mobilie elektronisko sakaru tīkli	33
4.2.4. Pārējās tehnoloģijas	33
4.2.5. Atšķirība starp <i>WLA</i> un <i>WBA</i>	33
4.3. Geogrāfiskā mēroga novērtējums.....	34
4.4. Tirgus definēšanas rezultāti	38
5. Tirgus Analīze	39
5.1. Tirgus dalījums	39
5.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai	41
5.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru	42
5.4. Tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums.....	43
5.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums	44
5.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)	45
5.7. Mēroga un vēriena ekonomikas priekšrocības	46
5.8. Komersanta vai komersanta grupas vertikālā integrācija	47
5.9. Rezultāti	47
6. Situācija Tirgū Nr.4	47
7. Būtiska ietekme tirgū.....	50
7.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem	50
7.2. Saistības	51
7.2.1. Caurredzamības saistības.....	51
7.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības.....	52
7.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības.....	52

7.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības	52
7.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.....	53
7.3. SIA „Lattelecom” saistības.....	54
8. Nacionālā konsultācija.....	65
9. Konkurences padomes viedoklis	66
10. Konsultācija ar EK un citu ES dalībvalstu regulatoriem	66
11. Secinājumi	69
1.pielikums	71
2.pielikums	74

1. Ievads

Lai veicinātu konkurenci elektronisko sakaru nozarē, Elektronisko sakaru likums (turpmāk – ESL), ņemot vērā Eiropas Savienības regulējumu, deleģē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai (turpmāk - Komisija) tiesības definēt konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus (tirgu definēšana), veikt definēto tirgu analīzi konkurences novērtēšanai šajos tirgos, noteikt elektronisko sakaru komersantus (turpmāk – komersants) ar būtisku ietekmi tirgū (turpmāk – BIT), kā arī piemērot, saglabāt, grozīt vai atceļ speciālas prasības (saistības) komersantiem, kuru ietekme konkrētajā tirgū atzīta par būtisku (saistību noteikšana).

Elektronisko sakaru tirgu regulēšanas pamatmērķis ir maksimizēt lietotāju un patēriņāju labumu izvēles, tarifu un pakalpojumu kvalitātes ziņā, veicot efektīvu un ilgtspējīgu konkurenci un racionālu resursu pielietojumu pakalpojumu sniegšanai. Tikai tad, ja, nepastāvot regulēšanai tirgū, tajā ir sagaidāma patēriņājam kaitīga rīcība, tirgus ir uzskatāms par piekritīgu apsteidzošai (*ex-ante*) regulēšanai. Tādēļ katras tirgus analīzes pamatā ir ietekmēto mazumtirdzniecības tirgu identificēšana, no kura izriet saistīto vairumtirdzniecības tirgu identificēšana un definēšana.

Analizējot tirgu tiek ņemta vērā ne tikai esošā informācija par darbību un rīcību pagātnē, bet arī iespējamā tirgus attīstība nākamo divu līdz trīs gadu laikā. Tādēļ tirgus analīzes ziņojumā tiek iekļautas attīstības tendences, kurās var pamatoti tikt prognozētas tirgus analīzes ziņojuma pārskata periodā.

1.1. Izmantotā terminoloģija, jēdzieni un definīcijas

Tirgus definēšana ir ekonomiska rakstura analīze, kurā izmanto Eiropas Savienības administratīvo un Eiropas Savienības Tiesas juridisko pieredzi.

Definējot konkrētos tirgus elektronisko sakaru nozarē, tiek analizētas komersantu veiktās darbības tirgū. ESL define elektronisko sakaru komersantu kā komersantu, kas veic divu veidu darbības – nodrošina elektronisko sakaru tīklu vai sniedz elektronisko sakaru pakalpojumu (turpmāk – pakalpojums).

ESL definē minētās darbības šādā veidā:

- elektronisko sakaru tīkla nodrošināšana – elektronisko sakaru tīkla izveide, attīstīšana, ekspluatācija, kontrole un piekļuves nodrošināšana tam;
- elektronisko sakaru pakalpojums – pakalpojums, kuru parasti nodrošina par atlīdzību un kurš pilnīgi vai galvenokārt sastāv no signālu pārraidīšanas elektronisko sakaru tīklos.

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši konkurences tiesībām, ir jāidentificē:

- visi tie pakalpojumi, kas veido identificējamu tirgus produktu (preču vai pakalpojumu tirgi);
- ģeogrāfiskā teritorija, kurā tiek sniegtas preces vai pakalpojumi (ģeogrāfiskie tirgi).

Definējot konkrētos tirgus atbilstoši Eiropas Savienības praksei, ir jāidentificē tirgus funkcionālais līmenis:

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti vairumtirdzniecībā (vairumtirdzniecības produktu tirgi);

- tirgi, kuros produkti tiek piedāvāti mazumtirdzniecībā (mazumtirdzniecības produktu tirgi).

Elektronisko sakaru nozarē tirgus sadalījums funkcionalā līmenī tiek izmantots tādēļ, ka regulējums, ko Komisija var piemērot vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktu tirgiem, atšķiras. Elektronisko sakaru nozarē vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi, ko viens komersants sniedz citiem komersantiem, un parasti tā ir daļa no elektronisko sakaru tīkla nodrošināšanas – pakalpojumi, kas tiek sniegti, nodrošinot piekļuvi, starpsavienojumu vai tālākpārdošanu. Savukārt mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgū tiek sniegti pakalpojumi galalietotājiem. Atbilstoši ESL abonentam ir fiziska vai juridiska persona, kas ir noslēgusi līgumu ar elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju par konkrētu elektronisko sakaru pakalpojumu saņemšanu, bet galalietotājs ir elektronisko sakaru pakalpojumu lietotājs, kas šos pakalpojumus neizmanto elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai citām personām.

Komisija, definējot konkrētos tirgus, izvērtē gan mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgus, gan attiecīgos vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus.

1.2. Elektronisko sakaru likums

Tirgus definēšanas un analīzes process pamatojas uz ESL:

- ESL 1. panta 7. punkts paredz, ka BIT ir tāds komersanta stāvoklis tirgū, kas līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim.
- Nemot vērā komersantu sniegto informāciju un elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija saskaņā ar ESL 31. panta otro daļu nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar ESL 31. panta trešo daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū pastāv efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atceļ speciālās prasības komersantiem ar BIT. Saskaņā ar ESL 31. panta ceturto daļu, ja Komisija konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence, tā saskaņā ar ESL 29. pantu nosaka komersantus, kuriem šajā tirgū ir būtiska ietekme.
- ESL 29. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija pēc elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanas un tirgus analīzes var noteikt komersantus, kuriem ir būtiska ietekme konkrētā tirgū. Komisija savu lēmumu pārskata ik reizi, kad tiek veikta elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšana un tirgus analīze.
- ESL 29. panta otrā daļa paredz, ka Komisija var atzīt, ka komersantam ir BIT, ja tas individuāli vai kopā ar citiem komersantiem šajā tirgū atrodas tādā stāvoklī, kas ir līdzvērtīgs dominējošam stāvoklim, tas ir, ekonomiska spēka stāvoklī, kas tam līdz zināmam līmenim ļauj rīkoties neatkarīgi no citiem komersantiem, lietotājiem vai galalietotājiem. Izvērtējot, vai viens vai vairāki komersanti ir dominējošā stāvoklī tirgū, Komisija ievēro Eiropas Komisijas (turpmāk - EK) izstrādātas tirgus analīzes un BIT novērtēšanas vadlīnijas.

- ESL 29. panta trešā daļa paredz, ka komersantam, kuram ir būtiska ietekme atsevišķā tirgū (pirmais tirgus), var būt būtiska ietekme arī saistītā tirgū (otrais tirgus), ja saikne starp šiem diviem tirgiem ļauj ietekmi vienā tirgū paplašināt uz otru (saistīto) tirgu, tādējādi nostiprinot komersanta ietekmi tirgū. Lai to novērstu, Komisija var noteikt saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā.
- ESL 30. panta pirmā daļa paredz, ka Komisija, ievērojot elektronisko sakaru pakalpojumu ģeogrāfisko dalījumu un citus valstī esošus īpašus apstākļus, kā arī EK ieteikumu par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, nosaka konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus.
- ESL 30. panta otrā daļa paredz, ka, nosakot konkrētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus, Komisija konsultējas ar komersantiem Komisijas noteiktajā konsultāciju kārtībā un, ja nepieciešams, ar Konkurences padomi.
- Saskaņā ar ESL 30. panta trešo daļu, nosakot no ieteikumā minētajiem tirgiem atšķirīgus tirgus, Komisija pirms attiecīga lēmuma pieņemšanas ievēro ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu. Ja EK, izvērtējusi Komisijas lēmuma projektu par elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus definēšanu, norāda, ka tas radīs šķēršļus vienotam Eiropas Savienības tirgum vai neatbilst Eiropas Savienības tiesību aktiem, Komisija atliek lēmuma pieņemšanu uz diviem mēnešiem, lai saņemtu EK viedokli. Ja Komisija saņem EK viedokli par lēmuma projektu, tas sešu mēnešu laikā no EK lēmuma pieņemšanas datuma saskaņā ar šo viedokli lēmuma projektu groza vai atsauc. Ja Komisija lēmuma projektu groza, tas organizē publiskās konsultācijas ar tirgus dalībniekiem un saskaņā ar ESL 8.panta pirmās daļas 13.punktu atkārtoti paziņo EK par grozīto lēmuma projektu.
- Saskaņā ar ESL 31.¹pantu, ja Komisija par tāda plānotā lēmuma projektu vai plānoto pasākumu kopumu attiecībā uz tirgus definēšanas vai analīzes procedūrām, kurš var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm un kura mērķis ir uzlikt, grozīt vai atcelt kādu operatora pienākumu, saņem EK paziņojumu, kurā norādīti iemesli, kāpēc lēmuma projekts vai plānoto pasākumu kopums var radīt šķēršļus iekšējam tirgum, vai saņem norādījumus par tā neatbilstību Eiropas Savienības tiesību aktiem, Komisija lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu nepieņem vēl trīs mēnešus pēc EK paziņojuma. Ja šāds paziņojums netiek sniegts, Komisija var pieņemt lēmumu vai plānoto pasākumu kopumu, pēc iespējas nemit vērā EK, Eiropas Elektronisko sakaru regulatoru iestādes (turpmāk - BEREC) vai citu valstu regulatoru ieteikumus.

1.3. Noteikumi

Lai veiktu nepieciešamos pasākumus tirgus definēšanai un tirgus analīzei, ESL paredz Komisijai tiesības izdot šādus noteikumus:

- Noteikumus par publisko konsultāciju kārtību ar tirgus dalībniekiem saskaņā ar ESL 8. panta pirmās daļas 11. punktu un 30. panta otro daļu;
- Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību saskaņā ar ESL 31. panta primo daļu.

1.4. Noteikumi par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību

Saskaņā ar Komisijas ar 2010.gada 14.jūlija lēmuma Nr.1/11 apstiprinātiem Noteikumiem par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību (turpmāk – Noteikumi), komersanti iesniedz Komisijai katru gadu līdz 1. augustam informāciju par esošā kalendārā gada 1. pusgadu un līdz 1. februārim informāciju par iepriekšējā kalendārā gada 2. pusgadu, pilnīgi un precīzi aizpildot Noteikumu 1. pielikumu.

Komisija, izvērtējot informāciju, kuru komersanti ir iesnieguši saskaņā ar Noteikumu 5. un 6.punktu, nosaka tos komersantus, kuru attiecīgā sniegtā elektronisko sakaru pakalpojuma kopējais īpatsvars ir ne vairāk kā 95% dilstošā secībā no attiecīgā elektronisko sakaru pakalpojuma sniegšanas kopējiem ieņēmumiem un kuri iesniedz Komisijai tiem nosūtītās 2.pielikuma veidlapas. Saskaņā ar Noteikumu 7. punktu Komisija nosūta visiem komersantiem, kurus Komisija noteikusi par komersantiem ar BIT, attiecīgajam konkrētajam tirgum atbilstošas 2.pielikuma veidlapas un saskaņā ar Noteikumu 8.punktu Komisija nosūta 2.pielikuma veidlapas vismaz četriem tiem komersantiem, kuru katra īpatsvars no kopējiem ieņēmumiem no attiecīgo elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanas dilstošā secībā ir vislielākais.

1.5. Ieteikums

2007. gada 28. decembrī EK publicēja 2007.gada 17.decembra ieteikumu 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante* (apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (turpmāk – Ieteikums).

Ieteikumā ir minēti 7 tirgi:

Mazumtirdzniecības līmenī:

1. piekļuves nodrošināšana publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā fiziskām personām un juridiskām personām.

Vairumtirdzniecības līmenī:

2. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
3. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
4. piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā vietā (turpmāk – tirgus Nr.4 vai pakalpojuma kontekstā - *WLA*);
5. platjoslas piekļuve vairumtirdzniecībā (turpmāk – tirgus Nr.5 vai pakalpojuma kontekstā - *WBA*);
6. nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība (turpmāk tirgus Nr.6);
7. balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos.

2. Tirgus Nr.4 analīzes pirmā un otrā kārta

2.1. Tirgus analīzes pirmās kārtas gaita

Pamatojoties uz ESL, Komisija definēja un analizēja 17 no 18 tirgiem, kuri ir minēti EK 2003. gada 11. februāra ieteikumā 2003/311/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama *ex ante*

(apsteidzoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK (turpmāk – Ieteikums 2003/311/EK):

Mazumtirdzniecības līmenī:

1. piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana fiziskām personām;
2. piekļuves publiskajam telefonu tīklam fiksētā vietā nodrošināšana juridiskām personām;
3. fiziskām personām publiski pieejami vietējo vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
4. fiziskām personām publiski pieejami starptautisko balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
5. juridiskām personām publiski pieejami vietējo vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
6. juridiskām personām publiski pieejami starptautisko balss telefonijas pakalpojumi, kas nodrošināti fiksētā vietā;
7. nomāto līniju minimālā kopa.

Vairumtirdzniecības līmenī:

8. savienojumu uzsākšana publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
9. savienojumu pabeigšana fiksētā vietā individuālajā publiskajā telefonu tīklā;
10. tranzīta pakalpojumi publiskajā fiksētajā telefonu tīklā;
11. atsaistīta piekļuve (t.sk. daļēja piekļuve) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus;
12. platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība;
13. nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība;
14. nomāto līniju maģistrālo posmu vairumtirdzniecība;
15. piekļuve un savienojumu uzsākšana publiskajos mobilajos telefonu tīklos;
16. balss savienojumu pabeigšana individuālos mobilajos tīklos;
18. apraides signālu pārraides pakalpojumi apraides saturu nogādāšanai galalietotājiem.

Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 27.jūnija regulas Nr.717/2007 par viesabonēšanu publiskajos mobilo telefonsakaru tīklos Kopienā stāšanos spēkā 2007. gada 30. jūnijā, Komisijai zuda pienākums analizēt tirgu Nr.17: nacionālais tirgus starptautiskajai viesabonēšanai publiskajos mobilajos tīklos.

Laika posmā līdz 2007.gada 5. oktobrim Komisija bija paziņojuusi EK par visiem tirgiem elektronisko sakaru nozarē, izņemot tirgu Nr. 17, un pieņēmusi lēmumus par komersantiem ar BIT un par tiem piemērojamām saistībām, pienākumiem. Par vēl septiņiem tirgiem EK izteica savus komentārus, par pārējiem tirgiem komentāru nebija.

2.2. Tirgus Nr.4 analīzes pirmās kārtas rezultāti

Pirmajā tirgus analīzes kārtā Komisija noteica vienu komersantu - sabiedrību ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” (turpmāk - SIA - „Lattelecom”) par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū Nr.4:

- Komisijas 2007.gada 31.janvāra lēmums Nr.23 „Par SIA „Lattelecom” būtisku ietekmi atsaistītas piekļuves (tai skaitā daļējas piekļuves) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un

balss pārraides pakalpojumus Latvijas Republikas teritorijā, tirgū” (turpmāk – lēmums Nr.23)

2.3. Pirmajā tirgus analīzes kārtā SIA „Lattelecom” piemērotās saistības

Lēmumā Nr.23 Komisija nolēma:

1. Noteikt SIA „Lattelecom” kā elektronisko sakaru komersantu ar būtisku ietekmi atsaistītas piekļuves (tai skaitā daļējas piekļuves) metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus Latvijas Republikas teritorijā, tirgū.
2. Noteikt SIA „Lattelecom” piekļuves saistību nodrošināt elektronisko sakaru komersantiem piekļuvi elektronisko sakaru tīklam vai ar to saistītiem elementiem, ieskaitot atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai saskaņā ar Komisijas apstiprinātajiem noteikumiem par tehniskām prasībām atsaistītajai piekļuvei paredzētajai abonentlīnijai un kārtību, kādā notiek atsaistīta piekļuve abonentlīnijai.
3. Noteikt SIA „Lattelecom” caurredzamības saistību izstrādāt un publicēt atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas apstiprinātajiem noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.
4. Noteikt SIA „Lattelecom” caurredzamības saistību atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā iekļaut vismaz šādus atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pakalpojumus:
 - 4.1. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai, izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 4.2. pilnīgu piekļuvi abonentlīnijai, izmantojot attālo izvietošanu;
 - 4.3. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai, izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 4.4. pilnīgu piekļuvi abonentapakšlīnijai, izmantojot attālo izvietošanu;
 - 4.5. daļēju (kopēju) piekļuvi abonentlīnijai, izmantojot fizisko vai virtuālo fizisko izvietošanu;
 - 4.6. daļēju (kopēju) piekļuvi abonentlīnijai, izmantojot attālo izvietošanu.
5. Noteikt SIA „Lattelecom” caurredzamības saistību atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā iekļaut šādus tehnoloģijas vai tehniskos risinājumus, kurus izmantojot cits elektronisko sakaru komersants saņem šā lēmuma lemošās daļas 4.punktā noteiktos atsaistītas piekļuves abonentlīnijai pakalpojumus, kur tas iespējams:
 - 5.1. balss frekvenču josla;
 - 5.2. asimetriskā ciparu abonentlīnija (turpmāk - ADSL);
 - 5.3. integrēto pakalpojumu cipartīkla galvenās plūsmas piekļuve (ISDN BRA);
 - 5.4. integrēto pakalpojumu cipartīkla primārās plūsmas piekļuve (ISDN PRA);
 - 5.5. ātrdarbīga abonenta ciparlīnija (HDSL).

6. Noteikt SIA „Lattelecom” piekļuves saistību un vienlīdzīgas attieksmes pienākumu nodrošināt atsaistītas piekļuves abonentlīnijai pakalpojumus katram elektronisko sakaru komersantam, kas to pamatoti pieprasā, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem elektronisko sakaru komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. Noteikt SIA „Lattelecom” pienākumu sniegt citiem elektronisko sakaru komersantiem atsaistītas piekļuves abonentlīnijai pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Lattelecom” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju sev (*anglu val.* - *self-service*), saistītajiem komersantiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.
7. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pakalpojumiem un ar to saistītiem pakalpojumiem, kuru ieņēmumi no sniegšanas, aprēķinot tos par katru pakalpojumu atsevišķi, iepriekšējā pārskata gadā pārsniedza divpadsmit tūkstošus latu saskaņā ar Komisijas apstiprināto elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.
8. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību iesniegt Komisijai pēc Komisijas pieprasījuma pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.
9. Noteikt SIA „Lattelecom” tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistību tuvināt atsaistītas piekļuves abonentlīnijai un ar to saistīto pakalpojumu tarifus pakalpojumu izmaksām.
10. Noteikt SIA „Lattelecom” pienākumu atsaistītas piekļuves abonentlīnijai jomā veikt atsevišķu darbības uzskaņu saskaņā ar Komisijas apstiprināto elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

2.4. Tirdzniecības tirgus analīzes otrās kārtas rezultāti

Otrajā tirgus analīzes kārtas gaitā 2009.gadā Komisija uzskatīja, ka nav nepieciešams grozīt vai atcelt pirmajā tirgus analīzes kārtā SIA „Lattelecom” ar lēmumu Nr. 23 noteiktās saistības, pienākumus vai noteikt jaunas saistības, pienākumus.

3. Konkrētais tirgus

3.1. Ieteikumā minētais tirgus

Ziņojums sagatavots par šādu Ieteikumā minēto tirgu: piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās vietā (tirgus Nr.4).

Tirgus Nr.5 ir pakārtots fiziskai piekļuvei (tirgum Nr.4) tādā veidā, ka platjoslas piekļuves vairumtirdzniecību iespējams nodrošināt, izmantojot šo resursu apvienojumā ar citiem elementiem. Ieteikumam pievienotajā Paskaidrojumā (C(2007) 5406) (turpmāk - Paskaidrojums) noteikts, ka tirgus, kas ir jāanalizē vispirms ir tas, kas atrodas iepriekšējā posma tirgus (*anglu val.* - *upstream market*) vertikālajā piegādes ķēdē. Nemot vērā noteikto *ex-ante* regulēšanu iepriekšējā posma tirgū, nepieciešams veikt novērtējumu, vai vēl arvien pastāv BIT atbilstošajā pakārtotajā

tīrgū. Tātad tīrgus Nr.4 un tīrgus Nr.5 ir jāanalizē kopā, bet vispirms apskatāms ir tīrgus Nr.4, jo tīrgus Nr.5 ir pakārtots (*anglu val.* - *downstream*) tīrgum Nr.4.

Šajā Ziņojumā Komisija ņem vērā EK 2010.gada 20.septembra Ieteikumu 2010/572/ES par regulētu piekļuvi nākamās paaudzes piekļuves tīkliem (turpmāk – NGA Ieteikums).

3.2. Attiecīgie pakalpojumi

Telekomunikāciju tīkls tipiski sastāv no pamattīkla un piekļuves tīkla. Piekļuves tīkls ir līnija starp pieslēguma punktu un galveno atrašanās vietu (turpmāk - MPoP). MPoP ir vieta starp nākamās paaudzes piekļuves tīkla¹ (turpmāk – NGA) operatora piekļuves tīklu un pamattīklu. Tā ir līdzvērtīga galvenajam krosam (turpmāk - MDF), ko izmanto vara kabeļu piekļuves tīkla gadījumā. Visi NGA abonentu savienojumi konkrētajā teritorijā (parasti pilsētā vai pilsētas daļā) ir centralizēti MPoP uz optiskā krosa (turpmāk - ODF). No ODF līnijas ir savienotas ar NGA operatora vai citu operatoru pamattīkla aprīkojumu, iespējams, izmantojot starpposma atvilces (*anglu val* - „backhaul“) savienojumus, ja aprīkojums nav ievietots MPoP.

Saskaņā ar ESL abonentlīnija ir fiziska līnija, kas savieno publiskā telefonu tīkla pieslēguma punktu abonenta telpās ar centrāles krosu vai ekvivalentu iekārtu. Taču pārraides vide var būt vara kabelis, koaksiālais kabelis, optiskās šķiedras kabelis u.c.

Izmantojot pašreizējās paaudzes ADSL tehnoloģiju, lejupielādes ātrums ir līdz 8 Mbit/s. Kaut gan ātrums ir atkarīgs no tā, kurā dienakts laikā pakalpojums tiek izmantots, vara abonentlīnijas kvalitātes, attāluma starp galalietotāja telpām un sadales skapi u.c. Papildus ir attīstījušās arī ADSL2 un ADSL2+² tehnoloģijas, kas nodrošina lielākus ātrumus. Jo līnijas distance ir mazāka, jo lielākus ātrumus ir iespējams nodrošināt.

Optiskās šķiedras kabeļi izmanto lāzerus, lai pārraidītu gaismas impulsus. Jo augstāka signāla frekvence, jo vairāk informācijas iespējams pārraidīt (tūkstošreiz vairāk salīdzinot ar elektrisko signālu vai radioviļņiem). Salīdzinot ar elektrisko (vai vara) pārraidi, optiskā šķiedra ir arī brīva no elektromagnētiskajiem traucējumiem. Teorētiski, optiskā šķiedra spēj nodrošināt nelimitētu joslas platumu atkarībā no tā, cik tuvu tā atrodas līdz galalietotājam.

EK NGA Ieteikumā norāda, ka šajā dokumentā FTTH³ nozīmē gan optiskās šķiedras nodrošināšanu līdz galalietotājam (FTTH), gan optiskās šķiedras nodrošināšanu līdz ēkai (FTTB⁴) un rekomendē noteikt piekļuves pienākumus FTTH un FTTN⁵ gadījumā

¹ NGA Ieteikumā nākamās paaudzes piekļuves tīkli ir definēti kā vadu piekļuves tīkli, kas pilnībā vai daļēji sastāv no optiskās šķiedras elementiem un kas spēj nodrošināt platjoslas piekļuves pakalpojumus ar uzlabotiem parametriem (piemēram, lielāku caurlaidspēju) salīdzinājumā ar tiem, ko nodrošina ar esošajiem vara kabeļu tīkliem. Vairumā gadījumu NGA izveido, modernizējot jau esošus vara kabeļu vai koaksiālās piekļuves tīklus.

ESL izmantotais termins - pilnībā vai daļēji no optiskās šķiedras elementiem sastāvoši platjoslas piekļuves tīkli, kas galalietotājiem spēj nodrošināt interneta piekļuves pakalpojumus ar uzlabotiem datu pārraides parametriem (piemēram, lielāku caurlaidspēju) salīdzinājumā ar esošajiem vara kabeļu tīkliem.

² ADSL2 un ADSL2+ ir uzlabotas ADSL platjoslas piekļuves tehnoloģija, kas var nodrošināt lielākus datu pārraides ātrumus salīdzinājumā ar ADSL.

³ Optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšana līdz galalietotāja telpām. Tas ir piekļuves tīkls, ko veido optiskās šķiedras līnijas gan piekļuves tīkla barotāja, gan atzarsposmos, t.i., savieno galalietotāja telpas (mājsaimniecību vai dzīvokli, ja tā ir daudzdzīvokļu ēka) ar MPoP, izmantojot optisko šķiedru.

⁴ Optisko šķiedru kabeļu nodrošināšana līdz ēkai, t.i., kad optiskās šķiedras kabelis sasniedz ēkas robežu, piemēram daudzdzīvokļu mājas pagrabu un beigu savienojums (no ēkas robežas līdz abonenta telpām) tiek nodrošināts ar citu tehnoloģiju.

(NGA tīklu arhitektūras skatīt attēlā 1) tirgū Nr.4. Savukārt 2010.gada 20.septembra EK dokumentā {C(2010) 6223} (turpmāk – EK Dokuments {C(2010) 6223}), kas papildina NGA Ieteikumu, EK uzskaita FTTN, FTTB un FTTH tīklu arhitektūras, bet norāda, ka NGA Ieteikums attiecas uz FTTN un FTTH tīkla arhitektūrām. Komisija šai Ziņojumā optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšanu līdz galalietotājam definē kā FTTH, optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšana līdz ēkai definē kā FTTB un optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšana līdz sadales skapim definē kā FTTN.

FTTH izvēršana nodrošina lielākus ātrumus, taču saistīta ar augstām investīciju un inženierītehniskās infrastruktūras⁶ izmaksām. To apstiprina arī NGA Ieteikums. Turklāt tas, vai komersants ar BIT izvērš no punkta līdz vairākiem punktiem (turpmāk – GPON⁷) vai no punkta līdz punktam (turpmāk – P2P) tipa tīklus, pēc būtības nedrīkst ietekmēt reglamentējošo līdzekļu izvēli, paturot prātā jaunu atsaistīšanas tehnoloģiju pieejamību, lai risinātu iespējamās tehniskās problēmas šajā saistībā. Nepieciešams pieņemt pasākumus pārejas periodam, ar kuriem nosaka tādu alternatīvu piekļuves produktu izmantošanu, kuri nodrošina tuvāko ekvivalentu fiziskai atsaistīšanai, ja šādus piekļuves produktus papildina ar vispiemērotākajiem drošības pasākumiem, lai nodrošinātu piekļuves vienlīdzību un efektīvu konkurenci. Jebkurā gadījumā šādos gadījumos jānosaka fiziska atsaistīšana, tīklīdz tas klūst tehniski un komerciāli iespējams. FTTN izvēršanas gadījumā turpinās eksistējošo kabeļu nodrošinājums no sadales skapja līdz galalietotāja telpām. Tomēr, jo īsāks ir attālums no sadales skapja līdz galalietotāja telpām, jo progresīvāku tehnoloģiju (tādu kā VDSL vai VDSL2⁸) un lielākus ātrumus ir iespējams nodrošināt. Piemēram, izmantojot VDSL2 tehnoloģiju, ir iespējams nodrošināt ātrumu līdz 50 Mbit/s, ja attālums no galalietotāja telpām līdz sadales skapim ir 1 km un līdz 100 Mbit/s, ja minētais attālums ir 0,5 km.

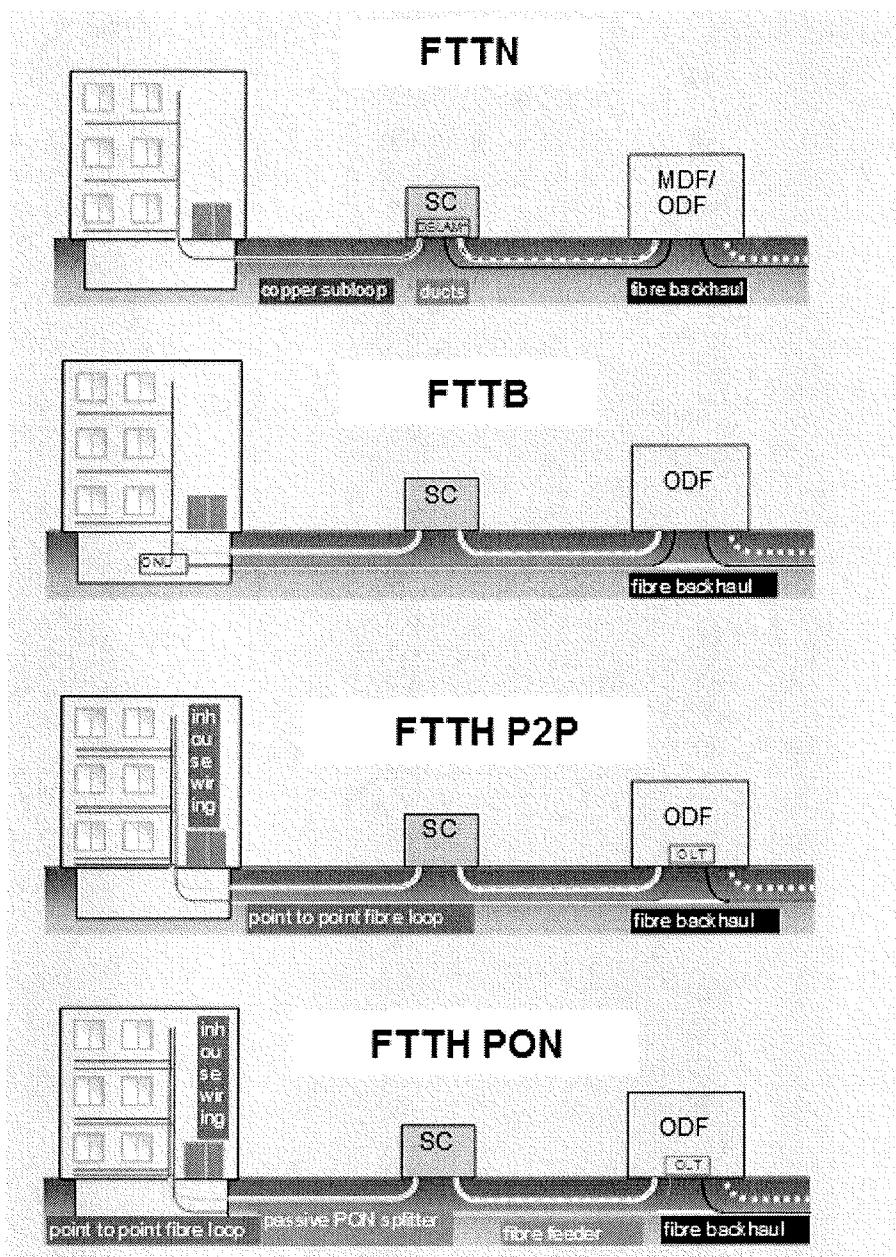
Attēls 1: NGA tīklu arhitektūras

⁵ Optisko šķiedru kabeļu nodrošināšana līdz sadales skapim, tā ir esošā piekļuves tīkla (piemēram, VDSL) daļēja modernizācija.

⁶ Fiziskas abonentlīnijas infrastruktūras, ko izveido operators, lai izvietotu abonentlīniju kabeļus, piemēram, vara, optiskās šķiedras un koaksiālos kabeļus. Parasti tas attiecas, bet ne tikai, uz pazemes vai virszemes resursiem, piemēram, kabeļu apakškanalizāciju, kabeļu kanalizāciju, lūkām un stabiem.

⁷ Gigabitu pasīvais optiskais tīkls.

⁸ VDSL un VDSL2 vara tīkla daļēja modernizācija, kas var nodrošināt lielākus datu pārraides ātrumus salīdzinājumā ar ADSL, ADSL2 un ADSL2+.

WLA

Var būt fiziskās (būtībā tirgus Nr.4) un ne-fiziskās piekļuves pakalpojums (būtībā tirgus Nr.5). Fiziskās piekļuves pakalpojums ir pakalpojums, kad komersants ar BIT nodrošina piekļuvi savā fiziskā tīkla infrastruktūrai, piemēram, optiskai šķiedrai, varam vai kabeļu kanalizācijai, lai alternatīvais operators⁹ varētu mazumtirdzniecībā sniegt vairākus pakalpojumus, tādā veidā veicinot konkurenci. Šis piekļuves veids tiek saukts arī par pasīvo piekļuvi, t.i., netiek iekļauta nekāda aktīva elektroniska iekārta. Turpretim ne-fizisks piekļuves pakalpojums, kas tiek saukts arī par aktīvo iekļauj aktīvu elektronisko iekārtu, kas ir savienota ar fizisko infrastruktūru.

Tirgus Nr.4 pakalpojums ir fizisks jeb pasīvs piekļuves pakalpojums, kad alternatīvajam operatoram ir nodrošināta piekļuve pārraides videi fiziskajā līmenī: abonentlīnijai (vara kabelim vai optiskās šķiedras kabelim) vai radiofrekvences

⁹ Komersanti, kas nav vēsturiskais operators (vēsturiskais operators – operators, kuram pēc tirgus liberalizācijas no 2003.gada 1.janvāra beidzās ekskluzīvās tiesības darbam fiksēto elektronisko sakaru tīklā).

joslai/vilņa garumam abonentlīnijā. Tātad tā ir fiziska piekļuve (OSI modeļa¹⁰ 1.slānis) vara kabelim vai optiskās šķiedras kabelim kaut kādā piekļuves punktā starp pieslēguma punktu un MPoP vai citu piekļuves punktu. Tirdzniecības tirgus Nr.5 pakalpojums ir ne-fizisks jeb aktīvs piekļuves pakalpojums. Galvenā tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 atšķirība ir DSLAM¹¹ jeb aktīvās iekārtas nodrošināšana. Tātad tirgus Nr.5 pakalpojums ir tāds pakalpojums, kur komersants ar BIT nodod bitu plūsmu alternatīvajam operatoram uzreiz aiz DSLAM vai citā noslodzes nodošanas punktā pamattīklā. Kopīgi¹² vai pilnīgi¹³ atsaistītas piekļuves vara abonentlīnijai (turpmāk - LLU) gadījumā DSLAM nodrošina alternatīvais operators (virtuālas izvietošanas gadījumā vēsturiskais operators tikai uztur DSLAM), turpretim platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā gadījumā, DSLAM nodrošina komersants ar BIT. Modernizējot tīklu „aktīvā” iekārta DSLAM tiek aizvietota ar MSAN¹⁴ vai OLT¹⁵. Ja apskata tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 aizstājamību, tad tirgū Nr.5 alternatīvais operators piekļūst vairumtirdzniecības pakalpojumam OSI modeļa 2. vai 3.slānī. Šai gadījumā alternatīvajam operatoram ir ierobežota brīvība mainīt kvalitātes parametrus, salīdzinājumā ar tirgu Nr.4. Tas pats attiecas arī uz nākamās paaudzes piekļuves tīkliem.

Uz pakalpojumu balstīta ienākšana tirgū un uz infrastruktūru balstīta ienākšana tirgū ir divi alternatīvi veidi, kā veicināt konkurenci elektronisko sakaru tirgū. Pakalpojuma konkurence nozīmē, kad alternatīvais operators izmanto vienkāršo tālākpārdošanu vai WBA, vai WLA pakalpojumus. Infrastruktūras konkurence nozīmē, kad alternatīvajiem operatoriem ir pašiem savs tīkls. Investīciju kāpnes pieeja nozīmē, ka alternatīvais operators tirgū vispirms iegūst piekļuvi, kur nav nepieciešami lieli ieguldījumi (vienkāršā tālākpārdošana). Tad kad alternatīvā operatora galalietotāju skaits aug, tie pakāpeniski var investēt savā tīklā, lai iegūtu piekļuvi nākošajā līmenī (pēc kārtas – WBA, MDF/ODF atsaistīšana, sadales skapja atsaistīšana vai piekļuve abonentapakšlīnijai¹⁶ (turpmāk - SLU), sadales/koncentrācijas punkta atsaistīšana un sava infrastruktūra). Tātad alternatīvais operators kāpj pa investīciju kāpnēm, pakāpeniski investējot savā tīklā, līdz tam pieder sava tīkla infrastruktūra. Vairumtirdzniecības palīgprodukts (*angļu val.* -ancillary services), lai sasniegtu piekļuves punktu ir: pēc kārtas nomātās līnijas (tai skaitā Ethernet¹⁷), tumšā šķiedra, piekļuve kabeļu kanalizācijai un sava infrastruktūra.

Tātad, uz iepriekšminētā dalījuma pamata, pašreizējās WLA saistības (LLU un SLU) ir fiziskās jeb pasīvās piekļuves saistības.

Tirdzniecības analīze tiek veikta, lai galalietotājiem tiktu nodrošināta pietiekama izvēle starp operatoriem, kas nodrošina platjoslas piekļuves, kā arī balss telefonijas pakalpojumus.

¹⁰ Atvērto sistēmu sadarbības bāzes etalonmodelis ir abstrakts tīkla un komunikāciju protokolu dizaina modelis, ko izstrādājusi Starptautiskā standartu organizācija.

¹¹ *Angļu val.* - Digital subscriber line access multiplexer – tīkla iekārta.

¹² Pakalpojumu galalietotājam sniedz gan komersants, kam pieder abonentlīnija, gan komersants, kurš ar īpašnieku ir noslēdzis līgumu par atsaistītu piekļuvi. (Ieteikumā termins definēts kā kopējā piekļuve, Lēmumā Nr.23 – daļēja (kopēja) piekļuve, Direktīvā 2002/19/EK, kas grozīta ar Direktīvu 2009/140/EK (turpmāk – Piekļuves Direktīva) - dalīta piekļuve vietējai sakaru līnijai, šai Ziņojumā – kopīgi atsaistīta piekļuve).

¹³ Pakalpojumu galalietotājam sniedz komersants, kurš ar īpašnieku ir noslēdzis līgumu par atsaistītu piekļuvi. (Ieteikumā termins definēts kā pilnībā atsaistīta piekļuve, Lēmumā Nr.23 – pilnīga piekļuve, Piekļuves Direktīvā - pilnīgi atsevišķa piekļuve vietējai sakaru līnijai, šai Ziņojumā – pilnīgi atsaistīta piekļuve).

¹⁴ *Angļu val.* - Multi-service Subscriber Access Node, t.s., jaunās paaudze DSLAM

¹⁵ Optiskās līnijas terminālis (*angļu val.* - Optical Line Terminal (OLT)). Parasti novietots MPoP.

¹⁶ *Angļu val.* – sub-loop, Direktīvā 2002/19/EK, kas grozīta ar Direktīvu 2009/140/EK termins definēts kā „vietējā sakaru apakšlīnija” un Lēmumā Nr.23 saistības Komisija ir noteikusi piekļuvi metāliskā vītā pāra abonentapakšlīnijai, šai Ziņojumā termins definēts kā abonentapakšlīnija.

¹⁷ Pārraides vides veids atbilstoši Starptautiskās elektrotehniskās komisijas (IEC) 8802-3 standartam.

Latvijā ir uz infrastruktūru balstīta konkurence. Komisija uzskata, ka nepieciešams, lai uz infrastruktūru un pakalpojumu balstītā konkurence tiktu papildinātas viena ar otru, kur tas ir nepieciešams, jo tas varētu veicināt konkurences attīstību mazumtirdzniecībā.

LLU

Pašreizējā LLU saistība ir saistība, kas nosaka, ka SIA "Lattelecom" jāatļauj alternatīvajam operatoram pilnīgi vai kopīgi izmantot par atlīdzību piekļuves tīkla vara līniju, lai nodrošinātu balss un/vai datu pakalpojumus galalietotājam, izmantojot savas iekārtas, kas novietotas SIA "Lattelecom" MPoP. Tātad alternatīvajam operatoram jāpiekļūst ar savām iekārtām MDF.

LLU var būt pilnīga vai kopīga piekļuve, kas nodrošina alternatīvajam operatoram izvēli nodrošināt balss telefonijas un publiskos interneta piekļuves pakalpojumus (turpmāk – platjoslas piekļuves pakalpojums) vai vienu no šiem pakalpojumiem.

SLU

SLU atsaistīšana, tāpat kā LLU ļauj alternatīvajam operatoram izmantot piekļuvi metāliskā vītā pāra abonentapakšlīnijai. Šai gadījumā alternatīvais operators piekļūst (parasti) komersanta ar BIT sadales skapim. Tas ļauj alternatīvajam operatoram ierīkot savas iekārtas, kas atrodas tuvāk galalietotājam, kas savukārt ļauj galalietotājam piedāvāt lielākus ātrumus.

Piekļuve vairumtirdzniecības fiziskā tīkla infrastruktūrai

Piekļuve vairumtirdzniecības fiziskā tīkla infrastruktūrai ir vairumtirdzniecības palīgprodukts. NGA Ieteikums skaidro, ka parasti inženiertehniskā infrastruktūra attiecas, bet ne tikai, uz pazemes vai virszemes resursiem, piemēram, kabeļu apakškanalizāciju, kabeļu kanalizāciju, lūkām un stabiem.

Kabeļu kanalizācija NGA Ieteikumā definēta kā pazemes caurule vai cauruļvads, ko izmanto tādu kabeļu (optiskās šķiedras, vara vai koaksiālo) ievietošanai, kuri veido pamattīklu vai piekļuves tīklu. Tātad kabeļu kanalizācija (un saistītā infrastruktūra, tāda kā stabi un lūkas) var eksistēt pamattīkla un piekļuves tīkla līmenī. Principā visos scenārijos, t.i., FTTH, FTTB un FTTN alternatīvie operatori varētu izmantot kabeļu kanalizāciju, lai sasniegtu, piemēram sadales skapi, lūkas vai ēkas u.c. piekļuves punktus. Lūkas ir atveres, kurām parasti ir vāks un pa kurām cilvēki var nokļūt pazemes telpā, kurā atrodas piekļuves punkts, lai veiktu šķērssavienojumus vai pazemes elektronisko sakaru kabeļu tehniskās apkopes darbus.

Ministru kabineta 2006.gada 4.aprīļa noteikumos Nr.257 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 262-05 “Elektronisko sakaru tīkli” kabeļu kanalizācija definēta kā zemē vai būvju konstrukcijās izvietotas caurules vai to kopums un kabeļu akas vai citas apakšzemes telpas, kas paredzētas elektronisko sakaru kabeļu līniju ierīkošanai un ekspluatācijai. Šai gadījumā kabeļu akas tiek saprastas kā NGA Ieteikumā minētās lūkas. Šai Ziņojumā tiek izmantoti NGA Ieteikumā minētie termini.

Paskaidrojumā EK uzsver, ka piekļuvei kabeļu kanalizācijai var būt nozīmīga loma jebkurai saistībai, lai risinātu pastāvošās problēmas, kas saistās ar fizisko tīkla

piekļuvi. EK ir arī uzsvērusi, ka piekļuve kabeļu kanalizācijai var tikt noteikta tirgus analīzes saistību noteikšanas stadijā bez skaidri izteiktas iekļaušanas konkrētajā tirgū.¹⁸

NGA Ieteikuma piemērošanas joma pirmām kārtām attiecas uz saistībām, ko piemēro komersantam ar BIT, kuru nosaka, pamatojoties uz tirgus analīzes procedūru saskaņā ar ESL. Tomēr, ja to pamato apstāklis, ka infrastruktūras dublēšana būtu ekonomiski neefektīva vai fiziski nepraktiska, dažvalstis var arī noteikt pienākumus savstarpēji koplietot infrastruktūru uzņēmumiem, kas ekspluatē elektronisko sakaru tīklu, lai tādējādi pārvarētu trūkumus inženiertehniskajā infrastruktūrā un gala posmos. Kā norādīts EK Dokumentā {C(2010) 6223}, tad jebkura simetriska pīeja¹⁹ var funkcionēt tikai ar striktu papildinājumu (nevis aizvietojumu) asimetriskai saistībai, kas bāzēta uz BIT.

Komisija uzskata, ka NGA tīklu izvēršana būtu atvieglotāka, ja tiktu noteikta saistība piešķirt piekļuvi inženiertehniskai infrastruktūrai visiem komersantiem, kas ir aktīvi tirgū, it īpaši kabeļu kanalizācijai. Šobrīd noris saskaņošanas process ESL, lai ieviestu simetrisku saistību kabeļu kanalizācijai NGA kabeļtīklu ierīkošanai.

Komersanti, lai ietaupītu izmaksas būvējot vai izvietojot kabeļu kanalizāciju, velk kabeļus pāri ielām un starp ēkām un piestiprina tos pie ēku fasādēm. Saskaņā ar Rīgas Domes 2006.gada 7.februāra saistošajiem noteikumiem Nr.38, no 2010.gada 1.janvāra Rīgas vēsturiskajā centrā (daļā Rīgas teritorijas) ir aizliegta jebkādu inženierkomunikāciju gaisa vadu un kabeļu vilkšana pāri ielām un starp ēkām, izņemot pilsētas elektrotransporta vajadzībām un citos īpašos gadījumus, kā arī iekšpagalmos, ja tie redzami no publiskās ārtelpas. Ir aizliegta arī jebkādu kabeļu piestiprināšana pie ēku fasādēm, kas redzamas no publiskās ārtelpas. Komisijai nav pilnīgas informācijas par citu pilsētu saistošajiem noteikumiem attiecībā uz kabeļu vilkšanu pāri ielām.

Piekļuve gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā

Šis piekļuves veids ir investīciju kāpņu augšgalā, kas nozīmē, ka komersants ir investējis savā tīklā un tam gandrīz pilnībā pieder sava tīkla infrastruktūra. To arī apstiprina EK Dokumentā {C(2010) 6223}.

NGA Ieteikumā gala posms ir definēts kā NGA piekļuves tīkla posms, kas savieno galalietotāja telpas ar pirmo sadales punktu. Tādējādi gala posms ietver vertikālos iekštelpu vadus un, iespējams, horizontālos vadus līdz optiskās šķiedras sadalītājam, kas atrodas ēkas pagrabā vai netālu no ēkas. Savukārt sadales punkts NGA Ieteikumā tiek definēts kā NGA tīkla starposma mezglis, no kurienes viens vai vairāki optiskās šķiedras kabeļi, kas nāk no MPoP (barošanas posms), tiek sašķelti un sadalīti savienojumam ar galalietotāju telpām (gala posms vai atzarposms). Sadales punkts parasti apkalpo vairākas ēkas vai mājsaimniecības. Tas var atrasties vai nu pie ēkas pamatiem (daudzdzīvokļu ēkas gadījumā), vai uz ielas. Sadales punktā atrodas sadales skapis, kas sadala atzarkabeļus, kā arī, iespējams, neelektrisks aprīkojums, piemēram, optiskās šķiedras dalītāji.

Komisija uzskata, ka šāds gala posma definējums ietver tikai atsevišķu tīkla risinājumu GPON gadījumā. Principā sadales punkts ir elektronisko sakaru tīkla

¹⁸ Skafīt lietas FR/2008/0780 vai EE/2009/0942.

¹⁹ Simetriska saistība atšķiras no asimetriskas saistības ar to, ka tā tiek noteikta visiem komersantiem, kas aktīvi darbojās tirgū neatkarīgi no to individuālās pozīcijas tirgū.

sadales iekārta, kas paredzēta metālisko kabeļu vai optisko šķiedru kabeļu sadalei un kura var tikt izvietota kabeļu skapī, sadales kastē, sadales kastītē vai kabeļu uzmavā. Principā gala posms ir piekļuves tīkla līnijas posms starp pieslēguma punktu un pirmo²⁰ (virzienā no pieslēguma punkta) sadales punktu, kurā tiek realizēta kabeļu sadale (ietverot vertikālos iekštelpu kabeļus) uz ēkas daļu vai uz vienu, vai vairākām blakus esošām ēkām.

Saskaņā ar BEREC 2011.gada oktobra Ziņojumu par NGA Ieteikuma ieviešanu BoR(11)43 (turpmāk – BEREC Ziņojums BoR(11)43) operators sasniedzot ēku, piekļūst gala posmam koncentrācijas/sadales punktā un savieno šo optisko šķiedru ar savu optikas piekļuves tīklu, kas iet no MPoP (kur ir izvietots ODF). Tādejādi piekļuves produkts ir tīri fizisks (OSI modeļa 1.slānis), atļaujot alternatīvajiem operatoriem pilnīgi kontrolēt savu infrastruktūru un pakalpojumus.

Saskaņā ar NGA Ieteikuma 18.punktu, Komisijai jānosaka, kur atrodas piekļuves tīkla gala posma sadales punkts. No vienas puses, piekļuves punkta izvietojums ir atkarīgs no komersanta ar BIT tīkla arhitektūras, no otras puses no ekonomiskajiem faktoriem, t.i., apsverot konkrētās teritorijas iedzīvotāju blīvumu. Šis pakalpojums parasti nodrošina piekļuvi vertikālai optiskās šķiedras infrastruktūrai ēkā (parasti blīvāk apdzīvotās vietās), kur sadales punkts tipiski ir izvietots ēkas pagrabā. Taču mazāk apdzīvotās vietās piekļuves punkts parasti var tikt izvietots ārpus un netālu no ēkas (piemēram, lūkās/stabos vai sadales skapī). GPON gadījumā sadales punkts var atrasties ēkā vai tuvu ēkai, precīzāk tur kur novietots pēdējais sadalītājs²¹ (*anglu val.* - splitter) un vairāku (līdz 32) galalietotāju iekārtas tiek pieslēgtas caur P2P optiku. Saskaņā ar BEREC Ziņojumu BoR(11)43, šobrīd nav tehniska risinājuma gala posma piekļuvei GPON gadījumā punktā pirms pēdējā sadalītāja. BEREC Ziņojumā BoR(11)43 iesaka noteikt piekļuvi gala posmam, kur sadales punkts ir izvietots ēkā vai uz ielas augstākā tīkla līmenī, lai pārklātu vairākas ēkas vai mājas. GPON gadījumā sadales punkts ir tur, kur atrodas pēdējais sadalītājs. Izvietošana²² (*anglu val.* – co-location) ēkā var neattiekties uz komersantu ar BIT, ja tas nav komersanta ar BIT īpašums. Izvietošana var būt nepieciešama, ja piekļuves punkts atrodas ārpus ēkas.

Kabeļu arhitektūra var būt vienšķiedras vai multišķiedras. Multišķiedras FTTH ir optisko šķiedru izvietošanas veids, kad ieguldītājs izvieto vairāk šķiedru līniju, nekā nepieciešams paša vajadzībām, gan piekļuves tīkla barotājā, gan atzarposmos, lai pārdotu piekļuvi papildu optiskās šķiedras līnijām citiem operatoriem, jo īpaši nomātu izmantošanas tiesību veidā. EK NGA Ieteikumā norāda, ka multišķiedras līniju izmaksas ir nedaudz augstākas par vienšķiedras tīklu izmaksām, taču tās ļauj alternatīvajiem operatoriem katram kontrolēt savu savienojumu līdz pašam galalietotājam. Papildus jāņem vērā pieprasījums, nosakot multišķiedras līniju izveidošanu gala posmā. Kā norādīts BEREC Ziņojumā BoR(11)43, tad mazāk apdzīvotās vietās, kur gala posmi var iekļaut horizontālus vadus vai vietās un kur kabeļu kanalizācijās vieta ir ierobežota, multišķiedru izmantošana var izraisīt izmaksu neefektivitāti. Šai gadījumā vienšķiedras arhitektūra ir vēlama.

²⁰ BEREC Ziņojumā BoR(11)43 definē kā „pēdējo” (virzienā no MPoP), šai Ziņojumā tiek lietots „pirmo” vai „pēdējo” atkarībā no konteksta un atsauces.

²¹ Pēdējais sadales punkts virzienā MPoP → pieslēguma punkts.

²² Iekārtu izvietošanas veids, kurā atsaistītai piekļuvei izmanto īpašnicka lietošanā esošo teritoriju, telpas vai iekārtas, izvietojot tajās nomnieka iekārtas

Atsaistīta piekluve optiskās šķiedras līnijai FTTH gadījumā un atsaistīta piekluve FTTB gadījumā

Fiziskā atsaistīšana P2P arhitektūrā ir līdzīga pilnīgai piekļuvei abonentlīnijai. P2P tipa FTTH arhitektūrā katram ir pieejama atsevišķa optiskā šķiedra no ODF (tātad atsaistot P2P tīklus, alternatīvais operators piekļūst ar savu optisko šķiedru ODF) līdz katram galalietotājam. Šī topoloģija ir līdzīga tradicionālajam vara piekļuves tīklam, kur MDF ir nomainīts ar ODF (tajā pašā vai citā vietā). Tādā veidā alternatīvajam operatoram būtu iespēja izmantot pilnīgi atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai. Kopīga piekļuve abonentlīnijai varētu tikt nodrošināta, ja fiziskā līnija (optiskā šķiedra) tiktu sadalīta izmantojot vienu vai vairākus vilņa garumus katram alternatīvajam operatoram. Šādā gadījumā operators varētu izmantot daļu no vilņu garumiem, kur vilņa garums tiek piešķirts atsevišķam galalietotājam. Taču ir maz ticams, ka šāda tehnoloģija būtu ekonomiski dzīvotspējīga tuvākajā nākotnē.

FTTH GPON arhitektūras gadījumā optisko šķiedru, kas iet no ODF (kurš atrodas MPoP), dala vairāki galalietotāji. Šī optiskās šķiedras līnija ir pievienota pasīvajam optiskajam sadalītājam, kas sadala ienākošo signālu vairākās izejošās šķiedrās. Katrā no tām var tikt atkal pievienota citam sadalītājam. Tāpēc tikai tā šķiedra, kas atrodas pēc pēdējā optiskā sadalītāja līdz optiskajam pieslēguma punktam ir pieejama katram galalietotājam atsevišķi un optiskās šķiedras noslodzi no pēdējā sadalītāja līdz ODF (kurš atrodas MPoP) dala visi konkrētā sadalītāja galalietotāji. Izvēršot GPON tīklus, iespējams būtiski ietaupīt izmaksas.

Kā norādīts BEREC Ziņojumā BoR(11)43, šobrīd GPON arhitektūras atsaistīšana tehniski ir iespējama tikai pēdējā sadalītājā. Ja GPON tīkla arhitektūrā atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai nosaka pēdējā sadalītājā, tas var izrādīties līdzīgs piekļuvei gala posmam. Šīs saistības dzīvotspēja ir atkarīga no sadalītāja novietojuma un cik viegli šīs piekļuves punkts var tikt sasniegti. Šādā gadījumā papildus saistība, lai sasniegstu konkrēto piekļuves punktu, piemēram, kabeļu kanalizācija, tumšā šķiedra vai Ethernet atvilce varētu būt vajadzīga. Nepieciešams arī, lai risinājumam nebūtu augstas izmaksas. Citā gadījumā, ja netiek nodrošināta atvilce, tad alternatīvajam operatoram nepieciešamas pašam savas optiskās šķiedras līnijas līdz pasīvajam sadalītājam un galalietotāja līniju pieslēgt šī alternatīvā operatora sadalītājam. Taču optiskās šķiedras atsaistīšana GPON arhitektūras gadījumā, kur piekļuves punkts ir pēdējā pasīvajā optiskajā sadalītājā tiek uzskatīta kā dārga un nepraktiska, ķemot vērā to, ka pasīvo optisko sadalītāju izvietojumu un atvienošanas/pievienošanas pārslēgšanās process prasa būtisku manuālu iejaukšanos. Saskaņā ar NGA Ieteikumu, nepieciešams pieņemt pasākumus pārejas periodam. Jebkurā gadījumā šādos gadījumos jānosaka fiziska atsaistīšana, tīklīdz tas kļūst tehniski un komerciāli iespējams.

GPON scenārijā, atsaistīšana ODF ir iespējama tikai ar vilņa garuma (turpmāk – WDM) atsaistīšanu. Šādā gadījumā, piekļuve galalietotājam ir iespējama izmantojot atšķirīgus vilņa garumus. Tātad, katram galalietotājam tiek piešķirts atsevišķs vilņa garums vai šāda tipa GPON var tikt atsaistīts dodot alternatīvajiem operatoriem piekļuvi atsevišķam vilņa garumam ODF. Praktiski tas tiek realizēts caur optiskajiem transponderiem ODF, kas saņem un pārraida optisko signālu. Pagaidām WDM atsaistīšana praktiski nav iespējama tās agrīnās stadijas dēļ un nav skaidrs, kad un par kādu tarifu WDM atsaistīšana MPoP būs pieejama.

FTTB tipa tīkla arhitektūrā optiskā šķiedra tiek nodrošināta no ODF (kurš atrodas MPoP) līdz ēkai, t.i., ONU²³. Kopumā FTTB ir hibrīds risinājums, kur pēdējā jūdze no koncentrācijas punkta līdz galalietotāja mājsaimniecībai ir vara kabelis tā izvairties no izmaksām, kas saistītas ar optiskās šķiedras izvēršanu līdz katrai individuālai mājsaimniecībai. Tas varētu būt Ethernet LAN²⁴ risinājums bāzēts uz vīto pāri, DOCSIS²⁵ vai uz xDSL²⁶ bāzēts risinājums, līdzīgi kā FTTN/VDSL scenārijā. Pretēji P2P arhitektūrai, optiskās šķiedras savienojums no ODF līdz ēkai tiek dalīts ar vairākiem galalietotājiem. Tāpēc optiskās šķiedras posms tiek uzskatīts kā atvilce. Attiecībā uz FTTB, atsaistīšanas noteikšana nozīmētu, ka komersants ar BIT dod piekļuvi alternatīvajiem operatoriem ēkas pagrabā. Būtībā tikai gala segments - P2P metāliskā līnija starp, piemēram, ēkas pagrabu un galalietotāja telpām var efektīvi tikt atsaistītas. Tādā gadījumā atkarībā no tīkla arhitektūras, ir vai nav nepieciešams noteikt papildus pakalpojumus, tādus kā tumšā šķiedra un izvietošana pagrabā. Taču šāds risinājums varētu būt dārgs un nepraktisks.

Atsaistīta piekļuve FTTN gadījumā

FTTN atsaistīšanas gadījumā tāpat kā SLU gadījumā komersants ar BIT ļauj alternatīvajam operatoram izmantot piekļuvi metāliskā vītā pāra abonentapakšlīnijai. Parasti FTTN atsaistīšana tiek definēta kā piekļuves nodrošināšana sadales skapim. Tehniski sadales skapja atsaistīšana notiek fiziskajā līmenī (OSI modeļa 1.slāni). Šajā gadījumā DSLAM iekārtu nepieciešams pārvietot uz sadales skapi (t.i. tuvāk galalietotājam). Tas var radīt zināmus sarežģījumus, piemēram, nepieciešams atrast vietu aktīvai iekārtai, kur jānodrošina papildus arī klimata kontrole. Ir nepieciešama arī elektrobarošanas jauda aktīvai iekārtai un jānodrošina optiskās šķiedras līnija līdz MPoP. Tieši tāpēc FTTN atsaistīšana nav plaši izmantota, jo tas prasa papildus izmaksas. Vairākās valstīs sarežģījumus rada tas, ka komersanta ar BIT sadales skapī izvietošana²⁷ nav iespējama un tad alternatīvais operators var izvēlēties, vai nu pievienot papildus sadales skapi savām aktīvām iekārtām blakus eksistējošam sadales skapim (šis ir mazāk elastīgs risinājums) vai novietot jaunu sadales skapi uz eksistējošā.

Ir iespējami šādi FTTN atsaistīšanas varianti: komersantam ar BIT ir metāliskās vītās pāra līnijas un alternatīvais operators vēlas izmantot SLU un izvērst savu FTTN tīklu vai gadījums, kad operatoram ar BIT jau ir izvērsts FTTN tīkls un alternatīvais operators vēlas izmantot SLU. Šādā gadījumā alternatīvajam operatoram būtu iespēja izmantot kādu daļu no FTTN infrastruktūras, ko jau ir izvērsis komersants ar BIT.

Tumšā šķiedra

Tumšā šķiedra ir vairumtirdzniecības (palīgprodukts) pasīvais piekļuves produkts („neiedegta optiskā šķiedra”), ko alternatīvie operatori var izmantot (kā atvilci), lai savienotu (savas iekārtas) pamattīklu ar piekļuves punktiem. Tumšā šķiedra ir OSI

²³ Optiskā tīkla bloks, angļu val. - optical network unit, parasti izvietots ēkas pagrabā.

²⁴ Lokālais Ethernet tīkls

²⁵ Starptautisks standarts, kas atļauj datu pārraidi pa eksistējošām kabeļtelevīzijas sistēmām.

²⁶ Datu pārraides tehnoloģijas, kas nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu pa metālisko vīto pāri.

²⁷ Iekārtu izvietošanas veids, kurā atsaistītai piekļuvei izmanto īpašnieka lietošanā esošo teritoriju, telpas vai iekārtas, izvietojot tajās nomnieka iekārtas.

modeļa 1.slāņa produkts bet atbalsta arī vairākas 2.slāņa transporta tehnoloģijas, kā WDM, Ethernet, SDH²⁸ u.c. Kā atvilci var izmantot ne tikai tumšo šķiedru, bet arī kabeļu kanalizāciju (pasīva saistība) vai atvilces OSI modeļa 2.slāņa Ethernet pakalpojumus (aktīva saistība). Piekļuves prasītājiem jābūt iespējai izvēlēties risinājumu, kas vislabāk atbilst to prasībām.

Tātad, lai neīrētu kabeļu kanalizācijas resursus un neizvērstu savu optiskās šķiedras kabeli, alternatīvais operators īrē fizisko optiskās šķiedras infrastruktūru. Kā ar kabeļu kanalizāciju, arī tumšās šķiedras produkti var eksistēt pamattīkla un piekļuves tīkla līmenī. Tomēr salīdzinot ar kabeļu kanalizāciju, tumšā šķiedra ir elastīgāka, t.i., jaunu šķiedru instalācija nav dārgs un ilgs process. Alternatīvie operatori tumšo šķiedru var izmantot arī tad, ja nav pieejami kabeļu kanalizācijas resursi. Tomēr FTTH un FTTB scenārijā izmaksu un efektivitātes ziņā priekšroka varētu tikt dota kabeļu kanalizācijai (lai izvērstu paša optiskās šķiedras kabeli).

Tumšā šķiedra kā atvilce var tikt izmantota, lai savienotu FTTN, FTTB, kas tiek asociēts ar vara atsaistīšanu un var tikt izmantota arī FTTH izvēršanas scenārijos, kas tiek asociēts ar optiskās šķiedras atsaistīšanu.

Nomātās līnijas

Nomātās līnijas ir aktīvs atvilces produkts (vairumtirdzniecības palīgprodukts), lai savienotu piekļuves punktus neatkarīgi no tīkla izvēršanas scenārija. Gadījumā, ja nav pieejami brīvi resursi kabeļu kanalizācijā, vai pastāv ierobežojumi tumšās šķiedras izmantošanā, tad kapacitātes pārraide kā atvilces piedāvājums var būt nepieciešams.

Optiskā šķiedra tiek izmantota OSI modeļa 1.slānī (tas ir, DWDM). Aktīvā atvilce ir OSI modeļa 1/2.slāņa produkts, kas sastāv no aktīva savienojuma starp tīkla piekļuves punktiem izmantojot Ethernet vai SDH transporta tehnoloģijas. Principā aktīvā atvilce (dažos gadījumos tā var būt standarta nomātā līnija) ir atsevišķs savienojums, kas atbalsta visu veidu noslodzi un aukstāku līmeņu tehnoloģijas

Saskaņā ar Eiropas Regulatoru Grupas viedokli (ERG (07) 16rev2) par regulēšanas principiem attiecībā uz NGA, tas varētu būt sarežģīti alternatīvajam operatoram pašam nodrošināt atvilci līdz piekļuves punktam. ERG vairāk atsaucas uz atvilci no sadales skapja, bet norāda, ka atvilce var tikt nodrošināta vairākos veidos, t.i., fiziskajā līmenī tumšā šķiedra, WDM vai slānī 2/3 uz Ethernet bāzētas nomātās līnijas. Atvilce 2/3 slānī var tikt uzskatīta kā nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecība (tīgus Nr.6), iekļaujot iespējamos Ethernet risinājumus. NGA Ieteikums attiecas uz Ethernet atvilci.

Izvietošana

Alternatīvajiem operatoriem jābūt nodrošinātai iespējai ekonomiski efektīvā un racionālā veidā piekļūt ar savu infrastruktūru komersanta ar BIT iekārām. Tāpēc izvietošanas pakalpojums ir papildu pakalpojums, kas atļauj alternatīvajiem operatoriem instalēt savas iekārtas iekšā vai blakus komersanta ar BIT telpām, piemēram, sadales skapī, MPoP u.c.

²⁸ Sinhronā digitālā hierarhija, angļu val. - Synchronous Digital Hierarchy

Virtuālā atsaistīšana

Kā minēts iepriekš, ir iespējams, ka atsaistot optisko šķiedru, var rasties nepamatotas izmaksas. Tas varētu būt svarīgi, lai tiktu veicinātas investīcijas NGA tīklos. Tāpēc teritorijās, kur vēsturiskais operators izvērš FTTH GPON vai FTTB tīkla arhitektūru (atkarībā no specifiskiem apstākļiem valstī arī FTTN), var būt nepieciešamība noteikt nodrošināt piekļuvi šādam tīklam un šāda piekļuve būtu ne-fizisks jeb aktīvs piekļuves produkts (turpmāk - VULA) kā BIT saistība tirgū Nr.4. Aktīva piekļuves saistība tirgū Nr.4 nozīmē, ka tiek dublētas fiziskas atsaistīšanas īpašības.

NGA kontekstā tas varētu būt uz Ethernet balstīts savienojuma produkts, kur alternatīvais operators gūst piekļuvi tukšiem pārraides kadriem (*anglu val. - transmission frames*) fiziskā līnijā, kuru nodrošina komersants ar BIT. Tas ir OSI 2.slāņa protokols (*anglu val. - active line access (ALA)*). Lai nodrošinātu pakalpojumu, ir nepieciešams Ethernet komutators (*anglu val. - Ethernet switch gear*) apmaiņas punktā, lai izveidotu saskarni ar komersanta ar BIT OLT kartēm. Šādā gadījumā alternatīvajam operatoram vajag papildus jaudu un vietu MPoP, lai izvietotu savas iekātas un atvilci no SIA „Lattelecom” MPoP līdz alternatīvā operatora infrastruktūrai. Kontroles līmenis būtu pietiekams, lai atļautu būtisku produktu diferencēšanu, līdzīgi kā tas ir fiziskiem piekļuves produktiem. Alternatīvais operators varētu nodrošināt balss telefonijas, video un platjoslas piekļuves pakalpojumus. Nenosakot VULA, alternatīvie operatori varētu paļauties uz pakārtotajām saistībām, t.i. *WBA*, lai nodrošinātu konkurējošas NGA platjoslas pakalpojumus galalietotājiem. Tas varētu ierobežot konkurenci. Komisija uzskata, ka nosakot aktīvu vairumtirdzniecības saistību, tas varētu būt veids, kā veicināt konkurenci mazumtirdzniecībā. VULA varētu samazināt alternatīvo operatoru šķēršļus ienākšanai tirgū. Komisija uzskata, ka VULA izmaksas priekš alternatīviem operatoriem ir zemākas nekā atsaistīta piekļuve optiskās šķiedras līnijai FTTH GPON vai FTTB gadījumā, ja piekļuve tiek dota pie pēdējā optiskā sadalītāja.

4. Tirgus definēšana

Katra tirgus definēšanai ir divas daļas: konkrētajā tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopums un konkrētā tirgus ģeogrāfiskais mērogs. Tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopums tiek noteikts, identificējot tos pakalpojumus, kuru piedāvājums var ierobežot konkrētā tirgus pakalpojumu piedāvātāju tirgus varu.

Nosakot konkrētajā tirgū iekļaujamo pakalpojumu kopumu, jāņem vērā trīs galvenie kritēriji: vai aplūkojamais pakalpojums un citi pakalpojumi nodrošina vienas un tās pašas funkcijas, neatkarīgi no izmantotajām tehnoloģijām (funkcionālā aizstājamība); cik lielā mērā lietotāji var aizstāt aplūkojamo pakalpojumu ar citiem pakalpojumiem (pieprasījuma puses aizstājamība) un kāda ir varbūtība, ka pakalpojumu sniedzēji (vai citi komersanti) var īsā laikā un bez būtiskām papildus izmaksām vai neattaisnota riska uzsākt aplūkojamo pakalpojumu sniegšanu konkrētajā tirgū (piedāvājuma puses aizstājamība).

Pieprasījuma un piedāvājuma puses aizstājamības novērtēšanai visbiežāk izmanto hipotētiskā monopolista testu (turpmāk - SSNIP). SSNIP novērtē vai neliels, bet nozīmīgs un pastāvīgs apskatāmā pakalpojuma tarifa pieaugums atstāj ietekmi uz šā pakalpojuma pieprasījumu.

Lai veiktu tirgus definīciju attiecīgajā vairumtirdzniecības tirgū, vispirms ir nepieciešams definēt mazumtirdzniecības produktu un ģeogrāfiskos tirgus. Tas ir tāpēc, ka pieprasījums tirgū Nr.4 ir atkarīgs no pieprasījuma pēc attiecīgajiem piekļuves pakalpojumiem mazumtirdzniecībā. Pēc tam vairumtirdzniecības tirgus definīcija tiek veikta ņemot vērā mazumtirdzniecības tirgus definīcijas rezultātus. Tas atbilst arī Ieteikumam, kas nosaka, ka mazumtirdzniecība ir izejas punkts BIT analīzei vairumtirdzniecības līmenī.

Kā minēts iepriekš, izmantojot tirgus Nr.4 pakalpojumus, ir iespējams nodrošināt dažādus mazumtirdzniecības pakalpojumus: platjoslas piekļuves pakalpojums, balss telefonijas pakalpojumus, potenciāli televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumus (turpmāk - televīzijas pakalpojums) un citus pakalpojumus izmantojot tīkla infrastruktūru. Tā kā Komisija uzskata, ka konkurencei mazumtirdzniecības platjoslas piekļuves tirgū ir būtiska nozīme, šis Ziņojums ir balstīts uz mazumtirdzniecības platjoslas piekļuves pakalpojumiem, jo efektīva piekļuve tīkla infrastruktūrai veicina attīstību un izaugsmi mazumtirdzniecības platjoslas piekļuves tirgū. Tas arī atbilst Paskaidrojumam, kur norādīts, ka tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 ir attiecīnāmi uz platjoslas piekļuvi mazumtirdzniecībā un minēts, ka alternatīvie operatori galvenokārt investē LLU, lai nodrošinātu platjoslas piekļuves pakalpojumu. Balss telefonijas pakalpojums ir kā iespējamais papildinājums. Arī Latvijā nepastāv pieprasījums pēc tirgus Nr.4 pakalpojumiem, lai sniegtu balss telefonijas pakalpojumu. Tāpēc LLU galvenokārt tiek apskatīts platjoslas piekļuves pakalpojumu kontekstā.

Komisija uzskata, ka uzlabojoties konkurences apstākļiem un palielinoties pakalpojumu piedāvājumam (dabīgi vai ar Komisijas piemēroto saistību palīdzību) platjoslas tirgū Nr.4, platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū varēs ienākt jauni pakalpojumu sniedzēji un esošajiem platjoslas piekļuves mazumtirdzniecībā pakalpojumu sniedzējiem būs vieglāk paplašināt savu piedāvāto pakalpojumu klāstu un ģeogrāfisko pārklājumu, kā arī tiks uzlabota jau esošo pakalpojumu kvalitāte un tehniskie parametri, tādējādi palīdzot Komisijai sasniegt mērķi – elektronisko sakaru pakalpojumu patērētāju labuma maksimizēšanu.

Saskaņā ar Paskaidrojumu, tiek ņemta vērā pieeja, kur tiek pieņemts, ka šai regulēšanas ietvarā neeksistē konkrētā tirgus regulēšana, bet tiek ietverta regulēšana ārpus šī ietvara. Tā kā tirgus Nr.5 ir pakārtots tirgum Nr.4, tad ar mērķi novērtēt BIT, jāpieņem, ka abu tirgu Nr.4 un Nr.5 regulēšana nepastāv. Tātad, nav pieļaujama tās atsaistītas piekļuves metāliskajām abonentlīnijām un to segmentiem, un tirgus Nr.5 produktu esamība, kas kā saistības tika noteiktas iepriekšējās tirgus analīzes kārtās. Ņemot to vērā, principā konkurence mazumtirdzniecībā radīsies starp operatoriem, kuriem ir sava piekļuves tīkls. Tas tāpēc, ka ir maz ticams, ka operators ar BIT brīvprātīgi piedāvātu piekļuvi savai infrastruktūrai potenciālam konkurentam. Ja kādā valstī ir uz infrastruktūru balstīta konkurence, šāda pieeja praktiski nevar ietekmēt tirgus analīzes secinājumus.

4.1. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums mazumtirdzniecībā

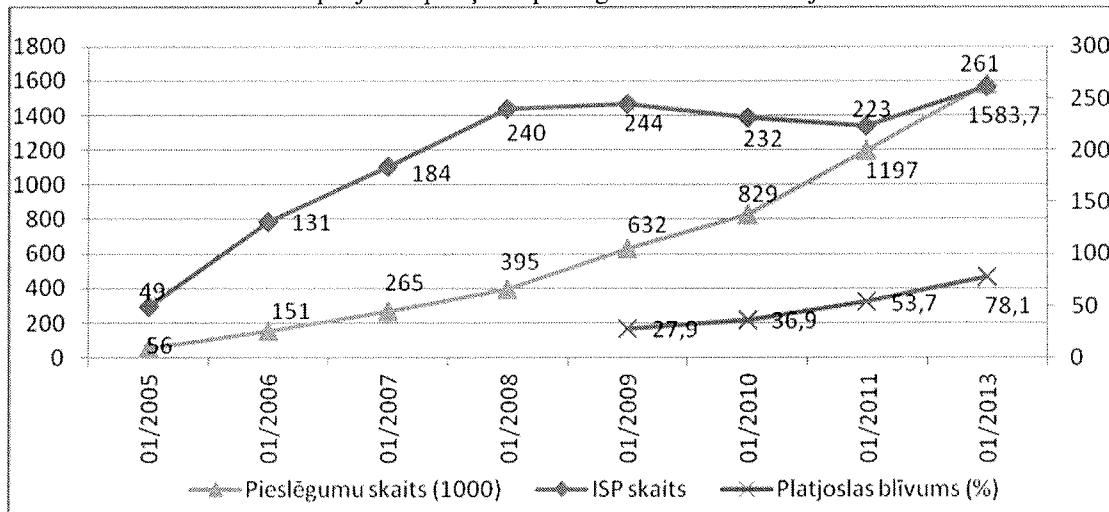
Pamatojoties uz EK 2010.gada 19.maija paziņojumu COM(2010)245 Digitālā programma Eiropai, Eiropas Savienībā ir vajadzīgs ļoti ātrs internets, lai ekonomika varētu augt un radīt darbavietas un pārticību un lai nodrošinātu pilsoņiem piekļuvi tādam saturam un pakalpojumiem, kādu viņi vēlas. Nākotnes ekonomika būs

elektronisko sakaru tīklā balstīta zināšanu ekonomika, un tās centrā būs internets. Eiropai ir vajadzīga plaši pieejama ātra un īpaši ātra piekļuve internetam par konkurences noteiktiem tarifiem. Stratēģija „Eiropa 2020” akcentē to, cik svarīgi ir ieviest platjoslu, lai ES veicinātu sociālo iekļautību un konkurētspēju. Tā atgādina mērķi nodrošināt pamata platjoslu visiem eiropiešiem līdz 2013. gadam un tiecas nodrošināt, lai līdz 2020. gadam: i) visiem eiropiešiem būtu piekļuve daudz lielāka ātruma internetam — virs 30 Mb/s — un ii) 50 % no Eiropas mājsaimniecībām vai vairāk abonētu interneta pieslēgumu ar ātrumu vairāk nekā 100 Mb/s.

Šobrīd, kad tehnoloģiskais progress ir straujš, kas ietekmē arī sociālos un ekonomiskos aspektus, Komisija atbalsta ātra un īpaši ātra platjoslas piekļuves pakalpojuma izplatību. Papildus Komisijai ir arī ilgtermiņa perspektīvā jāanalizē konkrētais tirgus, lai nodrošinātu to, ka gan vēsturiskajam, gan alternatīvajiem operatoriem ir stimuli investēt NGA un tiktu papildus stimulēta uz infrastruktūru balstīta konkurence.

Platjoslas piekļuves tirgus mazumtirdzniecībā ir būtiski audzis pēdējos gados (skatīt attēlu 2) un tas arī turpina augt.

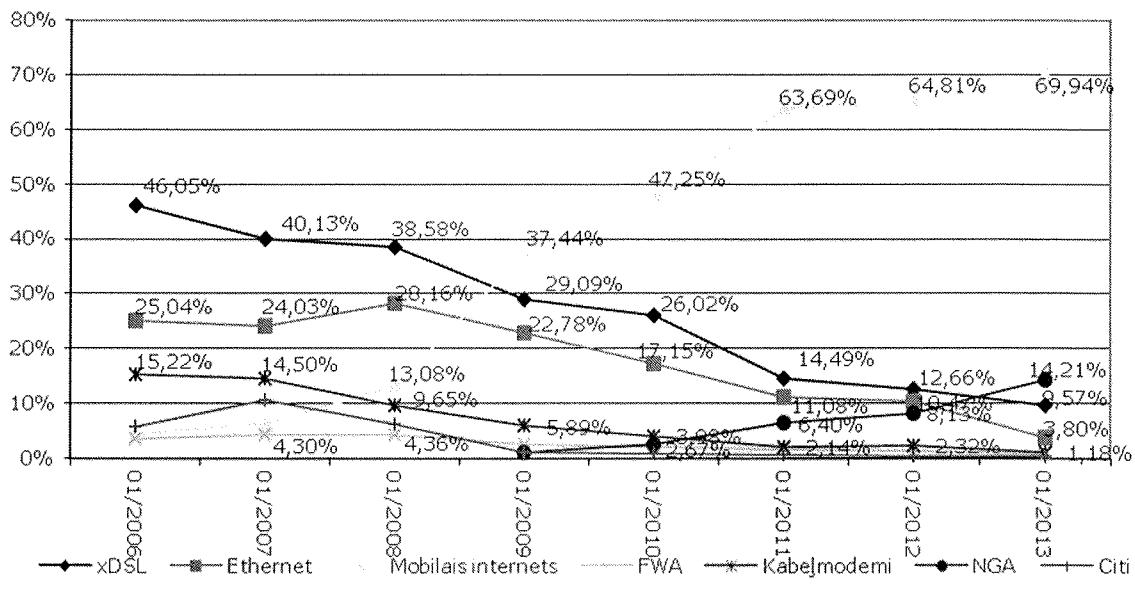
Attēls 2: fiksēto un mobilo platjoslas piekļuves pieslēgumu attīstība Latvijā

Attiecībā uz platjoslas piekļuves aktīvo pieslēgumu skaitu (tai skaitā mobilo platjoslas piekļuvi), pēdējos gados būtiski audzis gan komersantu skaits, kuri nodrošina minēto pakalpojumu, gan aktīvo pieslēgumu skaits, gan arī platjoslas blīvums (izteikts pēc iedzīvotāju skaita).

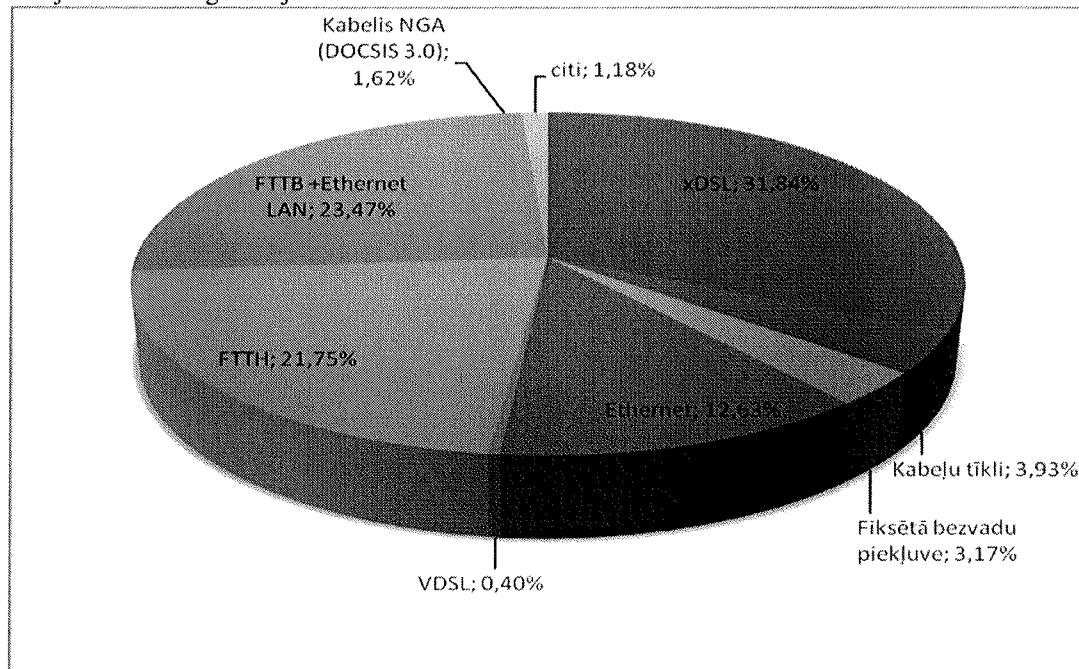
Aplūkojot tehnoloģisko dalījumu, var secināt, ka xDSL tehnoloģijas īpatsvars ir būtiski samazinājies, bet optikas un mobilās platjoslas tehnoloģiju īpatsvars ir pieaudzis (skatīt attēlu 3).

Attēls 3: Platjoslas pieslēgumu tehnoloģiju īpatsvara evolūcija

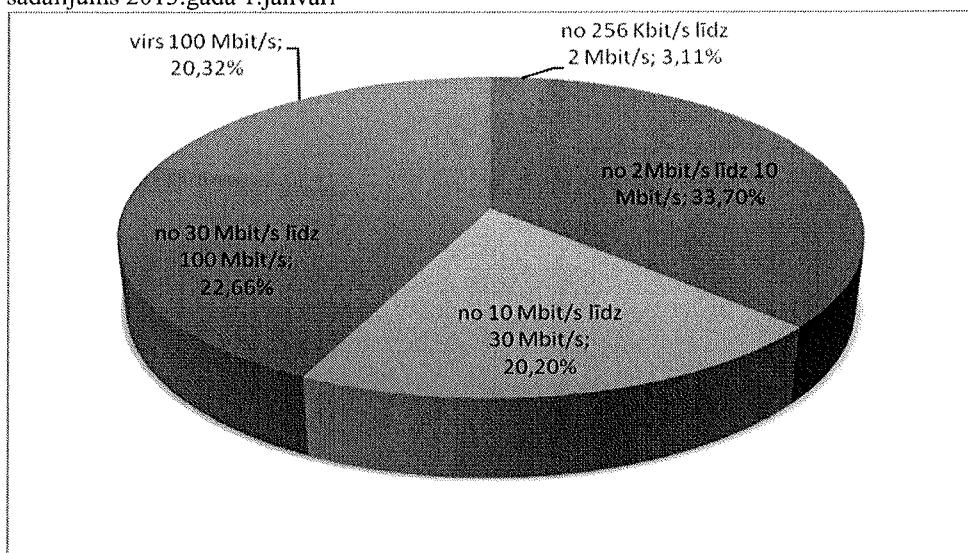
Attiecībā uz platjoslas pieslēgumiem fiksētā vietā, xDSL sastāda 31.84%. Būtiska nozīme ir NGA tīkliem (kas sastāda 47.25%). Procentuālo dalījumu skatīt attēlā 4.

Attēls 4: Vēsturiskā un alternatīvo operatoru fiksēto platjoslas piekļuves pakalpojumu tehnoloģiju sadalījums uz 2013.gada 1.janvāri

Attiecībā uz platjoslas piekļuves pieslēgumu ātrumiem, no 2 Mbit/s līdz 10 Mbit/s īpatsvars ir 33.7%. Tomēr ar katru gadu palielinās platjoslas piekļuves pakalpojumu nodrošināšana no 30Mbit/s līdz 100 Mbit/s (22.66%) un virs 100 Mbit/s (20.32%) (skatīt attēlu 5). 2013.gada 1.janvārī minēto ātrumu nodrošināšanas īpatsvars ir palielinājies attiecīgi par 34.65% un 53.9% salīdzinājumā ar 2012.gada 1.jūliju.

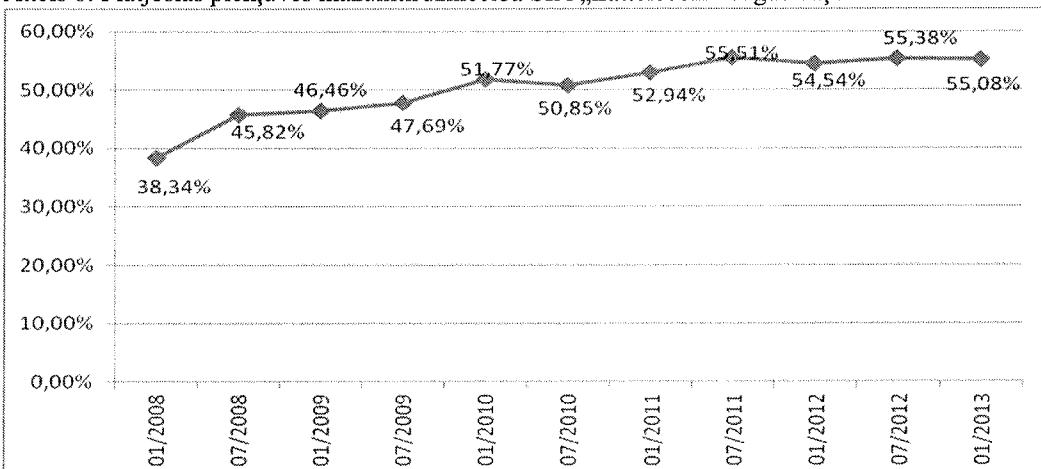
Attēls 5: Vēsturiskā un alternatīvo operatoru fiksēto platjoslas piekļuves pakalpojumu ātrumu sadalījums 2013.gada 1.janvārī

Galvenie tirgus dalībnieki platjoslas piekļuves tirgū mazumtirdzniecībā ir SIA „Lattelecom”, akciju sabiedrība „BALTICOM” (turpmāk - AS „Balticom”), sabiedrība ar ierobežotu atbildību „MFL Serviss” (turpmāk – SIA „MFL Serviss”), sabiedrība ar ierobežotu atbildību „IZZI” (turpmāk – SIA „IZZI”). Kopā uz 2013.gada 1.janvāri bija 256 fiksēto tīkla operatoru.

Kopumā lielākais platjoslas piekļuves pakalpojuma sniedzējs ir SIA „Lattelecom”, kura tirgus daļa pēc fiksētās platjoslas aktīvo pieslēgumu skaita uz 2013.gada 1.janvāri bija 55%, ja apskata visas tehnoloģijas, ar kurām tiek sniepts platjoslas piekļuves pakalpojums. Apskatot SIA „Lattelecom” tirgus daļas pēc platjoslas aktīvo pieslēgumu skaita pa gadiem (skatīt attēlu 6), var secināt, ka laika gaitā SIA „Lattelecom” pamazām nostiprina savas pozīcijas mazumtirdzniecības tirgū.

Attēls 6: Platjoslas piekļuves mazumtirdzniecībā SIA „Lattelecom” tirgus daļas

Tomēr alternatīvie operatori būvē savus piekļuves tīklus. SIA „Lattelecom” uz 2013.gada 1.janvāri nodrošināja platjoslas piekļuves pakalpojumu izmantojot xDSL piekļuves tīklu ar ātrumu līdz 30Mbit/s (tehnoloģijas īpatsvars – 57.7%), un platjoslas piekļuves pakalpojumu izmantojot optikas tīklu (FTTH, FTTB un FTTN), kur ātrums var sasniegt virs 100 Mbit/s (tehnoloģijas īpatsvars – 40.84%). Var secināt, ka optikas izvēršana SIA „Lattelecom” tīklā vairs nav agrīnajā stadijā un ar katru gadu tā

palielinās (SIA „Lattelecom” FTTH tehnoloģijas piekļuvju skaita pieaugums 2013.gada 1.janvārī ir par 21.1% salīdzinājumā pret 2012.gada 1.janvāri).

Kā norādīts EK Dokumentā {C(2010) 6223}, vēsturiskie operatori ES investīcijas novirza galvenokārt FTTN/VDSL (vairāk nekā 16 miljoni pieslēgumu punktu (*anglu val - homes passed*)) salīdzinājumā ar FTTH un FTTB (vairāk nekā 1.7 miljoni pieslēgumu punktu). Taču SIA „Lattelecom” FTTH tehnoloģijas īpatsvars ir 94.78% no visiem NGA pieslēgumiem, bet savukārt VDSL – tikai 1.74% un FTTB – 3.48%. Tāds fakts, ka SIA „Lattelecom” optikas īpatsvars ir 40.84% (no visiem pieslēgumiem) un FTTH īpatsvars ir 94.74% no visiem NGA pieslēgumiem, ir ļoti labs rādītājs. Tātad līdz šim SIA „Lattelecom” ir bijis stimuls investēt optiskās šķiedras kabeļos līdz galalietotājam, spējot piedāvāt galalietotājam daudz lielākus ātrumus. Pamatojoties uz SIA „Lattelecom” 2013.gada 10.janvāra vēstuli Nr.553 „Par nākamās paaudzes piekļuves tīkliem” (turpmāk – Vēstule Nr.553), SIA „Lattelecom” FTTH tīklā kopš 2009.gada pamatā izmanto GPON tehnoloģiju. P2P tipa optikas piekļuves tīkla risinājumi tika izmantoti pirms GPON tehnoloģijas ieviešanas un P2P optikas piekļuves līnijas ir tikai 2,32% no visām SIA „Lattelecom” nākamās paaudzes piekļuves tīkla optikas piekļuvēm.

Alternatīvo operatoru optikas īpatsvars ir 55.1%, no tā 91.67% sastāda FTTB arhitektūra. Tas liecina par to, ka arī alternatīvie operatori ir izvērsuši savus optikas tīklus un to īpatsvars ar katru gadu palielinās.

Otrais lielākais platjoslas piekļuves pakalpojuma sniedzējs ir AS „Balticom”, kas platjoslas piekļuves pakalpojumu nodrošina pēdējā jūdzē izmantojot Ethernet LAN kabeļu tehnoloģiju, kur piedāvātais ātrums ir no 10 Mbit/s un sasniedz virs 100 Mbit/s. [REDACTED] (kas sastāda 76% no visiem AS „Balticom” pieslēgumiem) pieslēgumus AS „Balticom” nodrošina izmantojot FTTB un pēdējā jūdzē Ethernet LAN (turpmāk – FTTB + Ethernet LAN) ar ātrumu virs 100 Mbit/s. Trešais lielākais platjoslas piekļuves pakalpojuma sniedzējs SIA „MFL Serviss” platjoslas piekļuves pakalpojumu sniedz izmantojot galvenokārt optikas tīklus (FTTB + Ethernet LAN), kur piedāvātais ātrums ir no 2 Mbit/s un sasniedz virs 100 Mbit/s. Pakalpojums tiek nodrošināts izmantojot arī Ethernet LAN un fiksēto bezvadu piekļuvi, kur ātrums arī var sasniegt virs 100 Mbit/s. SIA „IZZI” platjoslas piekļuves pakalpojumu nodrošina izmantojot galvenokārt koaksiālo kabeļu tīklu (turpmāk – kabeļu tīkli) un FTTB + Ethernet LAN, kur ātrums sasniedz pat līdz 100 Mbit/s un virs 100 Mbit/s. Papildus platjoslas piekļuves pakalpojums tiek nodrošināts izmantojot Ethernet LAN un fiksēto bezvadu piekļuvi.

Paskaidrojumā EK piemin iezvanpieejas jeb šaurjoslas pakalpojumu, uzsverot, ka pieprasījuma aizvietojamība starp šaurjoslas un platjoslas piekļuves pakalpojumiem ir ierobežota un aizvietojamība pastāv tikai vienā virzienā: no šaurjoslas uz platjoslas piekļuves pakalpojumu. Tā kā iezvanpieejas pakalpojums Latvijā gandrīz vairs nepastāv, Komisija to neanalizē.

Definējot platjoslas piekļuves tirgu mazumtirdzniecībā Komisija sākotnēji nosaka šauru tirgus definīciju (xDSL), kurā iekļauj visizplatītāko pakalpojuma tehnisko risinājumu un pēc tam salīdzina to ar citiem pakalpojumiem un tehniskajiem risinājumiem, lai noteiktu vai citi pakalpojumi iekļaujami platjoslas piekļuves tirgū vai nē. Lai veiktu tirgus definīciju mazumtirdzniecības līmenī, jāapskata vai šādas tehnoloģijas ir iekļautas tirgū:

4.1.1 xDSL un kabeļu tīklu piekļuves pakalpojumi

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Vērtējot pakalpojumu piedāvājumu, var izvirzīt šādus raksturlielumus gan xDSL, gan kabeļu tīklu platjoslas piekļuves pakalpojumiem:

- ātrums – pastāv piedāvājumi abos tīklos, kur lejupielādes ātrums pārsniedz 10 Mbit/s. Nemot vērā tādu tehnoloģiju izvēšanu kā VDSL/VDSL2, DOCSIS tehnoloģiju uzlabojumus u.c., var paredzēt, ka kabeļu tīklu un xDSL tīklu operatori spēs konkurēt arī turpmāk;
- tarifi (skatīt 1.pielikumu) – xDSL/kabeļu tehnoloģiju piedāvājumiem ir samērā līdzīgas tarifu noteikšanas struktūras un līmeņi - tarifi ir atkarīgi no ātrumiem. Pamatā tie ir pastāvīgie pieslēgumi, neatkarīgi no datu apjoma (*angļu val.* - *flat rate*);
- tā kā papildus pakalpojuma nodrošināšanai nepieciešams arī modems, lietotājiem būtiskākais ir saņemt publiskos interneta piekļuves pakalpojumus neatkarīgi no tehnoloģijas;
- Attiecībā uz xDSL tehnoloģiju, kvalitātes parametru stabilitāte ir atkarīga arī no pamattīkla jaudas. Balstoties uz kvalitātes mēriņumiem Latvijā, var secināt, ka xDSL tehnoloģijas kvalitātes parametri ir stabili. Tomēr kabeļu tīklu kvalitātes parametri ir atkarīgi no koplietošanas datu plūsmas, t.i., kurā diennakts laikā pakalpojums tiek izmantots. Šī problēma ir atrisināta veicot kabeļu tīklu tehnoloģiju uzlabojumus, t.i., DOCSIS 3;
- fiksēto tīklu operatori piedāvā piekļuves pakalpojumus vienā kopīgā piedāvājumā, kur ietilpst balss telefonijas un platjoslas piekļuves pakalpojums vai platjoslas piekļuves un televīzijas pakalpojums, balss telefonijas un televīzijas pakalpojums (turpmāk – komplekts „divi vienā”) vai piekļuves pakalpojumus vienā kopīgā piedāvājumā, kur ietilpst balss telefonijas, platjoslas piekļuves un televīzijas pakalpojumi (turpmāk – komplekts „trīs vienā”) (turpmāk abi kopā – sasaistītie pakalpojumi). Abu minēto tehnoloģiju operatori piedāvā gan komplektus „divi vienā”, gan komplektu „trīs vienā”.

Reagējot uz nelielu bet ievērojamu pietiekami ilgstošu tarifu pieaugumu xDSL pakalpojumiem, lietotāji xDSL pakalpojumu varētu mainīt uz kabeļu operatoru pakalpojumiem un otrādi.

Var secināt, ka kabeļu tīklu un xDSL platjoslas piekļuves pakalpojumi ir aizstājami un iekļaujami tirgū.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Vērtējot piedāvājuma puses aizvietojamību, jāatbild uz jautājumu, vai alternatīvajam operatoram būtu stimuls un iespējas sākt piedāvāt platjoslas piekļuves pakalpojumus bez būtiskām izmaksām īsā periodā, ja hipotētiskais monopolists paaugstina tarifus platjoslas piekļuves pakalpojumiem.

Tas ir iespējams, ja ir pieejams platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā pakalpojums un sekojot investīciju kāpņu pieejai, atsaistītas piekļuves abonentlīnijai pakalpojums. Alternatīvajam operatoram kā alternatīvs variants būtu būvēt alternatīvu platjoslas infrastruktūru, kas nozīmētu ne tik ātru ienākšanu tirgū.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka pastāv pieprasījuma un piedāvājuma puses aizvietojamība.

4.1.2. FTTx²⁹

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Analizējot mazumtirdzniecības pieprasījumu, galalietotāji labprāt izvēlētos platjoslas piekļuves pakalpojumu, kura piedāvājumā ir pieejams lielāks platjoslas piekļuves pakalpojuma ātrums. Optiskās šķiedras izvēršana nodrošina lielākus ātrumus salīdzinājumā, piemēram, ar ADSL. Papildus tiek nodrošināti arī stabili kvalitātes parametri. Ja optikas izvēršana ir saistīta ar augsta riska profilu vai ir grūti prognozējams pieprasījums mazumtirdzniecībā, tad var izvēlēties vispirms modernizēt piekļuves tīklu līdz sadales skapim (FTTN/VDSL) (ES diezgan populārs risinājums), kas nozīmē esošā piekļuves tīkla daļēju modernizāciju un kam ir būtiski zemāks riska profils. Izvēršot šo tehnoloģiju, pastāv mazāka nenoteiktība par pieprasījumu pēc joslas platumā un arī lejupielādes ātrums tiek nodrošināts līdz 50 Mbit/s. Tā kā pieprasījums pēc joslas platumā ik gadu pieauga un turpinās pieaugt, tāpēc reāgējot uz SSNIP xDSL pakalpojumiem, galalietotāji noteikti tos aizstātu ar pieejamiem modernizētajiem pakalpojumiem.

Operatori, kuri ir modernizējuši savu tīklu, pamatā piedāvā izvēlēties patstāvīgo pieslēgumu, neatkarīgi no datu apjoma, kā tas ir arī citiem fiksēto tīklu operatoriem, kuri nodrošina citas tehnoloģijas. Tā kā Latvijā pamatā ir infrastruktūras konkurence, tad fiksēto tīklu operatori, kuri modernizē savu tīklu izvēršot optisko šķiedru, piedāvā pakalpojumus par salīdzināmiem tarifiem (skatīt 1.pielikumu) vai bieži vien pat piedāvā izvēlēties tarifu plānu ar zemāku abonēšanas maksu un lielākiem lejupielādes, un augšupielādes ātrumiem.

Nemot vērā iepriekš minēto, var secināt, ka pastāv pieprasījuma puses aizvietojamība.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Aizvietojamība no alternatīvo operatoru puses ir maz ticama dēļ nepieciešamā investīciju daudzuma. Alternatīvais oportunitāts tirgū varētu pieprasīt platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā pakalpojumu un sekojot investīciju kāpņu pieejai, atsaistītās piekļuves abonentlīnijai pakalpojumu un platjoslas piekļuves vairumtirdzniecībā pakalpojumu, reāgējot uz SSNIP. Tie operatori, kuriem jau ir siksīgi piekļuves tīkls, kā minēts iepriekš, mazinot investīciju risku, var modernizēt savu tīklu pakāpeniski.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka pastāv pieprasījuma un piedāvājuma puses aizvietojamība.

²⁹ FTTx ietver FTTH, FTTB un FTTN

4.1.3. Ethernet LAN kabeļu tehnoloģija

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Ethernet LAN tehnoloģija ir plaši izvērsta Latvijā. Kā viens no populārākajiem veidiem, kā operatori nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumus, ir FTTB + Ethernet LAN vai arī izmanto citu tehnoloģiju kombinācijas.

Daudzus gadus Ethernet LAN spēja nodrošināt ātrumu līdz 10Mbit/s. Ir iespējams realizēt pakāpenisku pāreju no šodien vispopulārākā Ethernet LAN tīklu varianta uz ātrdarbīgiem tīkliem, kuros saglabāta labi zināmu tehnoloģiju pēctecība, kas neprasa radikāli mainīt personāla kvalifikāciju, ne arī mainīt aparātūru visos tīkla mezglos. Šīs tehnoloģijas tīkla segmenta caurlaides spēja palielināta līdz 100 Mbit/s. Arī kvalitātes parametri ir raksturojami kā stabili.

2013.gada 1.janvārī alternatīvo operatoru Ethernet LAN pieslēgumi pēdējā jūdzē sastādīja 28.1%. Tas liecina par to, ka minētā tehnoloģija ir ļoti plaši izmantota Latvijā. Pie tam platjoslas piekļuves pakalpojuma tarifi spēj konkurēt ar xDSL un FTTx pakalpojumu tarifiem (skatīt 1.pielikumu). Tāpēc reāgējot uz SSNIP xDSL pakalpojumiem, galalietotāji noteikti tos aizstātu ar Ethernet LAN tehnoloģijas pakalpojumiem.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Tā kā viens no populārākajiem veidiem, kā alternatīvie operatori nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumus, ir FTTB un pēdējā jūdzē - Ethernet LAN, tad Komisija uzskata, ka pakalpojumi ir aizstājami.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija konstatē, ka pastāv pieprasījuma un piedāvājuma puses aizvietojamība.

4.1.4. Fiksētā bezvadu piekļuve

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Fiksētā bezvadu piekļuve ir bezvadu tehnoloģija, ar ko gan alternatīvie operatori, gan SIA „Lattelecom” galvenokārt nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumus līdz 10 Mbit/s. Tāpēc šī tehnoloģija uzskatīta par alternatīvu kabeļu tīkliem un xDSL. Šī tehnoloģija ir pieejama Latvijā jau daudzus gadus un papildus tiek izmantota arī vietās, kur kabeļu tīkli un xDSL tehnoloģijas nav pieejamas tehnisko un ekonomisko iemeslu dēļ. Šāds risinājums ļauj nodrošināt interneta pieslēgumu industriālajiem parkiem, būvobjektiem un saimniecībām, kas atrodas tālu no apdzīvotām vietām.

Minētās tehnoloģijas īpatsvars ir aptuveni 3.2%. Komersanti neveic noslodzes uzskaiti, kas nozīmē, ka tas ir patstāvīgais pieslēgums, neatkarīgi no datu apjoma pieslēgumiem. Taču ikmēneša maksas ir salīdzināmas ar xDSL un FTTx tehnoloģijām (skatīt 1.pielikumu).

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Nemot vērā nākotnē paredzamo attīstību, ir ticams, ka izmaksas, nodrošinot platjoslas piekļuves pakalpojumus izmantojot fiksēto bezvadu piekļuvi, turpinās būt līdzšinējā līmenī. Ilgtermiņā fiksētā bezvadu piekļuve var attīstīties kā uzticama un efektīva alternatīva asimetriskajai platjoslas piekļuvei.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka fiksētās bezvadu piekļuves tehnoloģija tirgū ir jāiekļauj.

4.1.5. Platjoslas piekļuve mobilajā elektronisko sakaru tīklā

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Vērtējot publiskos interneta piekļuves pakalpojumu piedāvājumu mobilajā tīklā , nepieciešams analizēt šādus raksturlielumus:

- ātrums – pamatā mobilo tīklu operatori pamatā piedāvā platjoslas piekļuves pakalpojumus ar ātrumu līdz 7 Mbit/s. Lielākajās pilsētās, kur ir pieejama HSDPA³⁰ tehnoloģija, ātrums var sasniegt līdz 21 Mbit/s. Jāņem vērā tas, ka, ja galalietotājs atrodas tālu no bāzes stacijas vai tīkls ir pārslogots, interneta ātrums var samazināties. Pagaidām, kamēr nav plaši izvērsti Long Term Evolution³¹ (turpmāk - LTE) pakalpojums (šīs sistēmas būtiska priekšrocība ir daudz ātrāka platjoslas piekļuves pakalpojuma nodrošināšana – pat līdz 150 Mbit/s), mobilo tīklu operatori nevar konkurēt ar fiksēto tīklu operatoriem, sniedzot platjoslas piekļuves pakalpojumus. Papildus jāatzīmē, ka kvalitātes parametri ir mazāk stabili mobilajos tīklos salīdzinot ar fiksētajiem tīkliem (secinājums balstīts uz kvalitātes mēriņumiem Latvijā).
- mobilās platjoslas piekļuves tarifi varētu būt salīdzināmas (kaut gan tarifu plāni, kur iekļauti vairāk par 15 GB, ir salīdzinoši dārgi), bet mobilie operatori ir noteikuši datu apjomu limitu (skatīt 1.pielikumu), turpretim fiksēto tīklu operatoru platjoslas piekļuves pakalpojumu piedāvājums ir patstāvīgais pieslēgums, neatkarīgi no datu apjoma. Mobilo datu pārraides pakalpojumi parasti nav paredzēti reālā laika pakalpojumu izmantošanai, piemēram, IP telefonijai (balss un video zvanu veikšana internetā) un dažādu mūzikas, filmu un tml. failu apmaiņai (*-anglu val. - peer to peer*). Ja mobilo datu pakalpojumi tiek izmantoti tam neparedzētā veidā, sistēmas automātiski var ierobežot vai pat pārtraukt noteikta pakalpojuma sniegšanu. Tā rezultātā vidējais tarifs par megabaitu ir lielāks mobilajā tīklā salīdzinot ar tarifu fiksētajā tīklā. Saskaņā ar dažādu uzņēmumu veiktajiem pētījumiem (piemēram, Cisco, Envisional u.c.) visbūtiskākais platjoslas noslodzes patēriņš rodas no failu apmaiņas un interneta video izmantošanas. Saskaņā ar BEREC kopējo nostāju (BoR (12) 52) par fiksēto-mobilo pakalpojumu aizstājamību veicot tirgus analīzi (turpmāk – BEREC Kopējā Nostāja), lejupielādētās informācijas apjoms mobilajā tīklā ir mazāks nekā fiksētajā tīklā. Ja mobilās un fiksētās platjoslas piekļuves pakalpojumi būtu aizstājami, tad noslodzes rādītājiem vajadzētu būt līdzīgiem.
- fiksēto tīklu operatori piedāvā gan komplektus „divi vienā”, gan komplektu „trīs vienā”. (vairāk informācijas sadaļā 5.6.) . Jāatzīmē, ka arī sasaistītos pakalpojumos ir iekļauts neierobežots datu apjoms. Turklāt sasaistīto pakalpojumu izmantošanas tendence Latvijā gadu no gada pieaug. Mobilos sakaru operatoriem pastāv piedāvājumi, kur ir iekļauts balss pakalpojums un limitēts datu lietošanas apjoms. Papildus nav iespējams nodrošināt televīzijas

³⁰ *Angļu val. – High-Speed Downlink Packet Access* – uzlabota trešās paaudzes mobilās telefonijas komunikācijas protokols

³¹ *Angļu val. – Long Term Evolution* – ceturtās paaudze mobilie sakari, kas paredzēti liela ātruma datu pārraidei

pakalpojumu (kamēr nav izvērts LTE pakalpojums). Tādējādi mobilo tīklu operatoriem grūti konkurēt ar fiksēto tīklu operatoriem sasaistīto pakalpojumu ziņā. Tāpēc platjoslas piekļuves pakalpojums mobilajā tīklā pamatā tiek uzskatīts kā papildus pakalpojums platjoslas piekļuves vai sasaistītajiem pakalpojumiem fiksētajā tīklā. Izņēmums varētu būt teritorijas, kur ierīkot fiksēto līniju ir dārgi vai neiespējami.

- Par cik platjoslas piekļuves pakalpojums fiksētā tīklā varētu tikt raksturots kā stabilāks, tāpēc maz ticams, ka neliels platjoslas piekļuves tarifa pieaugums varētu klūt par stimulu sākt izmantot platjoslas pakalpojumu mobilajā tīklā.

Var secināt, ka no pieprasījuma puses platjoslas piekļuves pakalpojumi mobilajā un fiksētajā tīklā nav aizstājami.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

No piedāvājuma puses, tehnoloģiju attīstība nākotnē var spēlēt būtisku lomu. LTE varētu palielināt aizstājamību starp platjoslas piekļuves pakalpojumiem mobilajā un fiksētajā tīklā. No otras puses, arī fiksēto tīklu tehnoloģijas attīstās pietiekami strauji, kas var radīt šķēršļus aizvietojamībai. Fiksēto tīklu operatori nevar aizstāt fiksētās platjoslas piekļuves pakalpojumus ar pakalpojumiem mobilajos piekļuves tīklos. No otras puses nepastāv aizstājamība, jo mobilo sakaru tīklu operatori nevar piedāvāt ekvivalentas funkcijas, kā tas ir fiksētajā tīklā.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka platjoslas piekļuve mobilajā elektronisko sakaru tīklā mazumtirdzniecības līmenī nav jāiekļauj.

4.1.6. Satelīts

Pieprasījuma puses aizvietojamības novērtējums:

Satelīta platjoslas piekļuves pakalpojumu Latvijā nodrošina tikai sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Unisat” (turpmāk – SIA „Unisat”). Uz 2012.gada 1.jūliju SIA „Unisat” bija tikai 24 pieslēgumi ar ātrumu līdz 2 Mbit/s. Platjoslas piekļuves pakalpojuma datu plūsma tiek nodrošināta veicot apraidi no pavadoņa uz satelīta uztvērēju, kurš signālu gan saņem, gan nosūta. Parasti šādu pieslēguma veidu izvēlas vietās, kur nav iespējams ierīkot kabeļu pieslēgumu vai kādu citu vadu pieslēgumu. Papildus galvenā prasība uzstādīšanai ir pavadoņa tieša redzamība. Pieslēguma tarifi ir atšķirīgi atkarībā no tā, uz cik ilgu laiku tiek slēgts līgums, bet maksā tiek vai netiek iekļauta komplekta cena, vienreizējās pieslēgšanas maksa ir 50 LVL un mēneša maksa ir 17 LVL vai 35 LVL mēnesī, kas ir ievērojami augstāka nekā platjoslas piekļuves pakalpojums izmantojot xDSL vai FTTx.

Reāgējot uz SSNIP, ir maz ticams, ka lietotāji izvēlētos satelīta platjoslas piekļuves pakalpojumu, jo ātrumu un tarifu ziņā SIA „Unisat” nespēs konkurēt ar fiksēto tīklu operatoriem.

Piedāvājuma puses aizvietojamības novērtējums:

Fiksēto tīklu operatori nevar aizstāt fiksētās platjoslas piekļuves pakalpojumus ar pakalpojumiem satelīta tīklā. No otras puses nepastāv aizstājamība, jo satelītu operatori nevar piedāvāt ekvivalentas funkcijas, kā tas ir fiksētajā tīklā.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka satelīta platjoslas piekļuve mazumtirdzniecības līmenī nav jāiekļauj.

4.2. Apskatāmā pakalpojuma novērtējums vairumtirdzniecībā

Kad tirgus definīcija ir veikta mazumtirdzniecības līmenī, nepieciešams veikt tirgus definīciju vairumtirdzniecības līmenī, kas būs par pamatu apsteidzošu (*ex-ante*) saistību noteikšanai. Veicot tirgus definīciju vairumtirdzniecības līmenī, nepieciešams pieņemt relatīvi šauru *WLA* produktu tirgu (eksistējošās metāliskās abonentlīnijas) un tad analizēt, vai tas varētu tikt paplašināts.

4.2.1. xDSL un FTTx

Ieteikumā 2003/311/EK atsaistīta piekļuve ir definēta kā piekļuve metaliskajām abonentlīnijām un abonentapakšlīnijām, lai nodrošinātu platjoslas datu pārraides un balss pārraides pakalpojumus. Ieteikumā atsaistīta piekļuve ir definēta kā piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās vietā. NGA Ieteikumā EK uzsver nepieciešamību ņemt vērā NGA tehnoloģijas, pārskatot tirgu Nr.4 un tirgu Nr.5.

Nemot vērā NGA Ieteikumu un tehnoloģisko attīstību Latvijā, Komisija vērtē atsaistītās piekļuves metāliskām abonentlīnijām un abonentapakšlīnijām (t.sk. kopīgu piekļuvi), un optisko tīklu atsaistīšanas aizvietojamību.

Latvijā ar katru gadu palielinās optikas izvēršana piekļuves tīklā gan no SIA „Lattelecom”, gan alternatīvo operatoru puses, lai nodrošinātu elektronisko sakaru pakalpojumus. Operatori, kuri izvērš optisko šķiedru, arī aktīvi reklamē jaunos pakalpojumus salīdzinot ar pašreizējo tehnoloģiju pakalpojumiem. Tādā veidā operatori mudina galaietotājus pārslēgties uz modernizētā tīkla pakalpojumiem.

EK Paskaidrojumā norāda, ka, ja eksistējošās metāliskā abonentlīnijas tiek daļēji nomainītas ar optisko šķiedru, tad ir jānodrošina piekļuve šādai abonentlīnijai. Komisija uzskata, ka NGA operatori varētu nodrošināt *WLA* pakalpojumus, tādā veidā nodrošinot to augstāku kvalitāti. Operatori, kuri vēlas piekļuvi, uztver *WLA* optikas tīklā kā efektīvu aizstājēju pašreizējās paaudzes *WLA* pakalpojumam. Jo piekļuve optikai ir piekļuves metāliskām līnijām tehnoloģiskā evolūcija, tāpat arī piekļuve abonentapakšlīnijai ir piekļuves metāliskās abonentlīnijas tehnoloģiskā evolūcija.

Pamatoties uz to, Komisija uzskata, ka optika un eksistējošās metāliskās abonentlīnijas ir savstarpēji aizvietojamas un atsaistīta piekļuve metāliskām abonentlīnijām un abonentapakšlīnijām, un atsaistīta piekļuve optiskiem tīkliem (FTTx) ir jāiekļauj attiecīgajā vairumtirdzniecības tirgū.

4.2.2. Kabeļu tīkli

Kabeļu tīkli Latvijā ir alternatīvs veids elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai fiksētā vietā. Veicot tirgus definīciju mazumtirdzniecībā, Komisija secināja, ka kabeļu tīkli tirgū mazumtirdzniecības līmenī ir jāiekļauj. Tagad ir nepieciešams analizēt, vai kabeļu tīklu ierobežojumi *WLA* līmenī ir pietiekami, lai iekļautu to konkrētajā vairumtirdzniecības tirgū.

Paskaidrojumā EK norāda, ka kabeļu tīklu sistēmas kļūst izvērstākas un modernizētākas, tomēr kabeļu tīkliem ir ierobežots pārklājums (Latvijā tehnoloģijas īpatsvars (ieskaitot hibrīdos optikas koaksiālos tīklus) ir tikai 5.55%). Pie tam kabeļu tīklu atsaistīšana šai stadijā nešķiet tehniski iespējama vai ekonomiski dzīvotspējīga. Tātad ekvivalents pakalpojums DSL abonentlīnijas atsaistīšanai nevar tikt nodrošināts izmantojot kabeļa tīklus un kabeļu tīklu atsaistīšanas iekļaušana tirgū nav attaisnojama.

Pamatojoties uz to, Komisija uzskata, ka uz kabeļu tīkliem balstīta piekļuve tīkla infrastruktūrai nav jāiekļauj attiecīgajā vairumtirdzniecības tirgū.

4.2.3. Mobilie elektronisko sakaru tīkli

Saskaņā ar BEREC Kopējo Nostāju, ja fiksēto-mobilo pakalpojumu aizstājamība nepastāv mazumtirdzniecības līmenī, nav nepieciešams veikt fiksēto-mobilo pakalpojumu aizstājamību vairumtirdzniecības līmenī. Tas tāpēc, ka, ja galalietotāji neuzskata fiksētos un mobilos pakalpojumus kā aizvietojamus, tad maz ticams, ka operatori varētu mainīt fiksēto *WLA* uz mobilo vairumtirdzniecības piekļuvi un otrādi. *Komisija uzskata, ka mobilā vairumtirdzniecības piekļuve attiecīgajā vairumtirdzniecības tirgū nav jāiekļauj.*

4.2.4. Pārējās tehnoloģijas

EK Paskaidrojumā norāda, ka pārējās tehnoloģijas, tādas kā bezvadu abonentlīnijas, ciparu apraides sistēmas, elektrolīniju sistēmas arī ir pieejamas, bet operatoriem pastāv tikai neliels ierobežojums. *Tāpēc mazumtirdzniecībā analizētās fiksētās bezvadu piekļuves un satelīta tehnoloģijas netiek iekļautas attiecīgajā vairumtirdzniecības tirgū.*

4.2.5. Atšķirība starp *WLA* un *WBA*

Lai veiktu atbilstošu tirgus analīzi, nepieciešams identificēt robežu starp *WLA* un *WBA*. Galvenā atšķirība starp abiem tirgiem ir: fiziska jeb pasīva piekļuve *WLA* tirgus gadījumā un ne-fiziska jeb aktīva piekļuve *WBA* tirgus gadījumā. Komisija secina, ka vēl aizvien šāda robeža ir attaisnojama. Alternatīvie operatori drīzāk balstītos uz pasīviem produktiem nekā uz aktīviem, jo aktīvie produkti nevar tikt uzskatīti par aizstājamiem attiecībā uz tehnoloģisko neatkarību, iespējām ieviest jauninājumus un pakalpojuma kvalitātes nodrošināšanu.

EK Dokumentā {C(2010) 6223} ir norādīts, ka šobrīd pārmaiņu laikā ir grūti būt absolūti precīzam par konkrēto vairumtirdzniecības tirgu robežām, kas tieši attiecas uz mazumtirdzniecības platjoslas tirgu. Tam nepieciešama vispārīga un tālredzīga pieeja tirgus identifikācijai ES līmenī, kā robežās nacionālo valstu regulatori (turpmāk – NRA) var analizēt tirgus ar mērķi veicināt uz infrastruktūru balstītu konkurenci tīk lielā mērā, cik tas ir ekonomiski efektīvi un ierobežot tirgus varu caur atbilstošu piekļuves regulēšanu.

Līdz šim nošķirt abus tirgus aktīvu un pasīvu saistību izpratnē veidā bija efektīvi, jo pasīva piekļuve metāliskām abonentlīnijām ir iespējama gan LLU, gan SLU gadījumā. Attiecībā uz NGA, pasīva piekļuve MPoP ir iespējama tikai FTTH P2P gadījumā. FTTH GPON gadījumā piekļuve ir iespējama tikai, kur atrodas pēdējais sadalītājs, FTTB gadījumā tikai gala segments var tikt efektīvi atsaistīts, bet FTTN gadījumā piekļuve tiek nodrošināta sadales skapim. Tomēr šādā dalījumā apskatīt

NGA tīklu fiziskās atsaistīšanas saistības ir izaicinājums. Turklat parādās arvien jauni aktīvi produkti, kam ir tehniskie raksturlielumi līdzīgi kā tīri pasīviem piekļuves produktiem. Visbiežāk aktīvas saistības nepieciešamība parādās FTTH GPON arhitektūras gadījumā, bet ir saistīta ar FTTNun FTTB atsaistīšanu.

Tā kā vēsturiskie operatori galvenokārt izvēlas izvērst GPON tipa arhitektūru nevis P2P, lai būtiski ietaupītu izmaksas, tad nepieciešams vērtēt atbilstošus risinājumus. FTTH GPON arhitektūras atsaistīšana ir iespējama, kur atrodas pēdējais sadalītājs un nav zināms kad fiziskā atsaistīšana MPoP būs iespējama (tāda kā WDM). Taču GPON arhitektūra ir dominējošā, bet efektīva pasīva piekļuve nav pieejama. Atkarībā no nacionālajiem apstākļiem, NRA var balstoties uz pašreizējo tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 definīciju, apsvērt noteikt aktīvu saistību, tādu kā VULA tirgū Nr.4, nodrošinot, lai alternatīvajiem operatoriem būtu tāda pati elastība un cik tas ir iespējams tehniskie parametri un kontrole atbilstu fiziskai atsaistīšanai.

Komisija uzskata, ka tirgus Nr.4 attiecībā uz NGA atsaistīšanu ir jāpaplašina iekļaujot ne-fiziskus elementus tā, lai tie atbilst pēc iespējas tehniskiem parametriem, kā tas ir fiziskai atsaistīšanai.

4.3. Geogrāfiskā mēroga novērtējums

Tā kā pieprasījums vairumtirdzniecības tirgū ir atkarīgs no pieprasījuma pēc attiecīgajiem piekļuves pakalpojumiem mazumtirdzniecībā un ņemot vērā iepriekš minēto pieju, kur tiek pieņemts hipotētisks scenārijs, ka konkurence mazumtirdzniecībā radīsies starp operatoriem, kuriem ir savs elektronisko sakaru tīkls. Komisija uzskata, ka, ja nebūtu tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 regulēšanas, tad komersantam ar BIT nebūtu stimula nodrošināt šo tirgu pakalpojumus. Tā rezultātā šos pakalpojumus mazumtirdzniecībā nodrošinātu pats komersants ar BIT (*angļu val. - self-supplied*).

Apskatāmā pakalpojuma mazumtirdzniecības novērtējumā Komisija secināja, ka tirgū ir iekļaujami dažādi komunikāciju pakalpojumi, kas nodrošināti izmantojot xDSL, FTTx, kabeļu tīklus, Ethernet LAN un fiksēto bezvadu piekļuvi. Kad Komisija ir definējusi tirgu mazumtirdzniecības līmenī, nepieciešams identificēt ģeogrāfiskās teritorijas.

EK NGA Ieteikumā norāda, ka NGA tīklu izveidošana, visticamāk, veicinās svarīgas izmaiņas attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu un konkurenci. Šajā kontekstā Komisijai rūpīgi jāizskata jaunie konkurences apstākļi, ko radījusi NGA izveidošana. Komisijai jānosaka ģeogrāfiskie tirgi valstī saskaņā ar Ieteikumu, ja Komisija var nepārprotami konstatēt būtiski un objektīvi atšķirīgus konkurences apstākļus, kas stabili saglabājas laika gaitā. Tajos gadījumos, kad nevar konstatēt, ka atšķirīgie konkurences apstākļi pamatoju ģeogrāfisko tirgu noteikšanu valstī, Komisija tomēr var reaģēt uz atšķirīgajiem konkurences apstākļiem dažādos ģeogrāfiski noteiktos tirgos, piemēram, vairāku alternatīvu infrastruktūru dēļ vai uz infrastruktūru balstītu operatoru dēļ, piemērojot atšķirīgus reglamentējošos līdzekļus un piekļuves produktus.

Arī saskaņā ar EK vadlīnijām tirgus analīzei un BIT novērtēšanai saskaņā ar Kopienas elektronisko sakaru pakalpojumu un tīklu regulēšanas pamatprincipiem (2002/C/165/03), saistītais ģeogrāfiskais tirgus ietver teritoriju, kurā attiecīgie uzņēmumi ir iesaistīti attiecīgo produktu un pakalpojumu nodrošināšanā un pieprasījumā, kur konkurences apstākļi ir vienādi vai pietiekami viendabīgi

(*homogēni*), lai tos varētu atšķirt no citām vai blakus esošām ģeogrāfiskām teritorijām, kur dominējošie konkurences apstākļi ir absolūti atšķirīgi.

Nemot vērā iepriekš minēto, nepieciešams analizēt konkurences apstākļus ģeogrāfiskajās teritorijās, ņemot vērā tirgus definīcijas rezultātus mazumtirdzniecībā. Papildus nepieciešams analizēt arī, vai operatori diferencē tarifus dažādās ģeogrāfiskajās teritorijās.

Nemot vērā operatoru (kam ir sava infrastruktūra) tarifus Latvijas teritorijā, var secināt, ka nav skaidras liecības, ka komersanti būtiski diferencē pakalpojumu tarifus atkarībā no ģeogrāfiskajām teritorijām. SIA „Lattelecom” pakalpojumu tarifus nediferencē (skatīt 1.pielikumu). Ja komersants, īpaši vēsturiskais operators – SIA „Lattelecom”, atšķirīgās teritorijās piedāvā pakalpojumus par atšķirīgiem tarifiem vai ar atšķirīgiem nosacījumiem, tas liecina par tādu alternatīvo operatoru ietekmi uz konkurenci kas piespiež vēsturiskajam operatoram reāgēt uz konkurentu piedāvājumiem un mainīt savu pakalpojumu piedāvājumu. Ja Komisija konstatē, ka SIA „Lattelecom” piedāvā pakalpojumus ar mainītiem tarifiem vai ciemiem nosacījumiem tikai atsevišķās teritorijās, tad ir pamats secināt, ka konkurences apstākļi ir atšķirīgi.

Lai gan kopumā tarifi būtiski neatšķiras, tomēr ir komersanti, kuriem ir atšķirīgi tarifi un tarifi pat var arī atšķirties atkarībā no ielas vienas pilsētas robežas. Tas parasti ir atkarīgs no tā, vai elektronisko sakaru tīkls ir vai nav modernizēts. Ja analizētu šādā izteiksmē, tas novestu pie ļoti šauru tirgu definēšanas.

Papildus Komisija vērtē teritorijas ar līdzīgiem konkurences raksturlielumiem, t.i., viendabīgums (*homogenitāte*) un tādi faktori, kā šķēršļi ienākšanai tirgū, operatoru skaits, tirgus daļu sadalījums. Tātad Komisija analizē vairākus faktorus, kas ļauj secināt, vai konkurences apstākļi ir/nav pietiekami viendabīgi (*homogēni*), lai tos varētu atšķirt no citām vai blakus esošām ģeogrāfiskām teritorijām.

Tā kā vairumtirdzniecības tirgus ir abstrakts šai Ziņojumā vērtējot konkurenci mazumtirdzniecībā, tiek pieņemts, ka BIT regulēšana neeksistē vairumtirdzniecības līmenī.

Komisija uzskata, ka tas, kur vēsturiskais un alternatīvie operatori izvēlas investēt vispirms un kur ir vismazākie šķēršļi ienākšanai tirgū, ir atkarīgs no iedzīvotāju blīvuma, jo no tā ir atkarīgas izmaksas uz vienu mājsaimniecību. Tas savukārt būtiski ietekmē konkurences apstākļus. Blīvāk apdzīvotās teritorijās konkurence vienmēr būs izteiktāka un mazāk apdzīvotās teritorijās konkurence parasti būs vājāka.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2011.gada 1.martā Rīgā bija koncentrējušies 32% valsts iedzīvotāju, Pierīgas reģionā – 18% un nākošajā lielākajā pilsētā – Daugavpilī – tikai 4,5% iedzīvotāju (skatīt tabulu 1). Tātad liela daļa iedzīvotāju ir koncentrējušies Rīgā. Komisija secina, ka arī lielākais pieprasījums, ir Rīgā. Arī apskatot iedzīvotāju blīvumu (skatīt tabulu 2), Komisija secina, ka Rīgā iedzīvotāju skaits uz 1 km² Rīgā ir augstāks.

Tabula 1: Iedzīvotāju skaits, %

Rīga	31,79%
Pierīga	17,93%
Daugavpils	4,51%
Liepāja	3,71%

Jelgava	2,87%
Jūrmala	2,46%
Ventspils	1,87%
Rēzekne	1,56%
Valmiera	1,22%
Jēkabpils	1,19%

Tabula 2: Iedzīvotāju blīvums

	2012
	Iedzīvotāju blīvums (cilvēki uz 1km² teritorijas)
LATVIJA	31,6
Rīga	2139,7
Pierīgas reģions	36,3
Vidzemes reģions	13,7
Kurzemes reģions	19,6
Zemgales reģions	23,3
Latgales reģions	20,5

Tabula 3: Komersantu skaits lielākajās Latvijas pilsētās, kuri nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumu (2009.gadā)

Rīga	142
Daugavpils	26
Jūrmala	26
Liepāja	23
Jelgava	21
Ventspils	19
Valmiera	19
Rēzekne	17
Jēkabpils	16

Investīcijas alternatīvajās infrastruktūrās ir neviendabīgas Latvijas teritorijā. Pastāv vairākas konkurējošas alternatīvas infrastruktūras galvenokārt pilsētu teritorijās (Šķēršļi ienākšanai tirgū skatīt sadaļā 5.2.). Var secināt, ka arī pēc komersantu skaita, kuri nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumu, Rīgā ir vairāk pakalpojuma sniedzēju – 142, nākošajā lielākajā pilsētā to ir 26.

Nemot vērā NGA Ieteikumu un arī ERG kopējo nostāju par tirgus analīzes ģeogrāfiskajiem aspektiem ERG (08) 20, Komisijai jāanalizē konkurējošie apstākļi ģeogrāfiskajās teritorijās, t.i., jāapskata tirgus daļu sadalījums.

Nemot vērā iepriekš veikto analīzi par iedzīvotāju skaitu, blīvumu un komersantu skaitu, Komisija ir pieprasījusi informāciju no komersantiem atsevišķi par Rīgas teritoriju un pārējo Latvijas teritoriju par 2010. un 2011.gadu (skatīt tabulu 4).

Tabula 4: Tirdzniecības daļas Rīgā un ārpus Rīgas

	2010.gads			2011.gads		
	Ārpus Rīgas	Rīga	Kopā	Ārpus Rīgas	Rīga	Kopā
Lattelecom						
Balticom						
Latnet Serviss						
Telia Latvija						
Baltcom TV						
Izzi						
Dautkom TV						
MFL Serviss						

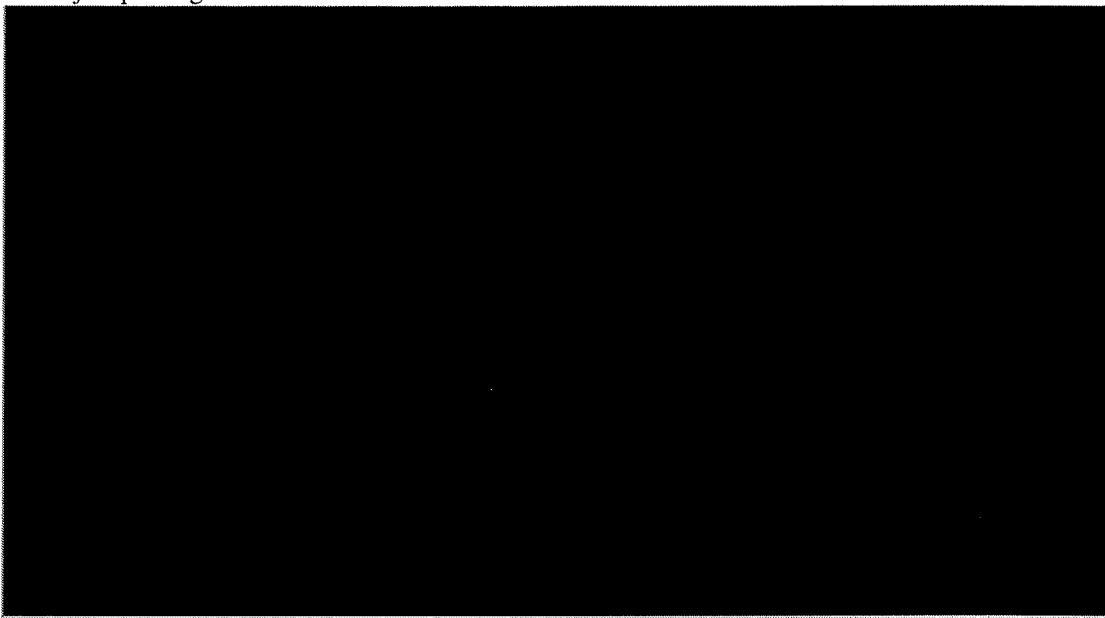
Komersantu tirgus daļas ir būtiskākais konkurences apstākļus raksturojošais kritērijs platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū. Tirgus daļu analīze norāda, ka Rīgas teritorijā SIA „Lattelecom” tirgus daļa pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija [REDACTED] un 2011.gadā tās tirgus daļa bija [REDACTED]. Nākamais lielākais komersants tirgū Rīgas teritorijā pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija AS „Balticom” ar tirgus daļu [REDACTED], kura 2011.gadā pieauga līdz [REDACTED].

Attēls 7: SIA „Lattelecom” un lielāko alternatīvo operatoru tirgus daļas pēc ieņēmumiem Rīgā

Savukārt pārējā Latvijas teritorijā ārpus Rīgas SIA „Lattelecom” tirgus daļa pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija [REDACTED] un 2011.gadā tās tirgus daļa bija [REDACTED]. Nākamais lielākais komersants tirgū Latvijas teritorijā ārpus Rīgas pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija SIA „Dautkom TV” ar tirgus daļu [REDACTED], kura saglabājās nemainīga arī 2011.gadā – [REDACTED].

Attēls 8: SIA „Lattelecom” un lielāko alternatīvo operatoru tirgus dajas pēc ienēmumiem Latvijas teritorijā ārpus Rīgas.

Pēc tirgus daļu salīdzināšanas Rīgā un ārpus Rīgas, Komisija nepārprotami secina, ka ārpus Rīgas konkurences apstākļi neliecina par efektīvu konkurenci. Arī Rīgā SIA „Lattelecom” tirgus daļa ir vislielākā un tā turpina pieaugt un ir tādā līmenī, pie kuras var konstatēt būtisku ietekmi.

Ja apskata tirgus daļu pēc aktīvo pieslēgumu skaita dinamiku, tad redzams, ka SIA „Lattelecom” tirgus daļa ir pieaugusi pēdējos gados, kas liecina par to, ka neskatoties uz pastāvošo infrastruktūras konkurenci, pēdējos gados SIA „Lattelecom” nostiprina savas pozīcijas tirgū (skatīt attēlus 6 un 9). Nemot vērā iepriekš minēto, pakalpojumu tarifus (u.c. analizētos rādītājus), kurus SIA „Lattelecom” nediferenciē atkarībā no ģeogrāfiskām teritorijām u.c. rādītājus un nemot vērā to, ka Komisija nevar nepārprotami konstatēt būtiski un objektīvi atšķirīgus konkurences apstāklus, Komisija uzskata, ka ievērojot iepriekš minēto, konkrētā tirgus ģeogrāfiskais mērogs ir Latvijas Republikas teritorija.

4.4. Tirgus definēšanas rezultāti

Mazumtirdzniecības līmenī tirgū tiek iekļauti xDSL un kabeļu tīklu tehnoloģijas, FTTx, Ethernet LAN kabeļu tehnoloģija un fiksētā bezvadu piekļuve.

Ģeogrāfiskais mērogs ir Latvijas Republikas teritorija.

Vairumtirdzniecības līmenī tirgū tiek iekļauta atsaistīta piekļuve (tai skaitā kopīga piekļuve) metāliskām abonentlīnijām un abonentapakšlīnijām un optisko tīklu atsaistīšana. Nemot vērā tirgus definīciju vairumtirdzniecības līmenī, Komisijai jāvērtē nepieciešamība noteikt apsteidzošas (*ex-ante*) saistības.

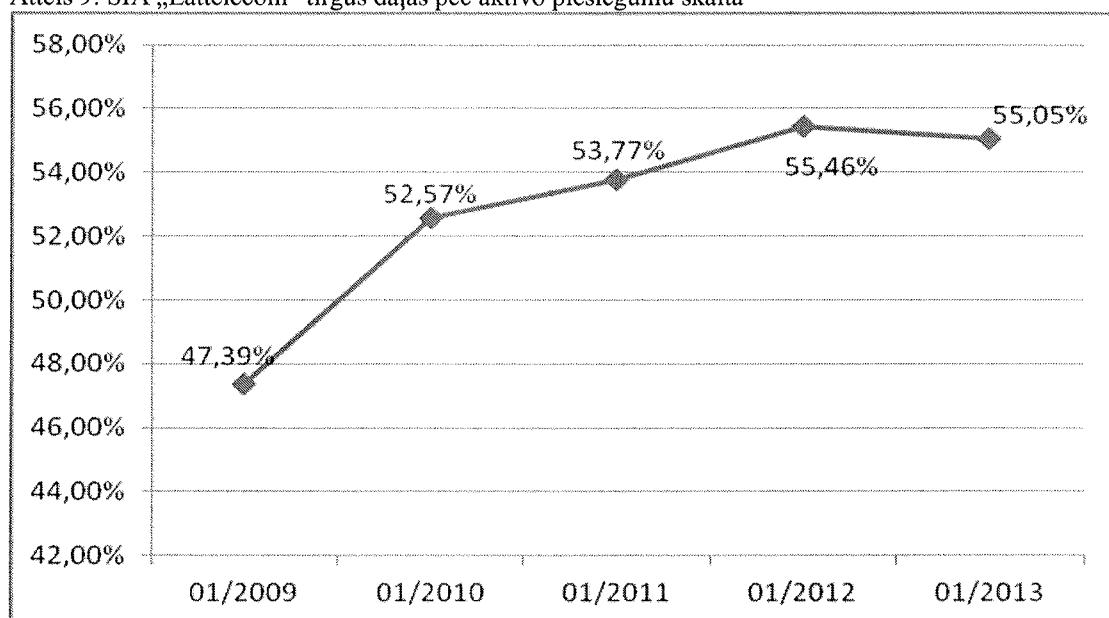
5. Tirkus Analīze

5.1. Tirkus daļījums

Veicot ģeogrāfiskā mēroga novērtējumu, Komisija vērtēja konkurējošos apstākļus ģeogrāfiskajās teritorijās.

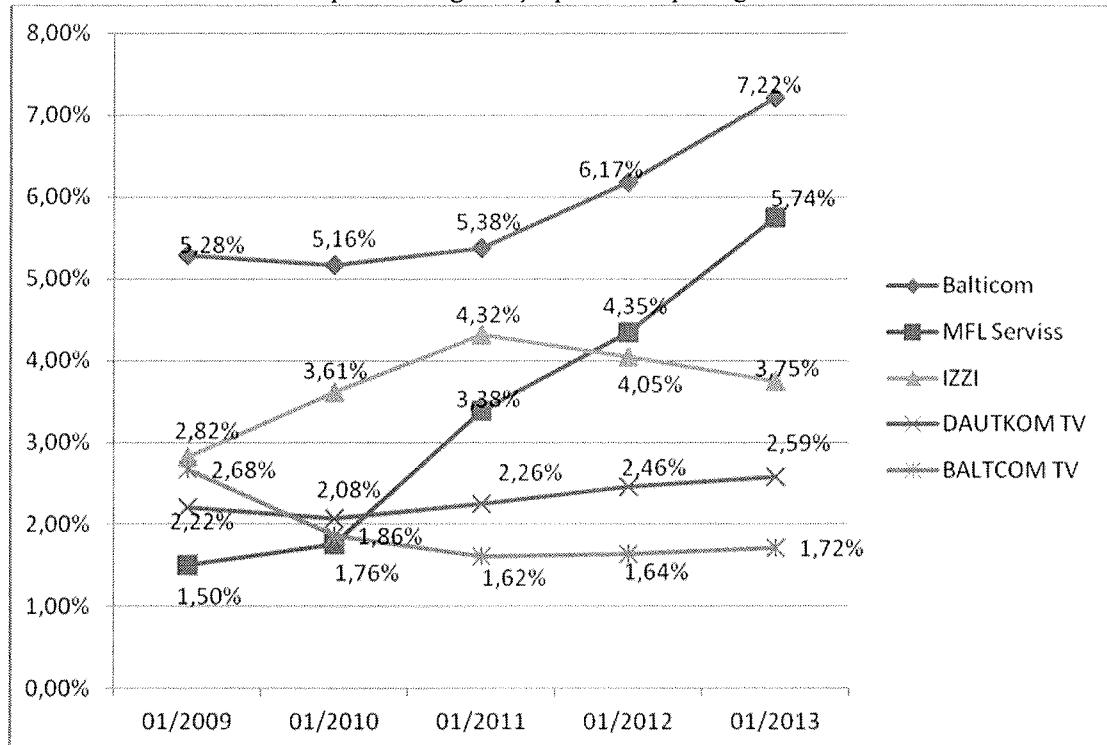
Apskatot SIA „Lattelecom” tirgus daļas (ņemot vērā tirgus definīciju mazumtirdzniecības līmenī un komersantus, kuriem ir savs piekļuves tīkls), uz 2013.gada 1.janvāri SIA „Lattelecom” tirgus daļa bija 55,05% ar tendenci pieaugt pēdējos gados (skatīt attēlu 9). Šāda tirgus daļa ir uzskatāma kā liela un liecina par tirgus varu.

Attēls 9: SIA „Lattelecom” tirgus daļas pēc aktīvo pieslēgumu skaita

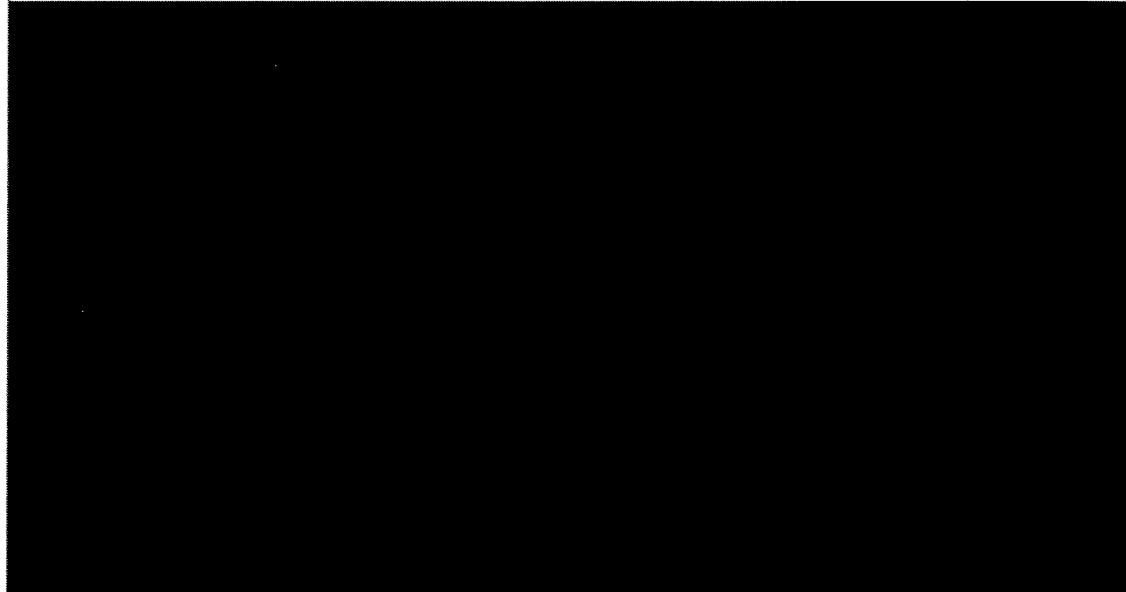
Analizējot alternatīvo operatoru tirgus daļu dinamiku, nākošais lielākais platjoslas piekļuves pakalpojumu sniedzējs pēc aktīvo pieslēgumu skaita ir AS „Balticom”, kura tirgus daļas uz 2013.gada 1.janvāri bija 7,22% ar tendenci pieaugt pēdējos gados. Arī SIA „MFL Serviss” nostiprina savas pozīcijas tirgū. Pārējo lielāko alternatīvo operatoru tirgus daļas ir mainīgas (skatīt attēlu 10).

Attēls 10: lielāko alternatīvo operatoru tirgus daļas pēc aktīvo pieslēgumu skaita

Komisija analizēja informāciju arī par ieņēmumiem no platjoslas interneta piekļuves pakalpojumu sniegšanas 2010. un 2011.gadā. Attēlā 11 redzamas SIA „Lattelecom” un lielāko alternatīvo operatoru tirgus daļas pēc ieņēmumiem no platjoslas interneta piekļuves pakalpojumu sniegšanas.

Attēls 11: Tirgus daļas pēc ieņēmumiem

Tirgus daļu analīze norāda, ka Latvijā ir viens komersants, kurš uzskatāms par tirgus līderi – tā tirgus daļa ir vislielākā un tā ir ievērojami lielāka nekā jebkura cita tā konkurenta tirgus daļa. SIA „Lattelecom” tirgus daļa pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija

████████ un 2011.gadā tās tirgus daļa pieauga līdz █████. Nākamais lielākais komersants tirgū pēc ieņēmumiem 2010.gadā bija AS „Balticom” ar tirgus daļu █████, kura 2011.gadā pieauga līdz █████.

Nemot vērā komersantu tirgus daļas pēc ieņēmumiem un pēc aktīvo pieslēgumu skaita platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū, ir nepārprotami skaidrs, ka SIA “Lattelecom” joprojām saglabā būtisku ietekmi, turklāt SIA “Lattelecom” tirgus daļa un arī tās būtiskā ietekme turpina pieaugt. Neraugoties uz to, ka ar tirgus daļu analīzi pietiek, lai pārliecinātos par SIA “Lattelecom” būtisko ietekmi platjoslas piekļuves tirgū Latvijas teritorijā, Komisija tomēr analizē arī citus tirgus analīzes kritērijus.

5.2. Šķēršļi ienākšanai tirgū vai ekspansijai

Normatīvie šķēršļi ienākšanai platjoslas piekļuves mazumtirdzniecībā tirgū ir minimāli – nosūtīt Komisijai reģistrācijas paziņojumu, ikgadējā regulēšanas nodeva un ikgadējā informācijas sniegšana Komisijai – samērīgi un simetriski visiem komersantiem. Jaunu komersantu ienākšanu šajā tirgū attur būtiski strukturālie šķēršļi. Lai jauns komersants uzsāktu platjoslas piekļuves pakalpojumu sniegšanu mazumtirdzniecībā, tam vai nu ir nepieciešamas ievērojamas investīcijas sava elektronisko sakaru tīkla izveidošanai, vai arī jāizmanto jau eksistējoša komersanta elektronisko sakaru tīkls. Ja jaunam komersantam vairumtirdzniecībā jāiegādājas pakalpojums no eksistējoša komersanta, ar kuru jaunais komersants plāno konkurēt šī paša pakalpojuma mazumtirdzniecības tirgū, tad pastāv risks, ka pret jauno komersantu var tikt vērstas negodīgas konkurences darbības, kuras var novest pie nepietiekamas cenu starpības (*anglu val.* - margin squeeze).

Līdz šim elektronisko sakaru sektora liberalizācijas pieredze ES rāda, ka šķēršļi ienākšanai tirgū bieži rada būtisku traucēkli, lai varētu attīstīties konkurējoši tirgi. Tomēr jāuzsver, ka situācija, kas izveidojusies Latvijā ir atšķirīga no situācijas, kāda tā ir izveidojusies valstīs, kur tirgus liberalizācija notika daudz ātrāk nekā Latvijā. Jau īsi pirms tirgus liberalizācijas Latvijā alternatīvie operatori sāka būvēt savus tīklus. Tai laikā alternatīvie operatori bija gatavi piedāvāt galalietotājiem platjoslas piekļuves pakalpojumus izmantojot Ethernet LAN tīklus pēdējā jūdzē. Šobrīd var uzskatīt, ka Latvijā pastāv uz infrastruktūru balstīta konkurence.

Laika gaitā Rīgā ir izveidojušies daudzi dalībnieki, kas ir aktīvi tirgū, tādā veidā radot konkurences apstākļus platjoslas piekļuves pakalpojumu tirgū. Būvējot elektronisko sakaru tīklu, izmaksas uz vienu mājsaimniecību ir atkarīgas no iedzīvotāju blīvuma. Rīga ir visblīvāk apdzīvotākā teritorija visā valstī. Tātad Rīgā pārsvarā vietās, kur ir koncentrējušies vairāk iedzīvotāju (piemēram daudzstāvu mājas), izmaksas, būvējot savus tīklus bija daudz zemākas nekā ārpus Rīgas. Komisija pieļauj, ka Rīgā blīvi apdzīvotās teritorijās varētu būt sasniegts infrastruktūras piesātinājums un ka turpmāka jaunu komersantu ienākšana varētu būt efektīva pārpērkot vai apvienojet esošos tīkla operatorus. Arī tirgus daļas pēc ieņēmumiem liecina, ka alternatīvie operatori nav spējuši pietiekami nostiprināt ietekmi tirgū.

Attiecībā uz Latvijas teritoriju ārpus Rīgas, arī tur ir uz infrastruktūru balstīta konkurence. Lielākajās pilsētās, kā piemēram, Daugavpilī, Liepājā, Jelgavā un pat pavisam mazās pilsētās darbojas galvenokārt nelieli, vietējie operatori, kas tomēr rada nelielu konkurenci vēsturiskajam operatoram. Pastāv arī mazapdzīvotas teritorijas, kur vēsturisko apstākļu dēļ, vienīgais platjoslas piekļuves pakalpojuma nodrošinātājs ir SIA “Lattelecom”. Kaut gan pastāv alternatīvie elektronisko sakaru tīkli Latvijas

teritorijā ārpus Rīgas, tomēr teritorija nav blīvi apdzīvota un izmaksas uz vienu mājsaimniecību ir augstas, kā arī tīkla pārklājums šādiem komersantiem ir ierobežots. Infrastruktūras izbūve ir ļoti darbietilpīgs un no ekonomiskā viedokļa neizdevīgs pasākums, kas nozīmē arī lielu resursu patēriju, un jau pastāvošas infrastruktūras dublēšanu, kurai nav alternatīvu izmantošanas iespēju. Infrastruktūras izbūve tāpēc var būt kā liels šķērslis ienākšanai tirgū un tikai komersants ar lielu pieejamu finanšu līdzekļu apjomu var atlauties būvēt savu piekļuves infrastruktūru. Papildus, izbūvēta piekļuves infrastruktūra nozīmē arī neatgūstamās izmaksas (*anglu val.* - *sunk costs*) gadījumā, kad lietotājs, kam komersants ir izbūvējis piekļuves infrastruktūru, maina pakalpojumu sniedzēju, jo alternatīvas tās izmantošanas iespējas nepastāv. Kā šķēršļus var minēt arī kabeļu kanalizāciju pieejamību, darbaspēka izmaksas, kā arī inženiertehniskos darbus.

Kaut gan pastāv alternatīvas infrastruktūras, var secināt, ka šķēršļi tomēr ir būtiski ienākšanai tirgū un tāpēc tas attaisnotu apsteidzošu (*ex ante*) regulēšanu. Maz ticams, ka esošās alternatīvās infrastruktūras spēs radīt tuvākajā laikā efektīvu konkurenci, jo to ierobežo galvenokārt strukturāli šķēršļi, t.i. iepriekšminētās neatgūstamās izmaksas, SIA „Lattelecom” izmaksu priekšrocības un apjoma un mēroga ekonomika. Ir maz ticams, ka alternatīvie operatori spētu izvērst savu alternatīvo infrastruktūru, kas spētu dublēt SIA „Lattelecom” infrastruktūru Latvijas teritorijā. Jāsecina, ka šķēršļi ienākšanai tirgū paliks vēl arvien augsti un nepārejoši tuvākajā nākotnē.

Ir būtiski, ka Latvijas teritorijā ir pieejami tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 pakalpojumi, jo sekojot investīciju kāpņu pieejai, šie pakalpojumi atvieglo ienākšanu tirgū.

5.3. Kontrole pār būtisku infrastruktūru

Būtiska infrastruktūra ir elektronisko sakaru tīkla daļa dažādu elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai fiksētā vietā tirgū, ko nav iespējams ātri dublēt un kas nodrošina pakalpojumu sniegšanu. Šajā tirgū tas ir piekļuves tīkls. SIA „Lattelecom” piekļuves tīkls ir vislielākais Latvijā. 2011.gadā SIA „Lattelecom” rīcībā bija [REDACTED] km piekļuves līniju, savukārt nākamais lielākais komersants pēc piekļuves līniju garuma ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latnet Serviss” – [REDACTED] km, sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Telia Latvija” (turpmāk – SIA „Telia Latvija”) – [REDACTED] km un akciju sabiedrība „Latvenergo” (turpmāk – AS „Latvenergo”) – [REDACTED] km.

Šobrīd blīvāk apdzīvotās teritorijās SIA „Lattelecom” infrastruktūra ir dublēta vai pat paralēli izbūvēta vairākkārtīgi, bet ārpus šīm blīvāk apdzīvotām teritorijām infrastruktūra nav dublēta.

Jāņem vērā, ka elektronisko sakaru nozare attīstās strauji, kā rezultātā esošā elektronisko sakaru infrastruktūra laika gaitā noveco. Elektronisko sakaru komersantiem nepārtraukti nepieciešams investēt ne tikai jaunas infrastruktūras izveidē, bet arī esošās infrastruktūras modernizēšanā. Operatoru investīcijas elektronisko sakaru infrastruktūrā var kalpot kā instruments, lai prognozētu attīstību nozarē nākotnē (skatīt sadaļu 5.4.).

Papildus jāņem vērā, ka SIA „Lattelecom” ir liels komersants ar priviliģētu pieeju kapitālam, kas nepieciešama elektronisko sakaru tīklu uzturēšanai un modernizēšanai. SIA „Lattelecom” ekonomiskais vēriens tai dod priekšrocības attiecībā pret citiem

elektronisko sakaru komersantiem, kuriem nav šādas pieejas kapitālam investīciju veikšanai.

Alternatīvie operatori pārsvarā velk kabeļus pāri ielām un starp ēkām un piestiprinātos pie ēku fasādēm. Kaut gan Rīgas Domes 2006.gada 7.februāra saistošie noteikumi Nr.38 Rīgas vēsturiskajā centrā aizliedz jebkādu inženierkomunikāciju gaisa vadu un kabeļu vilkšanu pāri ielām un starp ēkām. SIA „Lattelecom” atrodas priviliģētākā stāvoklī, jo SIA „Lattelecom” rīcībā ir pazemes inženiertehniskā infrastruktūra. Arī galalietotāji SIA „Lattelecom” interneta piekļuves pakalpojumus bieži vien uztver kā „uzticamākus”. SIA „Lattelecom” ir vēsturiski attīstīts elektronisko sakaru tīkls pamattīkla līmenī, tam ir arī resursi nodrošināt iekārtas un lielāki resursi nodrošināt arī labākus speciālistus. Papildus SIA „Lattelecom” ir resursi nodrošināt labāku galalietotāju apkalpošanas centru. Nemot vērā SIA „Lattelecom” galalietotāju skaitu, galalietotāju apkalpošanas izmaksas uz vienu galalietotāju ir zemākas, kas savukārt veicina labāku galalietotāju apkalpošanu, kā arī bojājumu novēršanas laiku. Tas nozīmē, ka blīvāk apdzīvoto teritoriju galalietotājus SIA „Lattelecom” teorētiski var apkalpot ar zemākām izmaksām, nekā tas ir alternatīvajiem operatoriem.

Komisija konstatē, ka SIA „Lattelecom” kontrolē infrastruktūru, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu piekļuvi galalietotājiem.

5.4. Tehnoloģiska rakstura priekšrocības vai pārākums

Tā kā platjoslas piekļuves pakalpojumu var nodrošināt ar lielākiem ātrumiem, izmantojot dažādas optiskās šķiedras arhitektūras un dažādus tehnoloģiskos uzlabojumus, tāpēc lai analizētu tehnoloģiska rakstura priekšrocības, Komisija analizē vēsturiskā un alternatīvo operatoru optikas īpatsvaru un izplatību, īpatsvaru pēc nodrošinātajiem ātrumiem un investīcijām elektronisko sakaru tīklā.

Lai analizētu optikas īpatsvaru, Komisija analizē visu nodrošināto tehnoloģiju īpatsvaru (skatīt tabulu 5)

Tabula 5: SIA “Lattelecom” un alternatīvo operatoru tehnoloģiju procentuālais dalījums

	Lattelecom	Alternatīvie operatori
xDSL	57.69%	0.14%
Kabeļu tīkli	0.00%	8.76%
Fiksētā bezvadu piekļuve	0.20%	6.81%
Ethernet LAN	0.00%	28.10%
VDSL	0.71%	0.02%
FTTH	38.71%	0.97%
FTTB +Ethernet LAN	1.42%	50.51%
Kabelis NGA	0.00%	3.61%
citi	1.26%	1.08%

Vērtējot NGA īpatsvaru nacionālajā līmenī, SIA “Lattelecom” NGA īpatsvars sastāda 40.84%, bet alternatīvo operatoru - 55.11%. Kaut gan SIA “Lattelecom” ir līdere FTTH tehnoloģijas izvēršanā, alternatīvie operatori dominē FTTB + Ethernet LAN kontekstā.

Tabula 6: SIA “Lattelecom” un alternatīvo operatoru nodrošināto platjoslas piekļuves pakalpojumu ātrumu procentuālais dalījums

	Lattelecom	Alternatīvie operatori
no 256 Kbit/s līdz 2 Mbit/s	0.66%	6.11%

no 2Mbit/s līdz 10 Mbit/s	42.98%	22.33%
no 10 Mbit/s līdz 30 Mbit/s	17.13%	23.98%
no 30 Mbit/s līdz 100 Mbit/s	19.34%	26.74%
virs 100 Mbit/s	19.90%	20.84%

Tā kā alternatīvie operatori pamatā izvērš FTTB + Ethernet LAN (tehnoloģijas īpatsvars 50.51% no visu alternatīvo operatoru pieslēgumiem), tad tie var nodrošināt konkurētspējīgus ātrumus (skatīt tabulu 6). Salīdzinot ar SIA "Lattelecom" platjoslas piekļuves pakalpojuma nodrošinātajiem ātrumiem virs 10 Mbit/s. Ľoti labs rādītājs ir nelielais īpatsvars no 256 Kbit/s līdz 2 Mbit/s, kas raksturīgs gan SIA "Lattelecom", gan alternatīvajiem operatoriem.

Analizējot investīcijas tīklā, 2010. un 2011.gadā komersanti, kas visvairāk investēja savā elektronisko sakaru tīklā bija SIA „Lattelecom”, valsts akciju sabiedrība "LATVIJAS VALSTS RADIO UN TELEVĪZIJAS CENTRS", akciju sabiedrība "Telekom Baltija", sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Master Telecom”, AS „Latvenergo”, SIA „Telia Latvija”, SIA „IZZI” u.c. Ja apskata katru komersantu atsevišķi, tad gan 2010., gan 2011.gadā visvairāk savā elektronisko sakaru tīklā investēja SIA „Lattelecom”, bet alternatīvo operatoru investīcijas sastāda █, kas ir labs rādītājs tam, ka arī alternatīvie operatori aktīvi investē savā elektronisko sakaru tīklā, tādā veidā turpinot nodrošināt konkurenci, kas ir pamats elektronisko sakaru attīstībai Latvijā.

5.5. Nepietiekama kompensējošā pirktpēja vai tās trūkums

Komisija uzskata, ka nepieciešams analizēt, vai pastāv kompensējošā pirktpēja pret vislielāko komersantu - SIA „Lattelecom”. Lai analizētu kompensējošo pirktpēju ir nepieciešams nošķirt šādus divus gadījumus:

- kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī;
- kompensējošā pirktpēja vairumtirdzniecības līmenī.

Kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī

Kompensējošā pirktpēja galalietotāju līmenī pastāv tad, kad galalietotājam ir iespēja mainīt operatoru uz citu operatoru gadījumā, ja SIA „Lattelecom” piekļuves pakalpojumu tarifi ir augstāki nekā citu komersantu pakalpojumu tarifi ar salīdzināmu kvalitāti. Tomēr svarīgi, lai izmaksas, kas saistītas ar operatora maiņu, nav lielas un ir mazākas kā potenciālie ietaupījumi. Līguma termiņš, kas tiek slēgts, parasti ir divi gadi. Līgumsods parasti ir atkarīgs no tādiem faktoriem kā, vai piemēram, modems, dekoders (ja izvēlas sasaistīto pakalpojumu) u.c. iekārtas ir galalietotāja īpašums vai tas ir operatora īpašums. Ja iekārtas ir galalietotāja īpašums, tad līgumsods parasti ir mazāks. Komisija uzskata, ka termiņš divi gadi ir samērīgs laiks, lai atgūtu nepieciešamās investīcijas.

Komisija jau konstatēja, ka blīvāk apdzīvotās teritorijās parasti pastāv vairākas alternatīvas infrastruktūras. Galalietotājiem ir iespējams mainīt pakalpojumu sniedzēju un pat izvēlēties sev piemērotāko, kas atbilst galalietotāja tarifu, ātrumu, kvalitātes, pakalpojumu daudzveidības u.c. prasībām.

Vietās, kur tomēr pastāv neliela infrastruktūras konkurence (galvenokārt lielākajās pilsētās), galalietotājam pastāv izvēle, kuru pakalpojumu sniedzēju izvēlēties. Tomēr, Komisija secina, ka pašlaik Latvijā neeksistē neviens alternatīvais operators ar pietiekami lielu kapacitāti un tīkla pārkājumu, lai spētu nodrošināt lielu platjoslas piekļuves pakalpojumu lietotāju vai lietotāju grupu ar tai nepieciešamo platjoslas piekļuves pakalpojumu apjomu, ātrumu un kvalitāti. Papildus jāņem vērā fakts, ka arī mazie tirgus dalībnieki, kas sniedz platjoslas piekļuves pakalpojumu bieži vien nevar reaģēt uz galalietotāja pieprasījumiem, jo operatoru pamattīkla tīkla kapacitāte dažkārt nav pietiekoša. Galalietotāji, īpaši juridiskas personas, parasti negaidītu līdz kamēr alternatīvais operators izbūvē papildus elektronisko sakaru tīkla kapacitāti.

Kompensējošā pirkspēja vairumtirdzniecības līmenī

Tā kā blīvāk apdzīvotās teritorijās pastāv vairākas infrastruktūras, citiem komersantiem varētu arī nebūt interese noslēgt līgumu par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām šajās vietās.

Saskaņā ar Komisijas rīcībā esošu informāciju, SIA „Lattelecom” nenodrošina atsaistītu piekļuvi metāliskām abonentlīnijām un abonentapakšlīnijām, jo šobrīd nav šāda pieprasījuma. Komisija arī nav saņēmusi informāciju no alternatīvajiem operatoriem, ka būtu interese atsaistīt optiskos piekļuves tīklus. Tomēr Komisija uzskata, ka citiem komersantiem varētu rasties interese noslēgt līgumu par atsaistītu piekļuvi. Šāda interese parasti ir vienpusēja, jo tiem ir interese piedāvāt jauniem lietotājiem piekļuves pakalpojumu. Bet SIA „Lattelecom” varētu nebūt ieinteresēta slēgt līgumu par atsaistītām piekļuvēm. Gluži otrādi SIA „Lattelecom” varētu būt motivācija kavēt cita komersanta ienākšanu tirgū, jo gadījumā, kad SIA „Lattelecom” sniedz citiem komersantiem atsaistītas piekļuves pakalpojumus, tā zaudēs lietotājus.

Komisija secina, ka kompensējošā pirkspēja galalietotāju līmenī pastāv tikai ļoti blīvi apdzīvotās teritorijās un vairumtirdzniecības līmenī nepastāv.

5.6. Pakalpojumu sasaistīšana (pakalpojumu dažādošana)

Sasaistīto pakalpojumu izmantošanas tendence gadu no gada aug. Tāda pati tendence ir arī Latvijā.

SIA „Lattelecom” piedāvā gan komplektus „divi vienā”, gan komplektu „trīs vienā”, ko iespējams ar labākiem nosacījumiem saņemt vienotā piedāvājumā. Tādiem pakalpojumiem ir raksturīgi, ka iekšzemes izsaukumi SIA „Lattelecom” publiskā elektronisko sakaru tīkla ietvaros ir bez maksas, kas rada alternatīvajiem operatoriem būtiskus šķēršļus pilnvērtīgi konkurēt balss telefonijas tirgos. Arī SIA „Lattelecom” galalietotāji galvenokārt izvēlas piekļuves pakalpojums vienā kopīgā piedāvājumā ar balss telefonijas un platjoslas piekļuves pakalpojumiem.

SIA „Lattelecom” sasaistīto pakalpojumu lietotāju skaits kopā 2011.gadā bija █, kas ir par █ vairāk salīdzinājumā ar 2009.gadu. 2012.gadā SIA „Lattelecom” tirgus daļa attiecībā uz sasaistītajiem pakalpojumiem bija █. SIA „Lattelecom”, salīdzinot ar daudziem citiem komersantiem, ir priekšrocība, ka komersanta rīcībā ir visas nepieciešamās elektronisko sakaru tīkla komponentes (piekļuves, tīkls, pamattīkls, balss telefonijas iekārtas, datu pārraides iekārtas) pietiekamā kapacitātē, lai piedāvātu galalietotājiem gandrīz visus elektronisko sakaru pakalpojumus fiksētajā tīklā. Daudziem alternatīviem operatoriem trūkst infrastruktūras vai atsevišķu

elektronisko sakaru tīkla komponenšu. SIA „Lattelecom” izmanto tā rīcībā esošās infrastruktūras sniegtais priekšrocības pakalpojumu sasaistīšanai.

Vēl komplektus „divi vienā” vai komplektu „trīs vienā” pakalpojumus piedāvā arī SIA „BALTCOM TV SIA”, SIA „IZZI”, SIA TELENET, AS „BALTICOM”, SIA „DAUTKOM”, SIA „LIVAS”, SIA „MWTV” u.c. Tarifi (skatīt 1.pielikumā) par sasaistītiem pakalpojumiem atšķiras atkarībā no tehnoloģijas, t.i., vai optika ir pieejama konkrētajā adresē, no ātrumiem, no televīzijas, t.i. analogā vai digitālā, no kanālu skaita. Vairāki komersanti iekļauj bezmaksas minūtes uz SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklu, tādā veidā iegūstot kritisko masu. Tomēr SIA „Lattelecom” ir priekšrocības iekļaujot bezmaksas minūtes savā elektronisko sakaru tīklā attiecībā pret komersantiem, kuri iekļauj bezmaksas minūtes uz SIA „Lattelecom” tīklu, jo šādā gadījumā alternatīvajiem operatoriem nepieciešams maksāt SIA „Lattelecom” savienojuma pabeigšanas maksu.

Lai pilnvērtīgi konkurētu ar SIA „Lattelecom”, alternatīvajiem operatoriem būtu jāinvestē publiskā elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrā, ar nolūku nodrošināt sasaistītos pakalpojumus. Sakarā ar to komersantiem jāveic liela apjoma investīcijas. Izmaksas ir lielas, jo, ārpus blīvāk apdzīvotām teritorijām, daudziem komersantiem nav iespēju rast finansējumu šo darbu veikšanai. Papildus, būvēta infrastruktūra balss telefonijas pakalpojumu sniegšanai nozīmē arī neatgūstamās izmaksas.

5.7. Mēroga un vēriena ekonomikas priekšrocības

SIA „Lattelecom” kā vēsturiskajam operatoram ir nozīmīgas un praktiskas priekšrocības attiecībā pret alternatīvajiem operatoriem platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū tā mēroga un vēriena ekonomikas dēļ. SIA „Lattelecom” ir vislielākais operators fiksētajā elektronisko sakaru tīklā ar apgrozījumu 2012.gadā – [REDACTED] latu. Otra lielākā operatora fiksētā elektronisko sakaru tīklā SIA „BALTCOM TV” apgrozījums bija mazāk nekā [REDACTED] no SIA „Lattelecom” apgrozījuma – [REDACTED] latu. Tādējādi SIA „Lattelecom” var izmantot mēroga ekonomikas priekšrocības – t.i. lielā apjoma dēļ SIA „Lattelecom” izmaksas uz vienu vienību ir zemākas nekā tās konkurentiem, kas kavē jaunu komersantu ienākšanu tirgū un jau esošo komersantu attīstību.

SIA „Lattelecom” vēsturiskā operatora statuss ir arī cēlonis tās ekonomiskās darbības vērienā. SIA „Lattelecom” papildus platjoslas piekļuvei piedāvā ļoti plašu pakalpojumu klāstu gan mazumtirdzniecībā gan vairumtirdzniecībā. Vēriena ekonomikas priekšrocība ļauj SIA „Lattelecom” izmantot savu ietekmi vienā elektronisko sakaru tirgū, lai mazinātu šķēršļus ienākšanai citā elektronisko sakaru tirgū.

Neraugoties uz vairākām alternatīvajām infrastruktūrām Rīgā, SIA „Lattelecom” ir mēroga un vēriena ekonomikas priekšrocības attiecībā pret alternatīvajiem operatoriem, kas var nākotnē ļaut SIA „Lattelecom” nostiprināt ietekmi šajā tirgū. Ja platjoslas piekļuves tīklā tiek veikta būtiska modernizācija un komersantiem nepieciešamas nozīmīgas investīcijas savu elektronisko sakaru tīklu modernizēšanai, tad SIA „Lattelecom” mēroga ekonomikas priekšrocības dod tai priviliģētu pieeju finanšu resursiem un tajā pat laikā SIA „Lattelecom” var prognozēt lielāku investīciju atdevi uz vienu vienību, jo SIA „Lattelecom” veiktās investīcijas var izmantot vairāku pakalpojumu gan mazumtirdzniecībā, gan vairumtirdzniecībā sniegšanā. Ja veicamās investīcijas ļauj komersantam izmantot būtiski uzlabotu tehnoloģiju platjoslas

piekļuves mazumtirdzniecībā pakalpojumu sniegšanai, tad tam komersantam, kuram ir priekšrocības šo investīciju ieviešanā, pastāv arī priekšrocības konkrētā pakalpojuma – šajā gadījumā platjoslas piekļuves mazumtirdzniecībā – sniegšanā.

5.8. Komersanta vai komersanta grupas vertikālā integrācija

Tādiem komersantiem, kuriem pieder elektronisko sakaru tīkls, kuru tie izmanto elektronisko sakaru piedāvāšanai gan vairumtirdzniecībā, gan mazumtirdzniecībā, ir priekšrocības attiecībā pret citiem komersantiem, kuru rīcībā nav šāda tīkla. Papildus efektīvākai izmaksu struktūrai vertikālā integrācija dod iespēju komersantiem paplašināt savu ietekmi vertikāli saistītos tirgos. Vertikāli integrēti komersanti var izmantot savu stāvokli vairumtirdzniecības tirgū, lai palielinātu savu tirgus daļu attiecīgajā saistītajā mazumtirdzniecības tirgū, nepieļautu citu komersantu tirgus daļu palielināšanos, kā arī kavētu jaunu komersantu ienākšanu konkrētajā tirgū.

Lai arī Rīgā SIA „Lattelecom” vertikālās integrācijas sniegtās priekšrocības ierobežo alternatīvo operatoru pašu izbūvētie elektronisko sakaru tīkli, tomēr Komisija uzskata, ka kopumā Latvijā SIA „Lattelecom” dominējošais pārsvars infrastruktūras un tīkla pārklājuma ziņā dod tam iespēju izmantot savas vertikālās integrācijas priekšrocības, lai varētu kavēt efektīvas konkurences veidošanos un nostiprināšanos platjoslas piekļuves tirgū.

5.9. Rezultāti

Platjoslas piekļuves mazumtirdzniecībā tirgū Komisija konstatē, ka nepastāv efektīva konkurence un ka viens komersants uzskatāms par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū – SIA „Lattelecom”. Par SIA „Lattelecom” būtisku ietekmi platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū liecina SIA „Lattelecom” īpatsvars tirgū gan pēc ieņēmumiem, gan pēc aktīvo pieslēgumu skaita, tehnoloģiska rakstura šķēršļi ienākšanai tirgū, SIA „Lattelecom” kontrole pār būtisku infrastruktūru, SIA „Lattelecom” mēroga un vēriena ekonomikas radītās priekšrocības, SIA „Lattelecom” vertikālās integrācijas radītās priekšrocības, kompensējošās pirktpējas trūkums tirgū un SIA „Lattelecom” sniegto sasaistīto pakalpojumu radītās priekšrocības.

Nemot vērā, ka Komisijai svarīgāk ir novērst šķēršļus efektīvai konkurencē tieši mazumtirdzniecības tirgū un ka konkurences apstākļi mazumtirdzniecības tirgū diktē pieprasījumu vairumtirdzniecības tirgū, Komisija uzskata, ka mazumtirdzniecības tirgus analīzes rezultātus jāpiemēro vairumtirdzniecības tirgum.

Nemot vērā iepriekš minēto, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar BIT piekļuves vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās vietā Latvijas Republikas teritorijā.

6. Situācija Tirgū Nr.4

Ar lēmumu Nr.23 SIA “Lattelecom” ir noteikta BIT un piemērotas saistības. Tabulā 7 skatīt tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 piekļuves līniju skaitu, ko SIA “Lattelecom” nodrošināja citiem operatoriem.

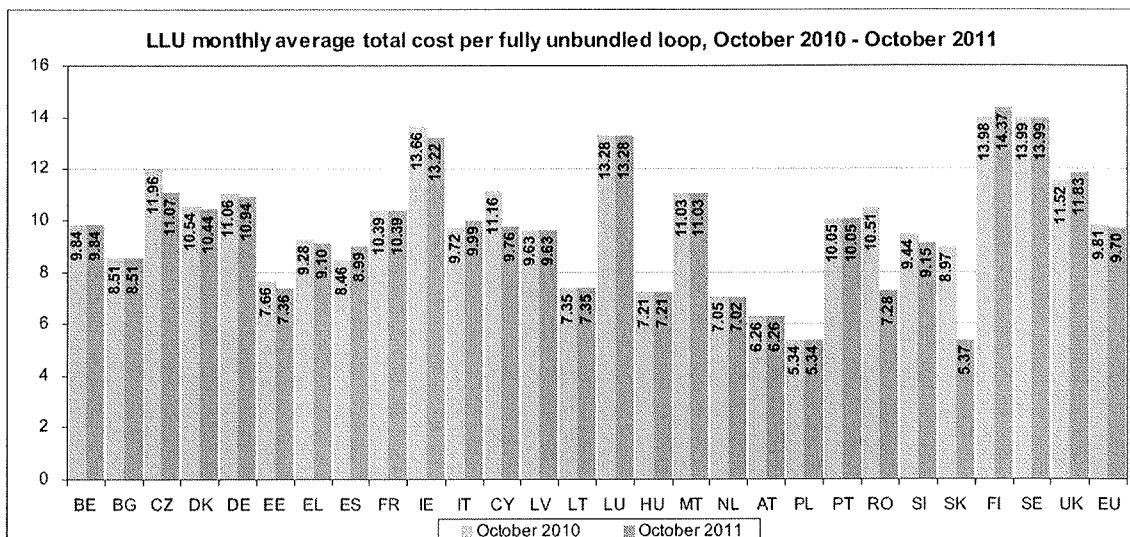
Tabula 7: SIA "Lattelecom" nodrošinātās piekļuves līnijas citiem operatoriem

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>WLA</i>	0	0	0	0	0	0
<i>WBA</i>	885	847	420	276	193	143

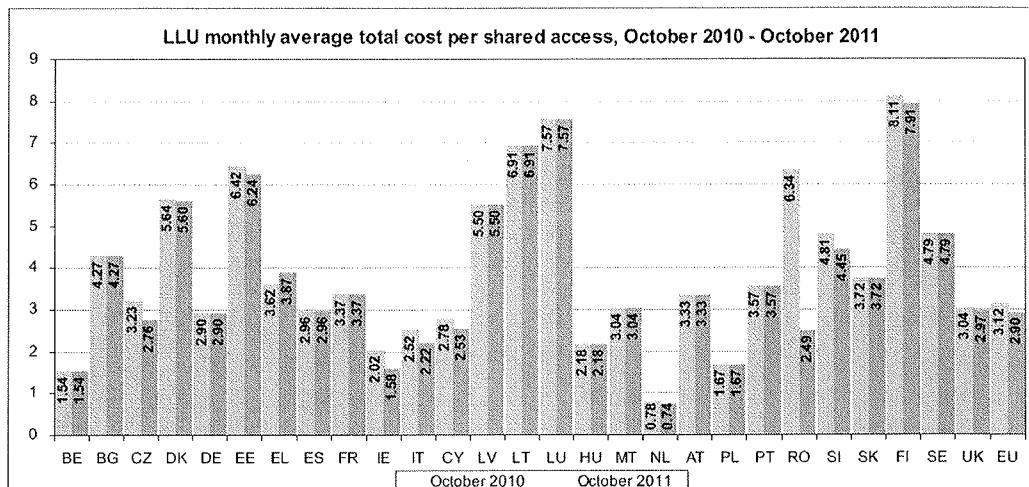
Pēc tirgus Nr.4 pakalpojumiem nav pieprasījuma. Līdz šim netika noteikta optiskās šķiedras atsaistīšana, par ko Komisija nav saņēmusi nevienu sūdzību vai norādījumu no alternatīvajiem operatoriem. Tas liecina par to, ka pieprasījums pēc *WLA* un *WBA* nepastāv.

Sekojošajos attēlos (skatīt attēlus 12 un 13) ir parādīts metālisko līniju atsaistīšanas (gan pilnīgas, gan kopīgas piekļuves) tarifu salīdzinājums ES dalībvalstīs (ierīkošanas un mēneša maksas balstīta uz pieņēmumu, ka abonentlīnija tiks izmantota 3 gadus).

Attēls 12: LLU vidējā maksa mēnesī pilnīgai piekļuvei

Attēls 13: LLU vidējā maksa mēnesī kopīgai piekļuvei

SIA „Lattelecom” atsaistītas piekļuvēs abonentlīnijām vairumtirdzniecības pamatpiedāvajumā piedāvā šādus tarifus:

1) Vara kabeļa pāra nomā

	Tarifs bez PVN
Maksa par tehnisko iespēju novērtēšanu, Ls par pāri	27,08
Ierīkošanas maksa par <i>Vara kabeļa pāra nomu</i> , Ls par pāri	7,78
Abonēšanas maksa par <i>Vara kabeļa pāra nomas</i> nodrošināšanu, Ls par pāri mēnesī	5,86

2) Augstfrekvences joslas nomā

	Tarifs bez PVN
Maksa par tehnisko iespēju novērtēšanu, Ls par pāri	27,08
Sazarotāju (filtru) bloka ierīkošana <i>Lattelecom</i> krosa, Ls par bloku	640
Ierīkošanas maksa <i>Augstfrekvences joslas nomu</i> , Ls par pāri	7,78
Sazarotāju (filtru) bloka abonēšana <i>Lattelecom</i> krosa, Ls par bloku mēnesī	13,87
Abonēšanas maksa par <i>Augstfrekvences joslas nomas</i> nodrošināšanu, Ls par pāri mēnesī	2,93

3) Savienošanas kabeļa nomā

	Tarifs bez PVN
Maksa par tehnisko iespēju novērtēšanu, Ls par savienošanas kabeli:	
<ul style="list-style-type: none"> • Savienošanas kabelis tiek pieprasīts starp <i>Lattelecom</i> krosu vai sadales skapi un cita Operatora iekārtam <i>Lattelecom</i> telpas • Savienošanas kabelis tiek pieprasīts starp <i>Lattelecom</i> krosu vai sadales skapi un cita Operatora iekārtam ārpus <i>Lattelecom</i> telpām 	Netiek aprēķināta 27,08

Savienošanas kabeļa ierīkošanas maksa, Ls par kabeli	Tarifs tiek noteikta, pusēm vienojoties
Savienošanas kabeļa nomas maksa, Ls par kabeli mēnesī	Tarifs tiek noteikta, pusēm vienojoties

4) Iekārtu izvietošana atsaistītai piekļuvei abonentlīnijai

	Tarifs bez PVN
Maksa par tehnisko iespēju novērtēšanu, Ls	93,50
Ierīkošanas maksa, Ls	līgumcena
Nomas maksa	<p>Tarifi ir atkarīgas no</p> <ul style="list-style-type: none"> • Līdzstrāvas elektrobarošanas • skapja pamatnes laukuma, • rezervētu elektrobarošanas • gaisa kondicionēšanu izmantošanas

7. Būtiska ietekme tirgū

7.1. Speciālu prasību (saistību) noteikšana komersantiem

Saskaņā ar ESL 31. pantu Komisijai ir tiesības, pamatojoties uz tirgus analīzes rezultātiem, piemērot, saglabāt, grozīt vai atcelt saistības komersantiem ar būtisku ietekmi konkrētajā tirgū, lai konkrētajā tirgū nodrošinātu efektīvu konkurenci.

ESL 31. panta otrā daļa nosaka, ka:

Nemot vērā ESL 31. panta pirmajā daļā minētos elektronisko sakaru pakalpojumu tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka, vai konkrētajā tirgū ir efektīva konkurence. Ja tirgus analīzes rezultātā Komisija konstatē, ka tirgū nav efektīvas konkurences, tā pieņem lēmumu par analīzes rezultātā konstatētajām problēmām adekvātu un samērīgu speciālu prasību piemērošanu, saglabāšanu, grozīšanu vai atcelšanu komersantiem Komisijas noteiktajā kārtībā.

Ja Komisija konstatē, ka tirgū ir efektīva konkurence, tā nepiemēro vai atcel speciālās prasības komersantiem ar BIT.

Nosakot konkrētas saistības, pienākumus komersantiem, Komisija ievēro arī vispārējos EK definētos elektronisko sakaru nozares regulēšanas mērķus:

- konkurences veicināšanu;
- vienota iekšējā tirgus attīstību Eiropas Savienībā;
- lietotāju interešu ievērošanu.

Saskaņā ar ESL 38. panta pirmo un otro daļu:

komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā Komisija var uzlikt šādas saistības:

- caurredzamības saistības,

- vienlīdzīgas attieksmes saistības,
- atdalītas finanšu uzskaites saistības,
- tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības,
- pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam.

Komisija, uzliekot komersantam ar BIT piekļuves vai starpsavienojumu jomā ESL 38. panta pirmajā daļā minētās saistības, ievēro objektivitātes, caurredzamības, samērības un vienlīdzības principus atbilstoši risināmās problēmas būtībai un regulēšanas mērķiem. Pirms tiek pieņemts lēmums par saistību uzlikšanu, Komisija konsultējas ar elektronisko sakaru tirgus dalībniekiem.

7.2. *Saistības*

7.2.1. Caurredzamības saistības

ESL 39. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, nemit vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt caurredzamības saistības piekļuves vai starpsavienojumu jomā. Caurredzamības saistības var ietvert noteiktas informācijas (uzskaite, tehniskie un tīkla raksturparametri, tarifu, piekļuves un starpsavienojumu nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumi) publiskošanas un pamatpiedāvājumu publicēšanas saistības un prasības attiecībā uz publicējamiem pamatpiedāvājumiem.

ESL 39. panta otrā daļa nosaka, ja komersantam ar BIT ir noteikts vienlīdzīgas attieksmes pienākums, tad Komisija var prasīt, lai tas publicē piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumus, kuros iekļautā informācija būtu detalizēti atdalīta, un nodrošina, ka komersantiem — pakalpojumu saņēmējiem — nav jāmaksā par saistītām iekārtām vai aprīkojumu, kas pieprasītajam pakalpojumam nav nepieciešams.

ESL 39. panta trešā daļa nosaka, ka komersants ar BIT Komisijas noteiktajā kārtībā publicē pamatpiedāvājumu piekļuves vai starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni.

ESL 39. panta ceturtā daļa nosaka, Komisijai ir tiesības:

- 1) noteikt un publicēt oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā ietveramo informāciju un nepieciešamo tās detalizācijas līmeni;
- 2) noteikt piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma publicēšanas veidu;
- 3) noteikt grozījumus publicētajā piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai vai atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumā, ja tā nosacījumi neatbilst Komisijas prasībām.

7.2.2. Vienlīdzīgas attieksmes saistības

ESL 40. pants nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt šādus vienlīdzīgas attieksmes pienākumus piekļuves vai starpsavienojumu jomā:

- 1) pienākumu piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus;
- 2) pienākumu sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem šis komersants pats sniedz pakalpojumus un informāciju savām struktūrvienībām, saistītajiem uzņēmumiem vai partneriem, un tādā pašā kvalitātē.

7.2.3. Atdalītas finanšu uzskaites saistības

ESL 41. pants nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt pienākumu piekļuves un starpsavienojumu jomā veikt atsevišķu darbības uzskaiti.

7.2.4. Tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības

ESL 42. panta pirmā daļa nosaka, ka Komisija, ņemot vērā tirgus analīzes rezultātus, var komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atcelt piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu). Uzliekot šādas saistības, Komisija ņem vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no piekļuves vai starpsavienojumu nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem.

ESL 42. panta trešā daļa nosaka, ka ja komersantam ir pienākums tuvināt tarifus izmaksām, tad tam jāpierāda Komisijai, ka tarifi ir balstīti uz pamatotām izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktais investīcijām. Komisija izmaksu aprēķināšanai var izmantot arī citādas metodes, nevis tās, kuras izmantojis komersants, kā arī tarifus salīdzināmos konkrētos tirgos. Komisija var pieprasīt, lai komersants sniedz savu tarifu un izmaksu pamatojumu. Ja Komisija konstatē, ka tarifā iekļautās izmaksas nav pamatojas vai tarifi nav tuvināti izmaksām, tā ir tiesīga apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzzdot komersantam koriģēt tarifus.

ESL 42. panta ceturtā daļa nosaka, ka komersants ar BIT, kuram ir noteiktas prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu, publisko izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmas aprakstu, norādot galvenās izmaksu grupas, kā arī izmaksu attiecināšanas noteikumus. Atbilstību izmaksu aprēķināšanas sistēmai pārbauda zvērināts revidents vai zvērinātu revidētu komercsabiedrība. Zvērināta revidenta ziņojumu par atbilstību noteiktajai izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmai komersants publicē katru gadu.

ESL 42. panta piektā daļa nosaka, ka komersantam ar BIT ir aizliegts noteikt piekļuves vai starpsavienojumu pakalpojumiem atlaides vai atlaižu apmēru atkarībā no sniegtu pakalpojumu apjoma. Komisija var dot atlauju noteikt šādas atlaides vai atlaižu apmēru, ja komersants pierāda, ka tas tādējādi nenostādīs citus komersantus nevienlīdzīgā stāvoklī.

ESL 42.panta sestā daļa nosaka, ka komersantam ar BIT, kuram noteikta piekļuves vai starpsavienojumu tarifu regulēšanas saistība, Komisija var apturēt šo tarifu piemērošanu un noteikt tarifu augšējo robežu vai arī uzdot elektronisko sakaru komersantam koriģēt tarifus, ja Komisija konstatē, ka nav lietderīgi un samērīgi šim komersantam piemērot izmaksu aprēķināšanas saistības (tajā skaitā pienākumu tuvināt tarifus izmaksām un prasības attiecībā uz izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas sistēmu) un šā likuma 42.panta trešo daļu.

7.2.5. Pienākumi un saistības attiecībā uz piekļuvi elektronisko sakaru tīklam

ESL 44. panta pirmā daļa paredz, ka, ja Komisija tirgus analīzes rezultātā secina, ka piekļuves atteikums vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaicīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi vai tie neatbilst galalietotāju interesēm, tai ir tiesības komersantam ar BIT noteikt, grozīt vai atceļt šādas saistības:

- 1) nodrošināt trešajām personām piekļuvi noteiktiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, tostarp piekļuvi elektronisko sakaru tīkla pasīvajiem elementiem, vai atsaistītu piekļuvi abonentlīnijām, lai citastarp atļautu nodrošināt operatora izvēles vai operatora iepriekšējas izvēles pakalpojumu vai atļautu abonentlīnijas tālākpārdošanu;
- 2) risināt sarunas ar komersantiem, kuri pieprasīja piekļuvi;
- 3) nepārtraukt piekļuvi tiem noteiktajiem elektronisko sakaru tīkla elementiem vai iekārtām, kuriem tā jau nodrošināta iepriekš;
- 4) nodrošināt noteiktus vairumtirdzniecības pakalpojumus trešajām personām elektronisko sakaru mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanai;
- 5) nodrošināt piekļuvi tehniskajām saskarnēm vai būtiskām tehnoloģijām, kas nepieciešamas elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamībai vai virtuālā tīkla pakalpojumiem;
- 6) nodrošināt iespēju izvietot elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantotajās telpās noteiktus elektronisko sakaru tīkla elementus vai nodrošināt cita veida infrastruktūras objektu kopīgu izmantošanu (tajā skaitā kabeļu kanalizācijas, elektronisko sakaru tīklu nodrošināšanai izmantoto ēku vai antenu mastu un torņu kopīgu izmantošanu);
- 7) sniegt noteiktus elektronisko sakaru pakalpojumus (tajā skaitā tādus pakalpojumus, kas nepieciešami intelektuālā tīkla pakalpojumiem vai viesabonēšanai mobilajos elektronisko sakaru tīklos), kas nepieciešami, lai lietotājiem nodrošinātu pilnīgu elektronisko sakaru pakalpojumu savietojamību;
- 8) nodrošināt piekļuvi darbības atbalstsistēmām vai līdzīgām programmatūras sistēmām, kas nepieciešamas, lai uzturētu godīgu konkurenci elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanā;
- 9) savstarpēji savienot elektronisko sakaru tīklus vai elektronisko sakaru tīklu elementus vai iekārtas.

ESL 44.panta otrā daļa paredz, ka Komisija nosaka prasības attiecībā uz piekļuves, starpsavienojumu, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, nomāto līniju, piekļuves datu plūsmai un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumos iekļaujamā informāciju un šo pamatpiedāvājumu publicēšanu.

7.3. SIA „Lattelecom” saistības

Nemot vērā tirgus analīzes rezultātus, Komisija nosaka SIA „Lattelecom” kā komersantu ar būtisku ietekmi tirgū šādā elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū:

- Piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās vietā, Latvijas Republikā

Komisija secina, ka SIA „Lattelecom” piekļuves atteikums komersantiem vai nepamatoti piekļuves noteikumi var kavēt ilglaicīga un konkurētspējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi un tie neatbilst galalietotāju interesēm. Komisija plāno, ka SIA „Lattelecom” piemērojamās speciālās prasības (saistības) stāsies spēkā sešu mēnešu laikā no lēmuma par speciālu prasību (saistību) piemērošanu pieņemšanas brīža.

Ievērojot iepriekš minēto, Komisija saskaņā ar ESL un nemot vērā investīciju kāpņu pieeju, un nemot vērā BEREC Ziņojumu BoR(11)43, BEREC 2010.gada marta Ziņojumu BoR (10) 08 par nākamās paaudzes piekļuves tīkliem – ieviešana un vairumtirdzniecības pakalpojumi, BEREC 2012.gada kopējo nostāju (BoR (12)127) par saistībām piekļuves vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrašanās vietā tirgū, kas noteiktas būtiskas ietekmes noteikšanas rezultātā un ERG atzinumu (ERG (07) 16rev2) par regulēšanas principiem attiecībā uz nākamās paaudzes piekļuves tīkliem, nosaka SIA „Lattelecom” šādas saistības (speciālas prasības):

LLU un SLU

Nepieciešams saglabāt esošās saistības noteiktas ar Lēmumu Nr.23. Nepieciešams atcelt Lēmuma Nr.23 7.punktā minēto summu 12 tūkstošu latu, lai tirgū Nr.4 uzraudzītu tarifu noteikšanu balstītu uz izmaksām.

Piekļuve inženiertehniskai infrastruktūrai un piekļuve gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā

Piekļuvei inženiertehniskajai infrastruktūrai ir izšķirīga nozīme, lai tiktu izveidoti paralēli optiskās šķiedras tīkli. Alternatīviem operatoriem vajadzētu būt nodrošinātai iespējai izvietot savus optiskās šķiedras tīklus vienlaikus ar komersantu ar BIT, kopīgi uzņemoties inženiertehnisko darbu izmaksas.

Pienākuma piemērošana, ka jānodrošina piekļuve inženiertehniskajiem elementiem, būs efektīva tikai tad, ja komersants ar BIT ar vienādiem nosacījumiem nodrošinās piekļuvi savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem un komersantiem. Šādā pamat piedāvājumā jānorāda nosacījumi un procedūras piekļuvei inženiertehniskajai infrastruktūrai, tostarp piekļuves tarifi. Uz izmaksām orientēti tarifi nozīmē mērenu peļņu no izmantotā kapitāla. Ja ieguldījumi neaizstājamos fiziskajos aktīvos, piemēram, inženiertehniskajā infrastruktūrā, nav saistīti tieši ar NGA tīklu ieviešanu (un neietver līdzīga līmeņa sistemātisku risku), nedrīkst uzskatīt, ka to riska profils atšķiras no esošās vara kabeļu infrastruktūras riska.

Optiskās šķiedras kabeļu nodrošināšanu līdz galalietotājam (FTTH) un ēkai (FTTB), gala posma dublēšana varētu būt dārga un neefektīva. Tādēļ, lai nodrošinātu ilgtspējīgu infrastruktūras konkurenci un risinātu konkurences problēmas, piekļuve jānodrošina SIA „Lattelecom” izvietotās optiskās šķiedras infrastruktūras gala posmam FTTH P2P, FTTH GPON vai FTTB arhitektūras gadījumā. Lai nodrošinātu

efektīvu piekļuvi gala posmam, ir vajadzīgas caurredzamības un vienlīdzīgas attieksmes saistības. Nevienlīdzīga attieksme var izpausties gan kā cenu diskriminācija – atšķirīgu tarifu piemērošana atšķirīgiem komersantiem līdzvērtīgos apstākļos, gan kā ārpus cenas diskriminācija – atšķirīga pakalpojumu kvalitāte, piekļuve informācijai, nepamatota aizkavēšana, nepamatotu prasību izvirzīšana un citāda veida atšķirīga attieksme pret komersantiem līdzvērtīgos apstākļos.

Piekļuves tarifiem jāatspoguļo izmaksas, ko faktiski uzņemas SIA „Lattelecom”, turklāt izmaksās jābūt ņemtam vērā ieguldījumu riska līmenim. Tā kā Latvijas teritorija kopumā nav blīvi apdzīvota un Komisijas rīcībā nav informācijas, ka ir attiecīgais pieprasījums, tad nav nepieciešams noteikt prasību SIA „Lattelecom” gala posmā izvietot multišķiedras līnijas.

Saskaņā ar NGA Ieteikumu veicot tirgus analīzi, Komisijai ir jāņem vērā līdzieguldījumi FTTH, kas ir vienošanās starp neatkarīgiem elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzējiem, lai kopīgi izvietotu FTTH tīklus. Līdzieguldījums aptver dažādas juridiskas vienošanās, bet parasti līdzieguldītāji uzbūvē tīkla infrastruktūru un koplieto fizisko piekļuvi šādai infrastruktūrai. Pamatojoties uz Vēstuli Nr.553, SIA „Lattelecom” līdz šim nav noslēgtas un tuvākajā laikā nav paredzētas vienošanās par līdzieguldījumiem NGA Ieteikuma izpratnē.

Nemot vērā iepriekš minēto:

Jānosaka SIA „Lattelecom” *piekļuves saistība*, t.i., jānosaka pienākums nodrošināt komersantiem piekļuvi pēc to pamatota pieprasījuma SIA „Lattelecom” operatora inženiertehniskajai infrastruktūrai, t.i., kabeļu kanalizācijai, kabeļu apakškanalizācijai, lūkām un stabiem pamattīkla un piekļuves tīkla līmenī, ja ir pieejami kabeļu kanalizācijas resursi. Piekļuve kabeļu kanalizācijai jānodrošina visos tīklu arhitektūras scenārijos, lai alternatīvie operatori varētu sasniegt, piemēram sadales skapi, lūkas vai ēkas u.c. piekļuves punktus. Būvējot kabeļu kanalizāciju un lūkas (abi termini – NGA Ieteikuma izpratnē), SIA „Lattelecom” ir jāuzstāda pietiekami resursi, ko varētu izmantot citi alternatīvie operatori. Ja SIA „Lattelecom” izvieto FTTH (P2P vai GPON) vai FTTB, papildus pienākumam nodrošināt piekļuvi inženiertehniskai infrastruktūrai, jānosaka pienākums nodrošināt komersantiem piekļuvi pēc to pamatota pieprasījuma SIA „Lattelecom” piekļuves tīkla gala posmam, ietverot arī vadus iekštelpās, ja tas ir SIA „Lattelecom” īpašums. Jānodrošina arī izvietošana, ja sadales punktā ir brīva vieta. Piekļuve gala posmam jānosaka, kur sadales punkts ir izvietots ēkā vai ārpus tās augstākā tīkla līmenī, lai pārklātu vairākas ēkas vai mājas. GPON gadījumā sadales punkts ir, kur atrodas pēdējais sadalītājs.

SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt piekļuvi inženiertehniskai infrastruktūrai un ievērot piemērojamās saistības attiecībā uz to inženiertehnisko infrastruktūru, kas jau ir izbūvēta. Ja pēc piemērojamo saistību spēkā stāšanās dienas vēl noris vai nākotnē noritēs inženiertehniskās infrastruktūras būvniecība un tā vēl nav pabeigta vai sākta, SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt piekļuvi inženiertehniskai infrastruktūrai un ievērot piemērojamās saistības attiecībā arī uz šo inženiertehnisko infrastruktūru tiklīdz tās būvniecība ir pabeigta.

SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt piekļuvi gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā uz tām piekļuves tīkla līnijām, kuras jau ir izbūvētas. Ja pēc piemērojamo saistību spēkā stāšanās dienas vēl noris vai nākotnē noritēs piekļuves tīkla būvniecība un šo līniju būvniecība vēl nav pabeigta vai

sākta, SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt piekļuvi gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā arī uz šīm piekļuves tīkla līnijām tiklīdz šo piekļuves tīkla līniju būvniecība ir pabeigta.

Jānosaka pienākums ievērot Komisijas noteikumus par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai vai tās daļai un noteikumus par saistītām iekārtām un pakalpojumiem.

Jānosaka *vienlīdzīgas attieksmes saistība*, t.i., piekļuve inženiertehniskai infrastruktūrai un sadales punktiem jānodrošina saskaņā ar līdzvērtīgiem nosacījumiem. Piekļuve SIA „Lattelecom” inženiertehniskajai infrastruktūrai var nozīmēt būtisku ieguldījumu NGA tīklu izveidošanā. Lai nodrošinātu godīgas konkurences nosacījumus starp komersantiem un SIA „Lattelecom”, šādu piekļuvi ir svarīgi nodrošināt ar līdzvērtīgiem nosacījumiem. Tāpēc SIA „Lattelecom” ir jānodrošina piekļuve savai inženiertehniskajai infrastruktūrai saskaņā ar vienādiem nosacījumiem gan savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem, gan citiem komersantiem. SIA „Lattelecom” ir jānodrošina visa vajadzīgā informācija, kas attiecas uz infrastruktūras parametriem, un jāpiemēro vienādas procedūras piekļuves pasūtījumiem un nodrošināšanai. Lai nodrošinātu vienlīdzīgas attieksmes ievērošanu, ir jānodrošina pakalpojuma līmeņa līgumi (*angļu val. – Service Level Agreement*). Tomēr ir arī svarīgi, lai SIA „Lattelecom” tikai savā rīcībā esošo informāciju par citu komersantu ieviešanas plāniem neizmanto, lai iegūtu neatbilstīgas komerciālas priekšrocības.

SIA „Lattelecom” citiem komersantiem jānodrošina tāda paša līmeņa informācija par tā inženiertehnisko infrastruktūru un sadales punktiem, kāda ir pieejama savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka tehniskie nosacījumi, kas saistīti ar piekļuvi un tā inženiertehniskās infrastruktūras un sadales punktu, kā arī dažādo infrastruktūru veidojošo elementu izmantošanu. Vienādi noteikumi un nosacījumi jāpiemēro gan citiem komersantiem, gan savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem. SIA „Lattelecom” jānodrošina rīki, lai nodrošinātu piekļuvi aktuālai informācijai (piemēram, pieejamas direktorijas, datubāzes vai tīmekļa portāli) saskaņā ar Komisijas noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu. SIA „Lattelecom” ir pienākums reizi mēnesī atjaunot publicēto informāciju iekļaujot tajā veiktās izmaiņas. Šajā informācijā jāietver inženiertehnisko infrastruktūru struktūra, kā arī dažādu infrastruktūru veidojošo elementu tehniskie parametri. Jānodrošina informācija par šo elementu, tostarp kabeļu kanalizāciju, stabu un citu fizisko aktīvu (piemēram, apkopes telpu), ģeogrāfisko atrašanās vietu, kā arī par pieejamo vietu kabeļu kanalizācijā. Jānodrošina arī informācija par sadales punktu ģeogrāfisko atrašanās vietu, kā arī pieslēgto ēku (*angļu val. – homes connected*) saraksts. Šai informācijai ir jābūt pieejamai citiem komersantiem, ja tie vēlas izmantot jebkuru tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 pakalpojumus vai būvēt savus tīklus. Nemot vērā atšķirīgos konkurences apstākļus Rīgā un ārpus Rīgas un nemot vērā EK komentārus par piemērojamo saistību diferencēšanu atsevišķos ģeogrāfiskos apgabalos ar atšķirīgiem konkurences apstākļiem SIA „Lattelecom” tiek noteikts pienākums nodrošināt alternatīvajiem operatoriem piekļuvi informācijai (nodrošināt rīkus, piemēram, sarakstu, datubāzi vai interneta portālu) Rīgā un teritorijā ārpus Rīgas atšķirīgā termiņā un apjomā. Informācijas piekļuves nodrošināšanas pienākuma izpildes termiņus un apjomus ģeogrāfiskā dalījumā Komisija detalizēti nosaka Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

SIA „Lattelecom” ir jāīsteno procedūras un jāizveido rīki, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi un tā inženiertehniskās infrastruktūras un sadales punktu, kā arī dažādo infrastruktūru veidojošo elementu izmantošanu. Jo īpaši SIA „Lattelecom” citiem komersantiem ir jānodrošina pilnīgas pasūtīšanas, nodrošināšanas un bojājumu novēršanas pārvaldības sistēmas, kas ir līdzvērtīgas sistēmām, kuras nodrošina savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem. Tam jāietver pasākumi izmantošanā esošo kabeļu kanalizāciju pārblīves novēršanai. Informācijas, piekļuves, kā arī inženiertehniskās infrastruktūras, sadales punktu un dažādu infrastruktūru veidojošo elementu izmantošanas pieprasījumi, ko iesniedz citi komersanti, jāapstrādā tādā pašā termiņā, kādā apstrādā savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem līdzvērtīgus pieprasījumus. Jānodrošina vienāds caurredzamības līmenis attiecībā uz pieprasījumu apstrādes virzību, un negatīvas atbildes ir objektīvi jāpamato. SIA „Lattelecom” informācijas sistēmās ir jāsaglabā dati par pieprasījumu apstrādi piecus gadus. Tāpat SIA „Lattelecom” ir pienākums informēt tos komersantus, kuri izmanto SIA „Lattelecom” sniegtos piekļuves inženiertehniskai infrastruktūrai un piekļuves gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā pakalpojumus, par visām izmaiņām SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā, kuras ietekmē citu komersantu mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu vienlaicīgi ar SIA „Lattelecom” struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

Lai nodrošinātu, ka piekļuve SIA „Lattelecom” inženiertehniskajai infrastruktūrai un tās izmantošana tiek nodrošināta ar līdzvērtīgiem nosacījumiem, jāizstrādā un jāpublicē galvenie darbības rādītāji (*angļu val. – Key performance indicators*) attiecībā gan uz savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem, gan uz citiem komersantiem. Galvenajiem darbības rādītājiem jānorāda SIA „Lattelecom” gatavība īstenot darbības, kas vajadzīgas, lai nodrošinātu piekļuvi tā inženiertehniskajai infrastruktūrai.

SIA „Lattelecom” izstrādā pakalpojuma līmeņa līgumu un galvenos darbības rādītājus Komisijas noteiktajā kārtībā.

SIA „Lattelecom” rīcībā varētu būt informācija par citu komersantu tīklu izveidošanas plāniem. Lai novērstu, ka šāda informācija tiek izmantota, lai gūtu nepamatotas priekšrocības saistībā ar konkurētspēju, par inženiertehniskās infrastruktūras vai sadales punktu gala posmos FTTH vai FTTB gadījumā pieprasījumiem, SIA „Lattelecom” nedrīkst šo informāciju atklāt savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem. SIA „Lattelecom” savu struktūrvienību un saistīto uzņēmumu mazumtirdzniecības darbībās iesaistītās personas nedrīkst piedalīties par inženiertehniskās infrastruktūras piekļuves procesa pārvaldību tieši vai netiesi atbildīgā SIA „Lattelecom” uzņēmuma struktūrās.

SIA „Lattelecom” drīkst veikt darbības, piemēram, slēgt konfidencialitātes līgumu, lai ierobežotu komercnoslēpumu saturošas informācijas nepamatotu pieprasīšanu, izmantošanu un nesankcionētu tālāk nodošanu.

Jānosaka **caurredzamības saistība, t.i.**, izstrādāt saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas un atsaistītas piekļuves abonentlīnijai pamatpiedāvājumu piekļuvei inženiertehniskajai infrastruktūrai un piekļuvei gala posmam. SIA „Lattelecom” izstrādā un publisko pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu. Tehnoloģijas un tehnoloģiskie risinājumi pamatpiedāvājumā izstrādājami saskaņā ar Komisijas noteikumiem par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai vai tās daļai, Komisijas

noteikumiem par piekļuvi saistītām iekārtām un pakalpojumiem un Komisijas noteiktajā kārtībā.

Pamatpiedāvājumā ir jāpublicē dažādie elementi, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu līdzvērtīgu piekļuvi komersanta ar BIT inženiertehniskajai infrastruktūrai. Pamatpiedāvājumā jāietver vismaz attiecīgās procedūras un rīki informācijas iegūšanai par inženiertehniskās infrastruktūras resursiem; jāapraksta dažādu inženiertehniskās infrastruktūras veidojošo elementu piekļuves un izmantošanas nosacījumi; jāapraksta procedūras un rīki piekļuves pasūtījumiem, nodrošināšanai un bojājumu novēršanas pārvaldībai un jānosaka pakalpojumu līmeņi, kā arī sankcijas par šo pakalpojumu līmeņu neievērošanu. Iekšējās piekļuves nodrošināšanas pamatā jābūt tādiem pašiem noteikumiem un nosacījumiem, kādi ir ietverti pamatpiedāvājumā, kas paredzēts citiem komersantiem. SIA „Lattelecom” pamatpiedāvājumā publicējamā informācija par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu, ir jānorāda atsevišķi, lai alternatīvie operatori varētu saņemt tikai tos pakalpojumus, kuri tiem ir nepieciešami un alternatīvajiem operatoriem nebūtu pienākuma pirkst pakalpojumus, kuri tiem nav nepieciešami.

Jānosaka ***tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība*** tuvināt piekļuves esošajai inženiertehniskajai infrastruktūrai un piekļuves gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā un ar to saistīto pakalpojumu tarifus izmaksām. Tarifi par piekļuvi inženiertehniskajai infrastruktūrai ir jābalsta uz izmaksām saskaņā ar metodoloģiju, kas izmantota tarifu noteikšanai par piekļuvi atsaistītajai vara kabeļu abonentlīnijai. Piekļuves tarifiem jāatspoguļo izmaksas, ko faktiski uzņemas SIA „Lattelecom”. Ir jāņem vērā attiecīgās infrastruktūras faktiskais darbmūžs un SIA „Lattelecom” iespējamie ietaupījumi saistībā ar ieviešanu. Piekļuves tarifos jāietver attiecīgās infrastruktūras pareizā vērtība, ietverot tās nolietojumu. Nosakot tarifu par piekļuvi inženiertehniskajai infrastruktūrai, nedrīkst uzskatīt, ka šis riska profils atšķiras no vara kabeļu riska profila, izņemot gadījumus, kad SIA „Lattelecom”, izveidojot NGA tīklu, ir nācies saskarties ar konkrētām inženiertehniskajām izmaksām, kas pārsniedz parastās apkopes izmaksas. Tarifi par piekļuvi sadales punktam ir jābalsta saskaņā ar metodoloģiju, kas izmantota tarifa noteikšanai par piekļuvi atsaistītajai vara kabeļu abonentlīnijai. Piekļuves tarifiem atspoguļo izmaksas, ko faktiski uzņemas SIA „Lattelecom”, attiecīgā gadījumā ietverot augstāku riska uzcenojumu, lai atspoguļotu jebkādu papildu vai kvantitatīvi nosakāmu risku, ar kuru ir saskārusies SIA „Lattelecom”.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka pienākums aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku par piekļuves nodrošināšanu inženiertehniskai infrastruktūrai un piekļuves tīkla gala posmam un ar to saistītiem pakalpojumiem. SIA „Lattelecom” pierāda Komisijai, ka tarifi ir balstīti uz pamatošām izmaksām, nēmot vērā peļņu par veiktajām investīcijām.

SIA „Lattelecom” ir jānodrošina, ka visu to elementu tarifu kopsumma, kuri ir nepieciešami, lai sniegtu katru konkrēto platjoslas piekļuves pakalpojumu mazumtirdzniecībā, ir zemāki par SIA „Lattelecom” sniegtu mazumtirdzniecības pakalpojumu tarifiem un starpība starp šiem tarifiem ir pietiekami liela, lai

nodrošinātu citiem komersantiem iespēju gūt samērīgu peļņu no mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas.

SIA „Lattelecom” jāiesniedz izmaksu pamatojums par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka saistība iesniegt Komisijai pēc Komisijas pieprasījuma minēto pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.

Jānosaka *atdalītas finanšu uzskaites saistība* piekļuves jomā inženiertehniskai infrastruktūrai un piekļuvei gala posmam FTTH vai FTTB gadījumā. Uzskaites nodalīšana attiecībā uz NGA tīkla infrastruktūru un/vai pakalpojuma elementiem, kam ir noteikts piekļuves nodrošināšanas pienākums, jāīsteno tā, lai Komisija varētu noteikt visu attiecīgo aktīvu izmaksas piekļuves tarifu noteikšanai (ietverot nolietojumu un vērtības izmaiņas) un efektīvi uzraudzīt, vai SIA „Lattelecom” citiem tirgus dalībniekiem piekļuvi piešķir saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem un tarifiem kā savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem vai partneriem. Pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, izmaksas jāsadala starp dažādiem vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktiem, kas atkarīgi no šādiem ieguldījumiem, lai izvairītos no dubultas uzskaites.

SIA „Lattelecom” ir pienākums veikt atsevišķu darbības uzskaiti piekļuves jomā saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

Atsaistīta piekluve optiskās šķiedras līnijai FTTH un atsaistīta piekluve FTTB gadījumā

Attiecībā uz optiskās šķiedras atsaistīšanu, var secināt, ka jo tuvāk galalietotājam ir novietots ODF, jo vairāk iekārtu nepieciešams ierīkot alternatīvajam operatoram un jo tālāk alternatīvajam operatoram nepieciešams izvērst savu tīklu. Tātad piekļuve ir efektīva tikai tajā gadījumā, ja alternatīvā operatora darbības dotu tam peļņu. Tāpēc ODF atsaistīšanu nepieciešams papildināt ar atvilci un izvietošanu.

Ir jāpiemēro pienākums nodrošināt atsaistīto piekļuvi optiskās šķiedras līnijai neatkarīgi no tīkla struktūras un SIA „Lattelecom” izmantotās tehnoloģijas. Kā norādīts BEREC Ziņojumā BoR(11)43, šobrīd GPON arhitektūras gadījumā atsaistīšana tehniski iespējama ir tikai pēdējā sadalītājā. Ja GPON tīkla arhitektūrā atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai nosaka pēdējā sadalītājā, tas var izrādīties līdzīgs piekļuvei gala posmam. Šādā gadījumā papildus saistība, lai sasniegūtu konkrētu piekļuves punktu, piemēram, kabeļu kanalizācija, tumšā šķiedra vai Ethernet atvilce varētu būt vajadzīga. Komisija uzskata, ka šāds risinājums ir dārgs un nepraktisks un radītu šķēršļus SIA „Lattelecom” investīcijām. Arī FTTB atsaistīšanas risinājums varētu izrādīties dārgs un nepraktisks. Nav arī skaidrs, kad un par kādām izmaksām alternatīva atsaistīšana tehnoloģija, piemēram, WDM atsaistīšana, kas atļauj atsaistīšanu MPoP, būs pieejama. Lai risinātu konkurences problēmas tirgū, nepieciešams noteikt VULA. Nepieciešams nodrošināt, lai SIA „Lattelecom” MPoP varētu tikt savienots ar alternatīvā operatora infrastruktūru. Taču alternatīvā operatora piekļūšana ar savu atvilci un pamattīklu SIA „Lattelecom” infrastruktūrai dos lielāku kontroli, kas ir nepieciešama, lai nodrošinātu fiziskās atsaistīšanas īpašības.

Dažos gadījumos EK nav stingri pieprasījusi optiskās šķiedras fizisko atsaistīšanu un pieļāvusi aktīvo saistību piemērošanu kā pagaidu līdzekli, tālāk WDM atsaistīšana būs iespējama. Tā kā EK NGA ieteikumā ir norādījusi, ka dalībvalstu regulatoriem ir jāspēj pieņemt pasākumus pārejas periodam, ar kuriem nosaka tādu alternatīvu piekļuves produktu izmantošanu, kuri nodrošina tuvāko ekvivalentu fiziskai atsaistīšanai, tas nozīmētu, ka aktīvas saistības ir pieļaujamas pārejas periodā tirgū Nr.4.

Nevienlīdzīga attieksme var izpausties gan kā cenu diskriminācija – atšķirīgu tarifu piemērošana atšķirīgiem komersantiem līdzvērtīgos apstākļos, gan kā ārpus cenas diskriminācija – atšķirīga pakalpojumu kvalitāte, piekļuve informācijai, nepamatota aizkavēšana, nepamatotu prasību izvirzīšana un citāda veida atšķirīga attieksme pret komersantiem līdzvērtīgos apstākļos. Tāpēc svarīgi ir nodrošināt piekļuvi ar līdzvērtīgiem nosacījumiem.

Nemot vērā iepriekš minēto:

Jānosaka SIA „Lattelecom” *piekļuves saistība*, t.i., ja SIA „Lattelecom” izmanto FTTH un FTTB, tad tai ir pienākums komersantiem pēc to pamatota pieprasījuma nodrošināt atsaistīto piekļuvi optiskās šķiedras līnijai. Atsaistītas piekļuves optiskās šķiedras līnijai piemērošana gadījumā jāpapildina ar piemērotiem pasākumiem, kas nodrošina izvietošanu SIA „Lattelecom” MPoP un atvilci, ja tas ir nepieciešams no MPoP līdz augstākam punktam tīklā, lai sasniegta alternatīvā operatora infrastruktūru, t.i., lai alternatīvā operatora optiskais tīkls tikt savienots ar piekļuves punktu. Piekļuves prasītājiem jābūt iespējai izvēlēties risinājumu, kas vislabāk atbilst to prasībām, proti, vai nu tumšās optiskās šķiedras, Ethernet atvilci, vai kabeļu kanalizācijas piekļuvi, ja minētie risinājumi ir pieejami.

P2P infrastruktūras arhitektūras gadījumā, piekļuve jānodrošina tīkla piemērotākajā punktā, kas parasti ir galvenā atrašanās vieta (MPoP). Tā kā ir jāpiemēro pienākums nodrošināt atsaistīto piekļuvi optiskās šķiedras līnijai neatkarīgi no tīkla struktūras un SIA „Lattelecom” izmantotās tehnoloģijas, jānosaka pienākums nodrošināt aktīvu piekļuves produktu (VULA) FTTH GPON vai FTTB gadījumā, nodrošinot fiziskās atsaistīšanas īpašības un parametrus. Piekļuve jānodrošina arī gadījumā, ja komersants ar savu atvilci un pamattīklu piekļūst SIA „Lattelecom” infrastruktūrai. SIA „Lattelecom” tiek piemērots pienākums nodrošināt iespēju Komersantiem izvietot Ethernet komutatoru (Ethernet Switch Gear) SIA „Lattelecom” MPoP, lai izvietotu savas iekārtas un atvilci.

SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai FTTH vai FTTB gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā uz tām piekļuves tīkla līnijām, kuras jau ir izbūvētas. Ja pēc piemērojamo saistību spēkā stāšanās dienas vēl noris vai nākotnē noritēs piekļuves tīkla būvniecība un šo līniju būvniecība vēl nav pabeigta vai sākta, SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai FTTH vai FTTB gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā arī uz šīm piekļuves tīkla līnijām tālāk šo piekļuves tīkla līniju būvniecība ir pabeigta.

Jānosaka pienākums ievērot Komisijas noteikumus par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai vai tās daļai un noteikumus par saistītām iekārtām un pakalpojumiem.

Jānosaka *caurredzamības saistība*, t.i., izstrādāt atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu atsaistītai piekļuvei optiskās šķiedras līnijai FTTH vai FTTB gadījumā. SIA „Lattelecom” pamatpiedāvājumā publicējamā informācija par

elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu, ir jānorāda atsevišķi, lai alternatīvie operatori varētu saņemt tikai tos pakalpojumus, kuri tiem ir nepieciešami un alternatīvajiem operatoriem nebūtu pienākuma pirkst pakalpojumus, kuri tiem nav nepieciešami. SIA „Lattelecom” izstrādā un publisko pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu. Tehnoloģijas un tehnoloģiskie risinājumi pamatpiedāvājumā izstrādājami saskaņā ar Komisijas noteikumiem par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai vai tās daļai un Komisijas noteikumiem par piekļuvi saistītām iekārtām un pakalpojumiem.

Jānosaka *vienlīdzīgas attieksmes saistība*, t.i., tarifam, ko SIA „Lattelecom” piemēro savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem, jābūt tādam pašam kā citiem komersantiem noteiktajam tarifam. SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasā, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. SIA „Lattelecom” ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Lattelecom” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*angļu val. self-service*), t.i., savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem un tādā pašā kvalitātē.

SIA „Lattelecom” ir pienākums informēt tos komersantus, kuri izmanto SIA „Lattelecom” sniegtos atsaistītas piekļuves optiskās šķiedras līnijai FTTH vai FTTB gadījumā pakalpojumus, par visām izmaiņām SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā, kuras ietekmē citu komersantu mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu vienlaicīgi ar SIA „Lattelecom” struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

SIA „Lattelecom” drīkst veikt darbības, piemēram, slēgt konfidencialitātes līgumu, lai ierobežotu komercnoslēpumu saturošas informācijas nepamatotu pieprasīšanu, izmantošanu un nesankcionētu tālāk nodošanu.

SIA „Lattelecom” rīcībā varētu būt informācija par citu komersantu tīklu izveidošanas plāniem. Lai novērstu, ka šāda informācija tiek izmantota, lai gūtu nepamatotas priekšrocības saistībā ar konkurētspēju, par atsaistītas piekļuves FTTH vai FTTB gadījumā pieprasījumiem, SIA „Lattelecom” nedrīkst šo informāciju atklāt savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

Jānosaka *tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība* tuvināt atsaistītas piekļuves optiskās šķiedras līnijai un ar to saistīto pakalpojumu tarifus izmaksām. Saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku nosakot tarifu par atsaistīto piekļuvi optiskās šķiedras līnijai, pienācīgi ir jāņem vērā papildu un kvantitatīvi nosakāmais ieguldījuma risks, ar ko saskaras SIA „Lattelecom”. Principā risks jāatspoguļo uzcenojumā, kas ietverts kapitāla izmaksās par attiecīgo ieguldījumu.

SIA „Lattelecom” ir jānodrošina, ka visu to elementu tarifu kopsumma, kuri ir nepieciešami, lai sniegtu katru konkrēto platjoslas piekļuves pakalpojumu mazumtirdzniecībā, ir zemāki par SIA „Lattelecom” sniegtu mazumtirdzniecības pakalpojumu tarifiem un starpība starp šiem tarifiem ir pietiekami liela, lai nodrošinātu citiem komersantiem iespēju gūt samērīgu peļņu no mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka pienākums aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku atsaistītas piekļuves optiskās šķiedras līnijai FTTH gadījumā un ar to saistītiem pakalpojumiem. SIA „Lattelecom” pierāda Komisijai, ka tarifi ir tuvināti izmaksām, nēmot vērā peļnu par veiktajām investīcijām.

SIA „Lattelecom” jāiesniedz izmaksu pamatojums par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka saistība iesniegt Komisijai pēc Komisijas pieprasījuma minēto pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.

Jānosaka *atdalītas finanšu uzskaites saistība* piekļuves jomā atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai FTTH vai FTTB gadījumā. Uzskaites nodalīšana attiecībā uz NGA tīkla infrastruktūru un/vai pakalpojuma elementiem, kam ir noteikts piekļuves nodrošināšanas pienākums, jāīsteno tā, lai Komisija varētu noteikt visu attiecīgo aktīvu izmaksas piekļuves tarifu noteikšanai (ietverot nolietojumu un vērtības izmaiņas) un efektīvi uzraudzīt, vai SIA „Lattelecom” citiem tirgus dalībniekiem piekļuvi piešķir saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem un tarifiem kā saviem savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem. Pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, izmaksas jāsadala starp dažādiem vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktiem, kas atkarīgi no šādiem ieguldījumiem, lai izvairītos no dubultas uzskaites.

SIA „Lattelecom” ir pienākums veikt atsevišķu darbības uzskaiti piekļuves jomā saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

Atsaistīta piekluve FTTN gadījumā

Nosakot abonentapakšlīniju atsaistīšanas reglamentējošos līdzekļus, Komisijai jāpieņem piemēroti atvilces pasākumi, lai šādas saistības būtu efektīvas. Piekļuves prasītājiem jābūt iespējai izvēlēties risinājumu, kas vislabāk atbilst to prasībām, proti, vai nu tumšās optiskās šķiedras, Ethernet atvilces, vai kabeļu kanalizācijas piekļuve, lai savienotu savu optikas tīklu ar aktīvo iekārtu sadales skapī.

Abonentapakšlīniju piekļuves nosacījumu caurredzamību vislabāk var nodrošināt, šīs līnijas ietverot esošajā vietējo abonentlīniju atsaistīšanas pamatpiedāvājumā. Ir svarīgi, lai šī caurredzamības prasība tiktu piemērota visiem elementiem, kas vajadzīgi abonentapakšlīniju atsaistīšanai, tostarp atvilces un papildu pakalpojumiem, nodrošinot esošo konkurējošo piedāvājumu nepārtrauktību. Pamatpiedāvājumā jāietver visi tarifu noteikšanas nosacījumi, lai komersanti varētu aprēķināt abonentapakšlīniju atsaistīšanas komercīlos aspektus.

Tāpat kā abonentlīniju atsaistīšanas tarifu noteikšanai, arī visu abonentapakšlīniju atsaistīšanai vajadzīgo elementu nodrošināšanas tarifiem jābūt orientētiem uz izmaksām, kā arī jāatbilst metodoloģijai, ko patlaban izmanto atsaistītas vara kabeļu līnijas piekļuves tarifa noteikšanai. Vara kabeļu aizstāšana ar optisko šķiedru līdz starpposma sadales punktam ir svarīgs ieguldījums, kas saistīts ar konkrētu risku, lai

gan vismaz apgabaloš ar lielu iedzīvotāju blīvumu tas novērtēts kā zemāks par FTTH tīklu risku, ņemot vērā saistītās relatīvās izvietošanas izmaksas uz vienu mājsaimniecību un pieprasījuma pēc uzlabotiem vai modernizētiem pakalpojumiem nenoteiktību.

Nevienlīdzīga attieksme var izpausties gan kā cenu diskriminācija – atšķirīgu tarifu piemērošana atšķirīgiem komersantiem līdzvērtīgos apstākļos, gan kā ārpus cenas diskriminācija – atšķirīga pakalpojumu kvalitāte, piekļuve informācijai, nepamatota aizkavēšana, nepamatotu prasību izvirzīšana un citāda veida atšķirīga attieksme pret komersantiem līdzvērtīgos apstākļos. Tāpēc svarīgi ir nodrošināt piekļuvi ar līdzvērtīgiem nosacījumiem.

Nemot vērā iepriekš minēto:

Jānosaka SIA „Lattelecom” *piekļuves saistība*, t.i., ja SIA „Lattelecom” izmanto FTTN, tad tai ir pienākums komersantiem pēc to pamatota pieprasījuma nodrošināt atsaistītu piekļuvi vara kabeļu abonentapakšlinijai. SIA „Lattelecom” ir jānodrošina piekļuve tās sadales skapjiem, lai atļautu alternatīvajiem operatoriem instalēt savas DSLAM iekārtas t.i. jānodrošina izvietošana sadales skapī un ar to saistītie elementi (vieta, hidroizolācija, atbilstoša temperatūra, nepieciešams nodrošināt atbilstošu elektrobarošanu, lai uzturētu DSLAM), vai, ja tas nav iespējams, – ekvivalentu izvietošanu. Ja alternatīvais operators pats nav izvērsis savu optisko tīklu līdz sadales skapim, vara kabeļu abonentapakšlinijas atsaistīšanas reglamentējošais līdzeklis jāpapildina ar atvilces pasākumiem (attiecīgos gadījumos ar tumšo šķiedru un Ethernet atvilci, kā arī ar papildu reglamentējošajiem līdzekļiem, kas nodrošina tā efektivitāti un dzīvotspēju, piemēram, ar nediskriminējošu piekļuvi infrastruktūrām, ja minētie risinājumi ir pieejami) no sadales skapja līdz augstākam punktam tīklā, lai sasniegta alternatīvā operatora infrastruktūru.

SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītu piekļuvi FTTN gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā uz tām piekļuves tīkla līnijām, kuras jau ir izbūvētas. Ja pēc piemērojamo saistību spēkā stāšanās dienas vēl noris vai nākotnē noritēs piekļuves tīkla būvniecība un šo līniju būvniecība vēl nav pabeigta vai sākta, SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītu piekļuvi FTTN gadījumā un ievērot piemērojamās saistības attiecībā arī uz šīm piekļuves tīkla līnijām tiklīdz šo piekļuves tīkla līniju būvniecība ir pabeigta.

Jānosaka pienākums ievērot Komisijas noteikumus par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai vai tās daļai un noteikumus par saistītām iekārtām un pakalpojumiem.

Jānosaka *caurredzamības saistība*, t.i., izstrādāt atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājumu atsaistītai piekļuvei FTTN gadījumā. SIA „Lattelecom” pamatpiedāvājumā publicējamā informācija par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu, ir jānorāda atsevišķi, lai alternatīvie operatori varētu saņemt tikai tos pakalpojumus, kuri tiem ir nepieciešami un alternatīvajiem operatoriem nebūtu pienākuma pirkst pakalpojumus, kuri tiem nav nepieciešami. SIA „Lattelecom” izstrādā un publisko pamatpiedāvājumu saskaņā ar Komisijas noteikumiem par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu. Tehnoloģijas un tehnoloģiskie risinājumi pamatpiedāvājumā izstrādājami saskaņā ar Komisijas noteikumiem par atsaistītu piekļuvi abonentlīnijai

vai tās daļai un Komisijas noteikumiem par piekļuvi saistītām iekārtām un pakalpojumiem.

Jānosaka *vienlīdzīgas attieksmes saistība*, t.i., tarifam, ko SIA „Lattelecom” piemēro savām struktūrvienībām, saistītajiem uzņēmumiem un partneriem, jābūt tādam pašam kā komersantiem noteiktajam tarifam. SIA „Lattelecom” ir pienākums nodrošināt atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pakalpojumus katram komersantam, kas to pieprasā, un piemērot līdzvērtīgus nosacījumus līdzvērtīgos apstākļos citiem komersantiem, kuri nodrošina līdzvērtīgus elektronisko sakaru pakalpojumus. SIA „Lattelecom” ir pienākums sniegt citiem komersantiem elektronisko sakaru pakalpojumus un informāciju ar tādiem pašiem nosacījumiem, ar kādiem SIA „Lattelecom” pats nodrošina elektronisko sakaru pakalpojumus sev (*angļu val. self-service*) savām struktūrvienībām, saistītajiem uzņēmumiem un partneriemun tādā pašā kvalitātē.

Tāpat SIA „Lattelecom” ir pienākums informēt tos komersantus, kuri izmanto SIA „Lattelecom” sniegtos atsaistītas piekļuves vara kabeļu abonentapakšlīnijai FTTN gadījumā pakalpojumus, par visām izmaiņām SIA „Lattelecom” tīklā, kuras ietekmē citu komersantu mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanu vienlaicīgi ar SIA „Lattelecom” struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

SIA „Lattelecom” drīkst veikt darbības, piemēram, slēgt konfidencialitātes līgumu, lai ierobežotu komercnoslēpumu saturošas informācijas nepamatotu pieprasīšanu, izmantošanu un nesankcionētu tālāk nodošanu.

SIA „Lattelecom” rīcībā varētu būt informācija par citu komersantu tīklu izveidošanas plāniem. Lai novērstu, ka šāda informācija tiek izmantota, lai gūtu nepamatotas priekšrocības saistībā ar konkurētspēju, par atsaistītas piekļuves FTTN gadījumā pieprasījumiem, SIA „Lattelecom” nedrīkst šo informāciju atklāt savām struktūrvienībām un saistītajiem uzņēmumiem.

Jānosaka *tarifu regulēšanas un izmaksu aprēķināšanas saistība* tuvināt atsaistītas piekļuves vara kabeļu abonentapakšlīnijai FTTN gadījumā un ar to saistīto pakalpojumu tarifus izmaksām. Jānosaka uz izmaksām balstīta piekļuve visiem elementiem, kas vajadzīgi abonentapakšlīnijas atsaistīšanai, ietverot atvilces pasākumus un papildu reglamentējošos līdzekļus, piemēram, nediskriminējošu piekļuvi infrastruktūrām, lai īstenotu izvietošanu, vai, ja to nav iespējams, ekvivalentu izvietošanu. Nosakot tarifu par piekļuvi vara kabeļu abonentapakšlīnijai, šis riska profils nedrīkst atšķirties no esošās vara kabeļu infrastruktūras riska profila.

SIA „Lattelecom” ir jānodrošina, ka visu to elementu tarifu kopsumma, kuri ir nepieciešami, lai sniegtu katru konkrēto platjoslas piekļuves pakalpojumu mazumtirdzniecībā, ir zemāki par SIA „Lattelecom” sniegtu mazumtirdzniecības pakalpojumu tarifiem un starpība starp šiem tarifiem ir pietiekami liela, lai nodrošinātu citiem komersantiem iespēju gūt samērīgu peļņu no mazumtirdzniecības pakalpojumu sniegšanas.

SIA „Lattelecom” ir pienākums aprēķināt pakalpojumu sniegšanas izmaksas par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu un iesniegt ziņojumu par izmaksu aprēķināšanu un attiecināšanu saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku piekļuves nodrošināšanu abonentapakšlīnijas atsaistīšanai un ar to saistītiem

pakalpojumiem. SIA „Lattelecom” pierāda Komisijai, ka tarifi ir tuvināti izmaksām, ņemot vērā peļņu par veiktajām investīcijām.

SIA „Lattelecom” jāiesniedz izmaksu pamatojums par elementiem (katru atsevišķi), kas norādīti Komisijas noteikumos par pamatpiedāvājuma izstrādes kārtību, iekļaujamo informāciju un publicēšanu.

SIA „Lattelecom” ir jānosaka saistība iesniegt Komisijai pēc Komisijas pieprasījuma minēto pakalpojumu tarifu un izmaksu pamatojumu.

Jānosaka *atdalītas finanšu uzskaites saistība* piekļuves jomā atsaistītai piekļuvei FTTN gadījumā. Uzskaites nodalīšana attiecībā uz NGA tīkla infrastruktūru un/vai pakalpojuma elementiem, kam ir noteikts piekļuves nodrošināšanas pienākums, jāsteno tā, lai Komisija varētu noteikt visu attiecīgo aktīvu izmaksas piekļuves tarifu noteikšanai (ietverot nolietojumu un vērtības izmaiņas) un efektīvi uzraudzīt, vai SIA „Lattelecom” citiem tirgus dalībniekiem piekļuvi piešķir saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem un tarifiem kā savām struktūrvienībām, saistītajiem uzņēmumiem. Pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, izmaksas jāsadalā starp dažādiem vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības produktiem, kas atkarīgi no šādiem ieguldījumiem, lai izvairītos no dubultas uzskaites.

SIA „Lattelecom” ir pienākums veikt atsevišķu darbības uzskaiti saskaņā ar Komisijas elektronisko sakaru pakalpojumu izmaksu aprēķināšanas un attiecināšanas metodiku.

Pāreja uz NGA

Tā kā šobrīd neeksistē operatori, kuri patlaban izmanto piekļuvi metāliskā vītā pāra abonentlīnijai, pastāv teorētiska varbūtība, ka tie tomēr vēl plāno tos izmantot. Tāpēc šādos gadījumos alternatīvie operatori būtu ieinteresēti iegūt piemērotu laiku, lai sagatavotos izmaiņām, kuras būtiski ietekmē viņu ieguldījumus un komerciālo darbību.

Ņemot vērā iepriekš minēto:

Ja SIA “Lattelecom” paredz aizstāt daļu esošā vara kabeļu piekļuves tīkla ar optisko šķiedru un plāno pārtraukt pašlaik lietoto piekļuves punktu atsaistītai piekļuvei ekspluatāciju, tai jānodrošina, ka uzņēmumi, kas izmanto piekļuvi SIA “Lattelecom” tīklam, laikus saņem visu vajadzīgo informāciju, lai atbilstīgi pielāgotu savus tīklus un tīku paplašināšanas plānus.

Ja SIA “Lattelecom” esošajā tīkla struktūrā un tehnoloģijā plāno ieviest izmaiņas, esošās saistības tirgū Nr.4 attiecībā uz vara līnijām nedrīkst atcelt, ja vien nav panākta vienošanās par piemērotu pārejas pieeju starp SIA “Lattelecom” un alternatīvajiem operatoriem, kas izmanto piekļuvi SIA “Lattelecom” tīklam. Ja šādas vienošanās nav, SIA “Lattelecom” jānodrošina, ka alternatīvie operatori tiek informēti ne vēlāk kā piecus gadus pirms piekļuves punktu atsaistītai piekļuvei, piemēram, abonentlīnijas centrāles, ekspluatācijas pārtraukšanas. Šis laikposms var būt īsāks par pieciem gadiem, ja piekļuves punktam atsaistītai piekļuvei ir nodrošināta absolūti līdzvērtīga piekļuve. SIA “Lattelecom” izmantotās sistēmas un procedūras, tostarp ekspluatācijas atbalsta sistēmas, ir izstrādātas tā, lai atvieglotu alternatīvu operatoru pāreju uz NGA piekļuves produktiem. SIA “Lattelecom” ir tiesības prasīt informācijas konfidencialitāti.

8. Nacionālā konsultācija

Šī ziņojuma publiskojamā versija tika publicēta Komisijas mājaslapā internetā paredzot mēnesi priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Atbilstošs paziņojums par konsultāciju uzsākšanu 2013.gada 6.jūnijā tika publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. SIA „Lattelecom”, Latvijas Republikas Aizsardzības ministrija, Latvijas Republikas Iekšlietu ministrija un Latvijas Republikas Satiksmes ministrija iesniedza Komisijai priekšlikumus vai komentārus par šajā ziņojumā analizēto tirgu (komentāru un priekšlikumu apkopoju mu skatīt 2.pielikumā).

9. Konkurences padomes viedoklis

2013.gada 5.jūnijā Komisija nosūtīja šo ziņojumu Konkurences padomei priekšlikumu un komentāru sniegšanai. Konkurences padome atbildēja un norādīja, ka tai nav komentāru, priekšlikumu vai iebildumu par Komisijas noteiktajām tirgus definīcijām, tirgus analīzes rezultātiem un piemērotajām saistībām.

10. Konsultācija ar EK un citu ES dalībvalstu regulatoriem

2013.gada 12.jūlijā Komisija paziņoja un nosūtīja ES dalībvalstu regulatoriem, EK un BEREЦ saskaņošanai šo ziņojumu un plānoto pasākumu kopumu, kurā plānoja noteikt jaunas saistības SIA „Lattelecom” tirgū Nr.4. EK šo paziņojumu reģistrēja 2013.gada 12.jūlijā ar lietas Nr.LV/2013/1487.

Komisija 2013.gada 12.augustā saņēma EK 2013.gada 12.augusta vēstuli Nr.C(2013)5452 „Par [Eiropas] Komisijas lēmumu par lietām LV/2013/1487 un LV/2013/1492 Piekļuves vairumtirdzniecības (fiziskā) tīkla infrastruktūrai fiksētā atrašanās vietā un platjoslas piekļuves vairumtirdzniecības tirgi Latvija”, ar ko EK izteica šādas piezīmes.

Regulējošo līdzekļu ģeogrāfiskās atšķirības

Pati Komisija atzīst, ka ieguldījumi alternatīvās infrastruktūrās ne visā Latvijas teritorijā ir viendabīgi. Gluži pretēji, Komisija norāda, ka infrastruktūras konkurence visstiprāk jūtama pilsētu teritorijās, it īpaši Rīgā. Šajā sakarā EK pieņem zināšanai to, ka konkurences apstākļi Rīgā šķiet ievērojamī atšķiramies no apstākļiem citās Latvijas vietas, par ko liecina vēsturiskā operatora SIA "Lattelecom" tirgus daļu ievērojamās atšķirības un daudzo operatoru klātbūtnē, kuri izmanto alternatīvas infrastruktūras. Lai gan šādas tirgus daļu atšķirības ne vienmēr pašas par sevi ir pierādījums neviendabīgiem konkurences apstākļiem, kas būtu pamats noteikt atsevišķu ekonomisku tirgu, it īpaši, ja tiem nav ilglaicīgas stabilitātes, EK vēlas norādīt, ka šādos apstākļos būtu lietderīgi un pamatooti, ja Komisija reaģētu uz šādiem atšķirīgiem konkurences nosacījumiem ģeogrāfiski noteikta tirgus dažādās teritorijās, kurus izraisa vairāku alternatīvu infrastruktūru vai infrastruktūrā balstītu operatoru pastāvēšana, un noteiktu ģeogrāfiski diferencētus regulējošus līdzekļus un piekļuves produktus. Tādēļ EK lūdz Komisiju galīgajā pasākumā izvērtēt šādas regulējošo līdzekļu ģeogrāfiskās diferenciācijas iespējas, lai pienācīgi un proporcionāli reaģētu uz ievērojamām konkurences apstākļu atšķirībām.

Vienlīdzīgas attieksmes saistība – nodrošināt alternatīvajiem operatoriem piekļuvi informācijai par SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīkla elementiem un saistītajiem fiziskās infrastruktūras elementiem tādā pašā apjomā un ar tādu pašu precizitāti, un tik pat ātri kā SIA „Lattelecom” pats piekļūst šādai informācijai (it īpaši, nodrošināt rīkus (piemēram, sarakstu, datubāzi vai interneta portālu), ar kuru palīdzību cits komersants piekļūst informācijai) – prasa ievērojamus līdzekļus un tās

ieviešanai nepieciešams daudz laika. Reagējot uz Eiropas Komisijas komentāru par atšķirīgu konkurences nosacījumu piemērošanu ģeogrāfiski noteikta tirgus dažādās teritorijās, kurus izraisa vairāku alternatīvu infrastruktūru pastāvēšana, Komisija, izstrādājot attiecīgos normatīvos aktus par iepriekšminēto rīku ieviešanu, ņems vērā atšķirīgus to ieviešanas termiņus un apjomus atšķirīgās ģeogrāfiskās teritorijās, pirms tam veicot nacionālo konsultāciju ar tirgus dalībniekiem. Komisija uzskata, ka atšķirīgi termiņi un apjomi ļaus SIA „Lattelecom” īstenot un ievērot tai piemērotās saistības, efektīvāk izmantojot tās rīcībā esošos resursus, tādējādi samazinot plānoto saistību iespējamo negatīvo ietekmi uz konkurences apstākļiem mazumtirdzniecībā.

Pašreizējā regulējuma piemērotība

EK norāda, ka parastos apstākļos daudzu alternatīvu infrastruktūras operatoru klātbūtnei dažās valsts daļās būtu jāpaaugstina pieprasījums pēc vairumtirdzniecības piekļuves (vai nu LLU, vai WBA), lai ļautu šiem alternatīvajiem operatoriem paplašināt savu piedāvājumu ārpus sava tīkla aprisēm un palielināt spēju nodrošināt valsts mēroga piedāvājumus. Tomēr attiecībā uz pašreizējo situāciju Latvijā EK pieņem zināšanai, ka regulētas vairumtirdzniecības piekļuves pieprasījums un/vai izmantojums tirgos Nr. 4 un 5 praktiski neeksistē. Atbildot uz EK informācijas pieprasījumu, Komisija paskaidroja, ka dažādu administratīvās un plānošanas likumu normu dēļ — piemēram, tiesības vilkt piekārtos kabeļus — jaunas infrastruktūras izbūve ir relatīvi lēta. Rezultātā, Komisija uzskata, ka alternatīvie operatori tiecas attīstīt paši savu infrastruktūru, nevis pērk regulēto piekļuvi no komersanta ar BIT. Tomēr EK uzskata, ka šis fakts nepilnīgi izskaidro vairumtirdzniecības piekļuves pieprasījuma trūkumu ārpus alternatīvo operatoru darbības aprisēm. Tādēļ EK lūdz Komisiju no jauna izvērtēt, cik piemērots ir agrāk izmantotais un arī ierosinātais regulējums, un, ja nepieciešams, koriģēt regulatora iejaukšanos, lai labāk veicinātu vairumtirdzniecības piekļuves izmantošanu gan tirgū Nr. 4, gan tirgū Nr. 5. EK aicina Komisiju atkārtotajā izvērtēšanā sīkāk izsvērt pilnīgas ielaižu līdzvērtības (Equivalence of Inputs) pieprasīšanu (vismaz attiecībā uz NGA pakalpojumiem, kā tiks ieteikts topošajā EK ieteikumā³²), un galīgajā pasākumā iekļaut detalizētus apsvērumus par ielaižu līdzvērtības proporcionālītāti (vai citādus apsvērumus). Jautājumā par NGA pakalpojumu sniegšanu EK vēlas vērst Komisijas uzmanību uz to, ka saskaņā ar minēto gaidāmo EK ieteikumu ielaižu līdzvērtības uzlikšana apvienojumā ar papildu konkurences aizsargpasākumiem³³ var attaisnot to, ka šādiem pakalpojumiem neuzliek pienākumu orientēties uz izmaksām.

Komisija uzskata, ka vairumtirdzniecības pakalpojumu tirgus nav izveidojies īpašo nacionālo apstākļu dēļ un ka plānotās saistības ir izvēlētas pamatoti un optimāli, ņemot vērā investīciju kāpņu pieeju, t.i., saistības un pienākumi (piemēram, izstrādāt galvenos darbības rādītājus, izstrādāt un piemērot pakalpojuma līmeņa līgumus piekļuvei SIA „Lattelecom” inženiertehniskai infrastruktūrai, nodrošināt rīkus, ar kuru palīdzību cits komersants piekļūst informācijai par SIA „Lattelecom”

³² EK ieteikums par konsekventiem nediskriminēšanas pienākumiem un izmaksu aprēķināšanas metodēm, kas veicina konkurenci un uzlabo platjoslas ieguldījumu vidi (paredzēts pieņemt 2013. gada septembrī).

³³ Piemēram, alternatīvo operatoru spēja tehniskā un ekonomiskā plāksnē kopēt komersanta ar BIT pakalpojumus, un arī pierādāmi mazumtirdzniecības cenu ierobežojumi, kam būtu jāpastāv, kad vai nu uz izmaksām orientēts komersanta ar BIT piedāvāts mantotā piekļuves tīkla produkts darbojas kā vara enkurs, vai operatori sniedz mazumtirdzniecības pakalpojumus vienā vai vairākās alternatīvās infrastruktūrās, kuras komersants ar BIT nekontrolē.

inženiertehniskās infrastruktūras ģeogrāfiskās atrašanās vietu, kā arī par pieejamo vietu kabeļu kanalizācijā, sadales punktu gala posmos ģeogrāfisko atrašanās vietu FTTH vai FTTB gadījumā, kā arī pieslēgto ēku sarakstu u.c. pienākumi) tika noteikti tādā veidā, lai citiem komersantiem būtu stimuls būvēt savus elektronisko sakaru tīklus.

Komisija nav saņēmusi sūdzības par attiecīgo vairumtirdzniecības pakalpojumu nodrošināšanu, kam speciālās prasības jau ir noteiktas un arī nacionālās konsultācijas laikā Komisija nav saņēmusi viedokli no citiem komersantiem par plānoto pasākumu noteikšanu. Komisija uzskata, ka pilnīgas ielaižu līdzvērtības³⁴ (turpmāk - EoI) pieprasīšana šobrīd būtu nesamērīga, jo pašlaik nepastāv pieprasījums pēc attiecīgajiem NGA vairumtirdzniecības pakalpojumiem. Lai ieviestu EoI, būtu nepieciešamas būtiskas papildus izmaksas esošo sistēmu pārveidošanai. Šāds apgalvojums arī atbilst EK ieteikumam par konsekventiem nediskriminēšanas pienākumiem un izmaksu aprēķināšanas metodēm, kas veicina konkurenci un uzlabo platjoslas ieguldījumu vidi, kuru EK paredz pieņemt 2013.gada septembrī. Tā iemesla dēļ, arī pienākuma orientēties uz izmaksām neuzlikšana apvienojumā ar EoI un papildus konkurrenceces aizsargpasākumu noteikšanu šajā posmā būtu nesamērīga. Komisija novēros situāciju tirgū un, ja nepieciešams, noteiks atbilstošus pasākumus.

Vajadzība paziņot par precīzu izmaksu modeli, kas satur tarifu līmenus tirgiem Nr. 4 un Nr. 5

EK atzīmē, ka Komisija ir apstiprinājusi, ka uz jaunajiem izmaksu modeļiem gan tirgū Nr. 4, gan tirgū Nr. 5 attieksies atsevišķa regulatīvā procedūra, un par tiem EK tiks paziņots vēlākā posmā. Saistībā ar to EK atgādina Komisijai, ka EK ar BEREC tehnisko atbalstu ir izstrādājusi jaunas izmaksu regulēšanas līdzekļu piemērošanas vadlīnijas, kas būs daļa no iepriekš minētā gaidāmā EK ieteikuma³⁵ un sīkāk noteiks, kā NR būtu jāaprēķina vairumtirdzniecības piekļuves cenas tirgiem Nr. 4 un Nr. 5. Šajā sakarā EK atgādina Komisijai, ka tai gaidāmās vadlīnijas būtu īpaši jāņem vērā, gatavojojot paziņojumu par jauno izmaksu modeli. Turklat šā iemesla dēļ EK lūdz Komisiju iespējami drīz un bez nepamatotas kavēšanās paziņot EK par jaunajiem izmaksu modeļiem uz izmaksām orientētu likmju aprēķināšanai tirgos Nr. 4 un Nr. 5 un rezultātā iegūtajiem tarifu līmeniem.

Saskaņā ar pamatlīdzības 7. panta 7. punktu Komisijai rūpīgi jāņem vērā citu nacionālo regulatoru, BEREC un EK ieteikumi, un tā var pieņemt attiecīgo pasākuma projektu; tādā gadījumā par to jāpaziņo EK.

EK nostāja saistībā ar konkrēto paziņojumu neskar nostāju, ko tā var ieņemt attiecībā uz citiem paziņotajiem pasākumu projektiem.

Komisija informē, ka paziņojums par precīzu izmaksu modeli attieksies uz atsevišķu regulatīvo procedūru un par to EK tiks paziņots vēlākā posmā.

³⁴ Angļu val. – Equivalence of Inputs

³⁵ EK ieteikums par konsekventiem nediskriminēšanas pienākumiem un izmaksu aprēķināšanas metodēm, kas veicina konkurenci un uzlabo platjoslas ieguldījumu vidi (paredzēts pieņemt 2013. gada septembrī).

11. Secinājumi

Ņemot vērā, ka:

- Ieteikumam pievienotajā Paskaidrojumā norādīts, ka tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 ir attiecināmi uz platjoslas piekļuvi mazumtirdzniecībā un minēts, ka alternatīvie operatori galvenokārt investē LLU, lai nodrošinātu platjoslas piekļuves pakalpojumu. Balss telefonijas pakalpojums un potenciāli arī televīzijas pakalpojums ir kā iespējamais papildinājums. Tāpēc LLU galvenokārt tiek apskatīts platjoslas piekļuves pakalpojumu kontekstā;
- Tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 ir jāanalizē kopā, bet tā kā tirgus Nr.5 ir pakārtots tirgum Nr.4, tad tirgus Nr.4 ir jāanalizē vispirms;
- lai analizētu tirgu Nr.4, vispirms ir nepieciešams apskatīt situāciju mazumtirdzniecībā, jo pieprasījums tirgū Nr.4 ir atkarīgs no pieprasījuma pēc attiecīgajiem piekļuves pakalpojumiem mazumtirdzniecībā. Analizējot tirgu Nr.4, tiek ņemta vērā pieeja, ka vairumtirdzniecības tirgu regulēšana nepastāv;
- definējot ģeogrāfiskos tirgus, tika vērtētas teritorijas ar līdzīgiem konkurences raksturlielumiem, t.i., tarifi, iedzīvotāju skaita procentuālais sadalījums pa teritorijām, iedzīvotāju blīvums, operatoru skaits, kuri nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumus, šķēršļi ienākšanai tirgū un tirgus daļu sadalījums;
- tirgus definīcija vairumtirdzniecības līmenī ir pamats apsteidzošas (*ex-ante*) saistību noteikšanai;
- nosakot apsteidzošas (*ex-ante*) saistības, tika ņemta vērā investīciju kāpņu pieeja,

Komisija secina, ka:

- Latvijā pastāv uz infrastruktūru balstīta konkurence;
- kopumā lielākais platjoslas piekļuves pakalpojuma sniedzējs ir SIA „Lattelecom”;
- SIA „Lattelecom” uz 2013.gada 1.janvāri nodrošināja platjoslas piekļuves pakalpojumu izmantojot xDSL piekļuves tīklu ar ātrumu līdz 30Mbit/s (tehnoloģijas īpatsvars – 57.7%), un platjoslas piekļuves pakalpojumu izmantojot optikas tīklu (FTTH, FTTB un FTTN), kur ātrums var sasniegt virs 100 Mbit/s (tehnoloģijas īpatsvars – 40.84%), no tā 94.74% sastāda FTTH;
- uz 2013.gada 1.janvāri 257 komersanti nodrošina platjoslas piekļuves pakalpojumu. Alternatīvo operatoru optikas īpatsvars ir 55.1%, no tā 91.67% sastāda FTTB arhitektūra. Tas liecina par to, ka arī alternatīvie operatori izvērš savus optikas tīklus un tā īpatsvars ar katru gadu palielinās;
- izskatot konkurences apstākļus, Komisija nevar nepārprotami konstatēt būtiski un objektīvi atšķirīgus konkurences apstākļus, pamatojoties uz SIA „Lattelecom” pieaugošajām tirgus daļām pēc ieņēmumiem Rīgā, kas 2011.gadā liecina par SIA

„Lattelecom” ietekmi, pieaugošajām tirgus daļām pēc aktīvo pieslēgumu skaita, vienotu tarifu politiku visā Latvijas teritorijā u.c. faktoriem;

- konkrētā tirgus ģeogrāfiskais mērogs ir Latvijas Republikas teritorija;
- SIA „Lattelecom” tirgus daļa pēc aktīvo pieslēgumu skaita uz 2013.gada 1.janvāri bija 55%, nākošais lielākais platjoslas piekļuves pakalpojumu sniedzējs bija AS „Balticom”, kura tirgus daļas uz 2013.gada 1.janvāri bija 7,22%;
- Šķēršļi ienākšanai tirgū vēl arvien ir augsti;
- SIA „Lattelecom” kontrolē būtisku infrastruktūru;
- ja apskata katru komersantu atsevišķi, tad 2010. un 2011.gadā savā tīklā visvairāk investēja SIA „Lattelecom”;
- SIA „Lattelecom” ir priekšrocības sasaistīto pakalpojumu ziņā, komplektā iekļaujot bezmaksas minūtes SIA „Lattelecom” tīklā. Vairāki komersanti arī iekļauj bezmaksas minūtes uz SIA „Lattelecom” tīklu, tādā veidā sasniedzot „kritisko masu”. Taču tas komersantus nostāda nepriviliģētā stāvoklī, jo nepieciešams maksāt savienojuma pabeigšanas maksu SIA „Lattelecom”;
- tirgū nepastāv efektīva konkurence;
- SIA „Lattelecom” ir būtiska ietekme tirgū Nr.4.

Ievērojot iepriekš minēto Komisija:

- redz nepieciešamību saglabāt esošās saistības noteiktas ar Lēmumu Nr.23. Nepieciešams atcelt Lēmuma Nr.23 7.punktā minēto summu 12 tūkstošu latu, lai tirgū Nr.4 uzraudzītu tarifu noteikšanu balstītu uz izmaksām.
- redz nepieciešamību SIA „Lattelecom” noteikt caurredzamības, tarifu regulēšanas saistības, vienlīdzīgas attieksmes pienākumus, pienākumu veikt atsevišķu uzskaiti un pienākumus un saistības attiecībā uz piekļuvi vairumtirdzniecības fiziskā tīkla infrastruktūrai, gala posmam FTTH un FTTB gadījumā, atsaistītu piekļuvi optiskās šķiedras līnijai FTTH un FTTB gadījumā un piekļuvi FTTN gadījumā.

1.pielikums

Tarifi mazumtirdzniecībā

Platjoslas piekļuves tarifi

DSL (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
Lattelecom	6.90-17.32	6.90-17.33

Fiksētā bezvadu piekļuve (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
Infonet sistēmas	-	9.19-15.00
Komerccentrs dati grupa	-	10.00-20.00
Kopideja	-	5.00-18.15
LATNET Serviss (sniedz Rīgā)	5.95-21.95	5.95-21.95
PC ABC	-	11.59-27.00
TELIA LATVIA	7.32-36.60	10.89-22.99

Kabeļa modems (kabeļinternets) (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
DAUTKOM TV		9.00 – 15.00
IZZI	10.90-12.90	10.90-12.90
L.A.T.	5.00 – 15.00	-
LIVAS NET	4.86-16.76	-
LIVENET	-	7.00 – 12.00

Optika (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
ALDEMS	-	5.70-14.10
Baltcom TV	9.10	9.10
BALTINET DATA	5.70-14.10	-
BAS NET	8.23-27.00	-
ILVA Ltd	-	6.15-15.35
IZZI	10.90-12.90	10.90-12.90
LAIN NET	-	8.90-18.90
Lattelecom	9.90-19.82	9.90-19.82
MFL Serviss	7.10-24.70	-
MĪTS LV	5.95-13.89	-

Satelīts (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
Unisat	no 17 - no 35	no 17 - no 35

Ethernet LAN (Ls/mēn)	Rīga	Ārpus Rīgas
BALTCOM TV	9.10	9.10
Balticom	6.05-14.87	6.05-14.87
DAUTKOM TV	-	9.00-15.00
Elektrons & K	-	4.50-25.00
Interneta Pasaule	6.05-16.94	6.05-16.94
IZZI	10.90-12.90	10.90-12.90
Media Centrs "Kurzeme"	-	4.50-12.50
NOVA	-	5.95-15.95
OSTKOM	-	4.99-18.35
QWERTY	-	4.90-19.28
SkaTVis	-	3.90-14.90
TELENET	8.20-12.10	

Sasaistīto pakalpojumu tarifi

Abonēšanas maksas Ls/mēn	komplekti „divi vienā”			komplekts „trīs vienā”
	Balss telefonija+TV	internets + TV	internets + balss telefonija	internets + TV + balss telefonija
Lattelecom	10.71	13.85-25.77	11.89-25.77	19.82-49.97
IZZI	-	11.90-13.90	-	16.40-18.40
TELENET	-	12.50-16.50	-	15.00-17.00
BALTCOM TV	11.9-12.90	11.90-16.90	-	13.90-22.20
MWTV**	-	-	11-13.50	-
Balticom*	-	8.83- 10.42	-	9.81-12.10
Dautkom***	-	7.60- 58.20****	-	13.50- 63.75****
Livas KTV*	-	8.80- 10.50	-	-

* tikai Rīgā

** optika ar 180 min.balss LTC tūklā

*** koncentrējas Daudavpilī

**** līdz 500 Mbit/s

1.pielikumā tarifi ir saskaņā ar komersantu līdz 2012.gada 1.augustam iesūtītajiem elektronisko sakaru pakalpojumu tarifiem pamatojoties uz 2009.gada 11.novembra lēmumā Nr.1/5 „Noteikumi par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai iesniedzamo informāciju”, saskaņā ar komersantu mājaslapā internētie pieejamo informāciju un sazinoties ar komersantiem telefoniski.

Platjoslas piekļuves tarifi mobilajā tīklā (internets datorā)

Abonēšanas maksā/mēn	Iekļautais datu apjoms	Papildu datu apjoms	Datu pārraides ātrums
LMT			
Ls 4.96	2 GB*	1 GB/Ls 0.99	2 Mbit/s
Ls 6.95	10 GB*	1 GB/Ls 0.99	2 Mbit/s
Ls 11.91	neierobežots*	-	2 Mbit/s
Ls 18.84	neierobežots*	-	neierobežots
Tele2			
Ls 1.90	500 MB	1 MB/Ls 0.01	2 Mbit/s*
Ls 5.94	5 GB	-	4 Mbit/s*
Ls 10.50	15 GB	-	4 Mbit/s*
Ls 17.75	25 GB	-	6 Mbit/s*
Bite			
Ls 1.99	1 GB	1 MB/Ls 0.02	līdz 21.6 Mbit/s
Ls 5.5	4 GB	1 MB/Ls 0.01	līdz 21.6 Mbit/s
Ls 9.5	neierobežoti (GLP) 15 GB	512 kb/s vai 1 MB/Ls 0.01	līdz 21.6 Mbit/s
Ls 14.5	neierobežoti (GLP) 25 GB	512 kb/s vai 1 MB/Ls 0.01	līdz 21.6 Mbit/s

* LMT datu pārraides pakalpojumi nav paredzēti reālā laika pakalpojumu izmantošanai, piemēram, Peer to peer izmantošanai (programmas dažādu mūzikas, filmu un tml. failu apmaiņai). Ja LMT pakalpojumi tiek izmantoti tam neparedzētā veidā, sistēmas automātiski var ierobežot vai pat pārtraukt noteikta pakalpojuma sniegšanu.

Platjoslas piekļuve mobilajā tīklā (internets telefonā)

Abonēšanas maksā/mēn	Iekļautais datu apjoms	Papildu datu apjoms
LMT		
Ls 0.50	100 MB	100 MB/Ls 0.5
Ls 2.98	200 MB	100 MB/Ls 1.98
Ls 4.96	2 GB	1 GB/Ls 1.98
Ls 9.92	10 GB	1 GB/Ls 1.98
Tele2		
Ls 1.98	100 MB	1 MB/Ls 0.03
Ls 3.95	500 MB	1 MB/Ls 0.02
Ls 4.95	2 GB	64 kb/s
Ls 9.91	10 GB	65 kb/s
Bite		
Ls 2.5	200 MB	1 MB/Ls 0.03
Ls 3.72	500 MB	1 MB/Ls 0.03
Ls 4.96	2 GB	1 MB/Ls 0.03
Ls 9.92	10 GB	1 MB/Ls 0.03

2.pielikums

Izskatīts 12.07.2013. Komisijas
padomes sēdē (prot. Nr.26.1.p.)

Komersantu komentāru un priekšikumu apkopojums par tirgu Nr.4 un tirgu Nr.5

SIA „Lattelecom”	Komisijas viedoklis par izteikto iebildumu/priekšlikumu
<p>1. Regulēšanas mērķis un ES valstu prakse</p> <ul style="list-style-type: none"> • SIA „Lattelecom” uzskata, ka nepastāv tirgus konkurences darbības traucējumi, kas attaisnotu Ziņojumos par tirgus analīzi noteikto saistību uzlikšanu: • platīgumas pieklieces mazumtirdzniecības tirgū ir vērojama tirgus dinamika, stabila attīstība un efektīva konkurence, kas nelauj SIA „Lattelecom” izmantot tirgus varu, lai rikotos neatkarīgi no citiem komersantiem un lietotājiem; • pēc COCOM (COCOM Working Document. Subject: <i>Broadband lines in the EU: situation at 1 July 2012</i>) ziņojuma datiem Latvijā ir sasniegts augsts NGA pārkājums un platīgumas pieklieces pakalpojuma tarifi ar ātrumu diapazonā 4 Mbit/s līdz 8Mbit/s bija zemākie visā ES, bet 12 Mbit/s līdz 30 Mbit/s ātrumu diapazonā – otrajā vietā. SIA „Lattelecom” uzskata, ka šādi dati nav savienojami ar pieejēmumu par konkurences neesamību tirgū; • alternatīvajiem operatoriem ir izvērsta konkurētspējīga optiskā infrastruktūra, kurās apjomī ir augoši, tādejādi pastāv un nākotnē vēl pieauga konkurence ar SIA „Lattelecom” infrastruktūras līmeni. Alternatīvie operatori investē savos tirklos, un to infrastruktūra tehnoloģiju ziņā ir attīstīta un vērsta uz izaugsmi (atsevišķos rādiņķjos pat dominējoša); • teritorijas, kas nav blīvi apdzīvotas, konkurencē līmenis ir zemāks, jo nepastāv ekonomiskais pamatojums pakalpojumu sniegšanai sakārā ar pieprasījuma neesamību. Uzskata, ka šādās teritorijās konkurencē apstākļus neuzlabos speciālo saistību noteikšana. Nav arī pamata uzskaitī, ka sarūkot ledzīvotāju skaitam, pieaugus pieprasījums pēc pakalpojumiem un attiecīgi tiks uzlabota konkurences situācija. 	<p>Kaut gan platīgumas pieklieces mazumtirdzniecības tirgus ir audzis pēdējos gados un alternatīvie operatori izvērš savus optikas tirkļus, tomēr SIA „Lattelecom” lielās tirgus daļas un citu kritēriju analīze (Skaitī Ziņojumus par tirgus analīzi) liecina par to, ka platīgumas pieklieces mazumtirdzniecības tirgū nepastāv efektīva konkurence. Turkītā pēdējos gados SIA „Lattelecom” ir nostiprinājusi savas pozīcijas platīgumas pieklieces mazumtirdzniecības tirgū, t.i., SIA „Lattelecom” tirgus daļa 2013.gada 1.janvārī pēc platīgumas pieklieves pakalpojuma aktīvo pieejēgumu skaita ir pieaugaši par 16,74 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2008 gadu (skaitī Ziņojumus par tirgus analīzi). Ja salīdzinā vēsturiskā operadora tirgus daļu Latvijā un pārējās ES dalībvalstīs, tad 2013.gada 1.janvārī Latvijas vēsturiskā operadora tirgus daļa ir sestā augstākā ES (angļu val. – <i>Digital Agenda Scoreboard 2013</i>). Alternatīvie operatori, ja šobrīd izbūvē optiskās šķiedras tirkļus, tad tie pārsvarā modernizē esošos. Ja apskata katra komersantu atsevišķi, tad SIA „Lattelecom” ir līdere gan pēc platīgumas pieklieves pakalpojuma, izmantojot optiskās šķiedras tirkļus, aktīvo pieejēgumu skaita, gan platīgumas pieklieves pakalpojuma nodrošināto ātrumu ziņā. Turkītā SIA „Lattelecom” 2010. un 2011.gadā visvairāk investēja savā elektronisko sakaru tirkā. Pamatoties uz pēdējos gados SIA „Lattelecom” būtiski pieaugašo tirgus daļu, Komisija uzskata, ka SIA „Lattelecom” ir būtiski nostiprinājusi savas pozīcijas platīgumas pieklieves mazumtirdzniecības tirgū. Papildus, no 2013.gada 1.jūlija SIA „Lattelecom” saviem lietojājiem palielināja elektroņisko sakaru pakalpojumu mēneša maksu (tarifu), kas liecina par to, ka SIA „Lattelecom” var izmantot savu tirgus varu un var rikoties neatkarīgi no citiem komersantiem un lietotājiem.</p> <p>Komisija uzskata, ka alternatīvajiem operatoriem ir jābūt pieejamiem tirgus Nr.4 un Nr.5 pakalpojumiem, lai mazinātu šķēršļus ienākšanai platīgumas pieklieves mazumtirdzniecības tirgū, maksimizētu lietotāju labumu izvēles, tarifu un pakalpojumu kvalitātes ziņā, veicinot efektīvu un ilgtspējīgu konkurenči un racionālu resursu pielietojumu pakalpojumu smiešanai.</p> <p>Esošie regulēšanas pasākumi attiecas uz metāliskajām līnijām (Lēmums Nr.23 un Lēmums Nr.24). Pēdējos gados apstākļi platīgumas pieklives neizpildi. Apstākļos, kad esošie regulēšanas pasākumi nav iedarbīgi, nav pamata uzskatī, ka konkurences veicināšana tiks panākta ar jaunu papildu saistību noteikšanu.</p>

	<p>tirgus analīzi), ir būtiski, ka komersantiem ir iespēja izmānot tirgus Nr.4 un Nr.5 pakalpojumus. Komisija uzskata, ka pieķuvei izmērtehniskai infrastruktūrai ir joti būtiska loma konkurences veicināšanai, lai alternatīvie operatori varētu izvietot savus kabelus un tādā veidā attīstīt elektroņisko sakaru tīklu. Attiecībā uz pārējiem tirgus Nr.4 un Nr.5 pakalpojumiem, Komisija ir jārada apstākļi, lai alternatīvie komersanti varētu konkurēt saistībā ar NGA izmantošanu.</p>	<p>Lai veicinātu komersanta ar BIT ieguldījumus, tostarp NGA tīklos, saskaņā ar ESI 42.panta pirmo daļu Komisija, uzziekot tarifu regulēšanas un izmaksu apreķināšanas saistības, nēm vērā attiecīgā komersanta investīcijas un ļauj tam gūt samērīgu peļņu no pieķulves nodrošināšanā ieguldītā kapitāla atbilstoši saistītajiem riskiem. Papildus NGA Ieteikumā ir norādīti mehānismi, kā nosakāmi tirgus Nr.4 un Nr.5 pakalpojumu tarifi. Tiem jāatspoguļo izmaksas, ko uzņemas komersants ar BIT, turklāt izmaksās jābūt pienācīgi nemtam vērā ieguldījumu riska līmenim.</p> <p>Komisijas mērķis nav panākt SIA „Lattelecom” attīstības bremzēšanu, taču Komisija, nēmot vērā apstākļus platos las pieķulves mazumtirdzniecības tirgū, uzskata, ka nosakot SIA „Lattelecom” saistības un pienākumus tirgū Nr.4 un Nr.5, (kā minēts iepriekš) triks samazinātā ūdens ienākšanai platos las pieķulves mazumtirdzniecības tirgū, tiks veicināta konkurence un ievērotas galālētotāju intereses.</p> <p>Vienota iekšējā ES tirgus attīstība nozīmē, ka, ja komersanti no citām ES dalībvalstīm vēlas ienākt Latvijas tirgū, tad tiem ir iespēja, izmantojot tirgus Nr.4 un Nr.5 pakalpojumus, ienākt platos las pieķulves mazumtirdzniecības tirgū. Ja kabeļu kanalizācija, optisko ūkiedru tīklu arhitektūru atsaistīšana un platos las pieķulves vairumtirdzniecības pakalpojumi nav pieejami, tad vienota iekšējā tirgus attīstība ir kavēta. Tādejādi, nosakot speciālas saistības tirgū Nr.4 un Nr.5, netiks radīti ūdens ienākšanai vienotam ES tirgum.</p> <p>Komisija informē, ka saskaņā ar ES tiesību aktiem (Direktīvas 2002/21/EK 7.a pants) EK ir tiesības norādīti, sniedzot attiecīgu pazīnojumu, attiecībā uz komersanta ar BIT saistību noteikšanu, grozīšanu vai atcelšanu, ka ES dalībvalstu regulatoru lēmuma projekti vai atzinumi par plānoto pasākumu kopuma noteikšanu var radīt ūdens ienākšanai vienotam ES tirgum vai neatbilst ES tiesību aktiem. Iepriekš minētā Eiropas Savienības tiesību norma ir ieviesta arī ESL 8.panta pirmās daļas 13.-punktā.</p> <p>Komisija papildus informē, ka pastāv atšķirības, EK ir konstatējusi, ka vienlīdzīgas attieksmes pienākumi un tarifu regulēšanas un izmaksu apreķināšanas saistības ieviesanas mehānismus.</p>
	<p>Papildu saistību uzlikšana tirgos Nr.4 un Nr.5 klūs par bremzējošo faktoru optiskās infrastruktūras tīklu attīstībai un nozares attīstībai kopumā. Ar papildu saistību uzlikšanu faktiski SIA „Lattelecom” tīklu mudinās nemiernīzēt elektroņisko sakaru tīklus un zemas konkurences apstākļos atstāt esošās metāliskās pieķulves līnijas, kur īmiju atsaistes sniegtās iespējas līdz šim neviens neizmanto.</p> <p>Papildu saistību uzlikšana tirgos Nr.4 un Nr.5 faktiski novestu pie pārmērīgas regulēšanas un tīklu panākta pārmērīga SIA „Lattelecom” darbības ierobežošana, kas var novest pie pozīcijas vājināšanas un attīstības bremzēšanas.</p> <p>SIA „Lattelecom” uzskata, ka papildus speciālo saistību noteikšana SIA „Lattelecom” nesasniedz regulēšanas mērķi (konkurences veicināšana, vienota iekšējā ES tirgus attīstība, galālētotāju interešu ievērošana) un nesasniedz mērķi nozare (ātrdarbīgas platos las pieķulves vairumtirdzniecības pakalpojumi) nav pieejami, tad vienota iekšējā tirgus attīstība ir kavēta. Tādejādi, nosakot speciālas saistības tirgū Nr.4 un Nr.5, netiks radīti ūdens ienākšanai vienotam ES tirgum.</p> <p>Lattelecom uzskata, ka tik plāšas saistības tirgos Nr.4 un Nr.5, citās ES valstīs nav vērojamas. SIA „Lattelecom” uzsvēr, ka konkurences situācija Latvijā ir būtiski labāka, kā vairumā citu ES valstu. Turkāt praksē ir pierādījies, ka pārmērīgas regulēšanas pieejā samazina infrastruktūras attīstības priekšnoteikumus.</p>	<p>NGA Ieteikumā EK norāda, ka Joti svarīga ir ES dalībvalstu regulatoru piemēroto reglamentējošo pieeju saskaņotība, lai izvairītos no vienotā tirgus izkroplojumiem un lai nodrošinātu tiesisku noteikību visiem komersantiem, kas veic ieguldījumus. Tādēj EK NGA Ieteikumā ES dalībvalstu regulatoriem sniedz norādes, kuru mērķis ir novērst reglamentējošo pieeju jebkādas nepamatotas atšķirības.</p> <p>Komisija informē, ka saskaņā ar ES tiesību aktiem (Direktīvas 2002/21/EK 7.a pants) EK ir tiesības norādīti, sniedzot attiecīgu pazīnojumu, attiecībā uz komersanta ar BIT saistību noteikšanu, grozīšanu vai atcelšanu, ka ES dalībvalstu regulatoru lēmuma projekti vai atzinumi par plānoto pasākumu kopuma noteikšanu var radīt ūdens ienākšanai vienotam ES tirgum vai neatbilst ES tiesību aktiem. Iepriekš minētā Eiropas Savienības tiesību norma ir ieviesta arī ESL 8.panta pirmās daļas 13.-punktā.</p> <p>Komisija papildus informē, ka pastāv atšķirības, EK ir konstatējusi, ka vienlīdzīgas attieksmes pienākumi un tarifu regulēšanas un izmaksu apreķināšanas saistības ieviesanas mehānismus.</p>

<p>Atbildot uz SIA “Lattelecom” komentāru, ka Itālijā, Slovākijā un Lielbritānijā ir noteikta tikai virtuāla piekļuve optikas līnijām, jo GPON arhitektūrai praktiski nevar realizēt fizisku piekļuvi līnijas atsaistīšanai, Komisija norāda, ka arī Komisija SIA “Lattelecom” GPON gadījumā plāno noteikt tikai virtuālu piekļuvi, t.i., noteikt aktīvu satīrbu (VVLAs), nodrošinot fiziskas atsaistīšanas īpašības.</p>	<p>2.Tirgu definījums</p> <p>Komisija neapšaubā straujo platījas piekļuves pakalpojumu izplatību mobilajā elektronisko sakaru tīklā, bet mobilo platījas piekļuvi šobrīd nevar iekļaut platījas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū, jo tā pārsvarā tiek izmantota, lai piekļūtu interneta - izmantojot atsevišķa tipa ierīces – jaunākās paudzes mobilo tālrunu aparātus, jeb viedtālrunus un planšetdatorus. Straujais mobilā interneta lietojuma pieaugums ir saistīts tieši ar strauju viedtālrunu un planšetdatoru izplatību. Mobilā platījas piekļuve uzskatāma par papildinošu, ja vien komplimentāru pakalpojumu fiksētajai platījas piekļuvei un tā netiek izmantota, lai aizstātu fiksēto platījas piekļuvi stacionārajos galda datoros. Tā kā viedtālrunus un planšetdatorus vēl nevar uzskaitīt par pilnvērtīgumā stacionāro datoru aizstājējiem, tad attiecīgi arī mobilā platījas piekļuvi nevar uzskaitīt par fiksēto platījas piekļuves aizstājēju.</p> <p>SIA „Lattelecom” minētais mobilās platījas piekļuves piedāvājums bez datu apjomā ierobežojuma par 11.90LVL mēnesī nav uzskatāms par aizvietotāju fiksētās platījas piekļuves pakalpojumam, jo tas piedāvā ierobežotu platījas piekļuves ātrumu – 2-4Mbit/s.</p> <p>Salīdzinot mobilās platījas piekļuves pakalpojumus ar fiksētās platījas piekļuves pakalpojumiem, jāņem vērā, ka nopietni ar fiksētās platījas piekļuves pakalpojumiem var konkurēt tikai 4G/LTE tehnoloģija, kura sābrīd Latvijā vēl ir maz izplatīta. Lai arī Komisija sagaida 4G/LTE tehnoloģijas papiļināšanos nākotnē, tomēr Komisija uzskata, ka šīs tehnoloģijas izplatība Šā tirgus analīzes ziņojuma pārskata periodā nespēs nopietni ieteiktē konkurencē situāciju platījas piekļuves tirgū.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mobilā un fiksētā platījas piekļuve ir aizvietojamas no galālietotāju viedokļa, jo abi piekļuves veidi nodrošina aizvietojamu funkcionalitāti; • galālietotājs spēj bez būtiskiem šķēršļiem pārorientēties no viena piekļuves veida līetošanas uz otru; • 3G/4G/LTE savienojums tiek izmantots, lai piedāvātu fiksētu platījas arī cenas ziņā pašreiz mobilās platījas piedāvājumi ir līdzvērtīgi fiksētās platījas piedāvājumiem – bez datu apjomā ierobežojumiem par 11.90LVL mēnesī; • platījas piekļuve mobilajā elektronisko sakaru tīklā pieauga straujāk nekā platījas piekļuve fiksētajā elektronisko sakaru tīklā – platījas mobilā interneta īpatsvars sasniedz 69.94%; • jaunu radiofrekvenci spektra lietošanas tiesību iegūšana liecina par būtisku un strauju platījas piekļuves mobilajā elektronisko sakaru tīklā atrīstību; • strauji pieaugoša viedtālrunu un planšetdatoru tirdzniecība un izplatība liecina par patēriētāju interesi par mobilo internetu un strauji augošu spēju to lietot un pat patēriētāju lietošanas parādumu mainu par labu mobilajam internetam; • operatoriem izvēršot 4G tīklus, to pārkājums potenciāli sasniegts tieši tās teritorijas kur konkurence ir ierobežota, tādēļ lietotājiem un arī alternatīvajiem operatoriem plašākas iespējas tiktu sniegtas nosakot piekļuves prasības 4G/LTE tīkiem, nevis optikai, kas biežāk tiek izbūvēta tieši augstas konkurences teritorijās; <p>Austrijas regulators jau 2009.gada tirgus analīzē mazumtirdzniecības tirgū iekļāva mobīlās platījas pakalpojumus, jo uzskatīja, ka liela daļa galālietotāju to lieto kā fiksētās platījas aizstājēju.</p> <p>Lattelecom uzskata, ka Zinojumos nepamatoti kā konkrēto pakalpojumu tirgus ir definēta Latvijas Republikas teritorija un ģeogrāfiskajā aspektā konkrētā pakalpojuma tirgus būtu definējams noķerot Rīgu un, iespējams, arī citas lielās pilsētas kā atsevišķus ģeogrāfiskos tirgus saskaņā ar sādiem apsvērumiem:</p> <p>Komisija piekrīt SIA „Lattelecom” par konkurences apstākļu atšķirību Rīgā un pārējā Latvijas teritorijā. Tomēr, lai arī kopumā Rīga ir gan augstāks iedzīvotāju blīvums, gan lielāks komersantu skaits, SIA „Lattelecom” tirgus daļa Rīgā saglabājas tādā līmenī, pie kura komersants uzskatāms par komersantu ar būtisku ieteikmi tirgū. Tā rezultātā Komisija secina, ka gan Rīgā, gan ārpus</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> Rīgā un citās Latvijas teritorijās ir būtiski atšķirīgs konkurentu skaits un Rīgā salīdzinājumā ar mazpilsētām un lauku teritorijām konkurence dažādu infrastruktūru līmeni ir īpaši asa un attīstīta; Rīgā ir lielākais iedzīvotāju blīvums, kas rada iespējas konkurentiem salīdzinoši viegli ar mazākām investīcijām un izmaksām nodrošināt savu tīklu pārkājuma attīstību un pakalpojumu pieejamību lielam galalietotāju skaitam; Rīgā pastāv vairākas alternatīvas infrastruktūras – ne tikai citu operatoru kabeļu kanalizācijas tīkli, bet arī grīsvadu tīkli, tāpēc konkurences līmenis Rīgā nav atkarīgs no piekļuves Lattelecom tīklam; no lietotāju viedokļa pakalpojumu saņemšana ir piesaistīta konkrētai geogrāfiskai vietai un pakalpojums, piemēram, Liepājā nav aizvietojams ar pakalpojumu Rīgā. Minētais aspekts ir pamats dažādu ģeogrāfisko tirgu noteikšanai saskaņā ar Konkurences padomes <i>Vadlīnijām konkrētā tirgus noteikšanai un konkurences stāvokļa izvērtēšanai</i>; arguments, ka Lattelecom tarifi nav diferenciēti Rīgā un citviet Latvijā, Lattelecom ieskaņā neliecinā par viendabīgu konkurenču situāciju visā valsts teritorijā. Lattelecom nav noteicis diferencētu tarifu, lai nodrošinātu patēriņšajā tiesību aizsardzības normu ievērošanu, kas nosaka, ka galalietotājiem ir vienlīdzīgas tiesības saņemt pakalpojumus, tājā skaitā, neatkarīgi no geogrāfiskās pakalpojumu izmantošanas vietas; arī Konkurences padome, pieņemot lēnumus par elektronisko sakaru tirgiem, konkrētā pakalpojuma tirgu definīte atsevišķi pa Latvijas Republikas pilsetām. Komisija faktiski ir konstatējusi atšķirīgas konkurences apstākļus Rīgā, tācu nav apsvērusi iespēju šajā teritorijā nepiemērot vai pieņemtot samazinātās speciālās saistības. 	<p>Rīgas viens un tas pats komersants – SIA „Lattelecom” atzīstams par komersantu ar būtisku ieteikmi tirgū, tādēļ tirgus Nr.4 un tirgus Nr.5 ģeogrāfiskā dalīšanai nav pamata.</p> <p>Turklāt arī Rīgā konkurences apstākļi nav pilnīgi viendabīgi – ir atsevišķi apgabali, kuros SIA „Lattelecom” infrastruktūrai nav izbūvētu alternatīvu un alternatīvajiem operatoriem būtu nepieciešami SIA „Lattelecom” platjoslas piekļuves vairumtirdzniecības pakalpojumi, lai nodrošinātu konkurenci.</p> <p>Komisija veic elektronisko sakaru tirgu definīšanu, analīzi un saistību piemērošanu saskaņā ar Elektronisko sakaru likumu, citiem normatīvajiem aktiem un EK tirgus analīzes vadlīnijām.</p> <p>ESL 20.-panta pirmās daļas 2. punkts dot komersantam tiesības noteikt elektronisko sakaru pakalpojumu tarifus saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Normatīvie akti nenosaka komersantam pienākumu noteikt vienādus tarifus visā Latvijas Republikas teritoriju.</p> <p>Komisijai, konstatējot atšķirīgus konkurences apstākļus, ir tiesības piemērot samazinātās prasības atsevišķās teritorijās, tomēr Komisija, analizējot tirgus situāciju Latvijas teritorijā, secināja, ka nav nepieciešams piemērot atšķirīgas saistības atšķirīgās teritorijās.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Komisija Lattelecom tirgus daļu Rīgā ir noteikusi pēc apgrozījuma, taču pēc piešķīgumu skaita tā ir mazāka. Saskaņā ar Lattelecom rīciņā esošajiem tirgus pētījumu datiem, Lattelecom tirgus daļa platjoslas mazumtirdzniecības tirgū Rīgā nesasniedz būtiskas ieteikmes līmeni; SIA „Lattelecom” nepiekrit, ka konstatējama tirgus daļas būtiska pieauguma tendence. Lai gan tirgus daļa ir nostabilizējusies, tās pieauguma tendence ir nebūtiska, vienlaikus, alternatīvo komersantu tirgus daļas pieaugums ir straujāks; pēc Zinojumā konstatēta, platjoslas mobila interneta īpatsvars sasniedz 69,64% un vadoties no mobilā operatoru tirgus daļas apmēra vien, Zinojums norādītais Lattelecom tirgus daļas apjoms sarūk līdz aptuvēni 35%, ja vērtē Latvijas teritoriju kopumā (attiecīgi, Rīgā tas ir vēl mazāks). 	<p>Komisijas veiktais komersantu tirgus daļu aprēķins ir balstīts uz SIA „Lattelecom” un visu pārējo komersantu iesniegto informāciju. Tirgus daļas pēc iegūtējiem, lai arī, iespējams, atšķīgas no tirgus daļām pēc piešķīgumu skaita, ir vairāk piemērotas būtiskas ieteikmes noteikšanai, jo komersantu spēja par līdzīgu pakalpojumu saņemt augstāku samaksu liecina par spēju noteikt pakalpojumu tarifu neatkarīgi no konkurences situācijas, jeb būtisku ieteikmi tirgū.</p> <p>SIA „Lattelecom” tirgus daļa platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū Latvijas Republikas teritorijā 2011.gadā salīdzinājumā ar 2010.gadu pieauga par 2,3 procentpunktiem. SIA „Lattelecom” tirgus daļa, salīdzinot to ar alternatīvajiem operatoriem, ir pieaugusi, tādēj Komisija konstatē, ka platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū konstatējams SIA „Lattelecom” tirgus daļas pieaugums.</p> <p>Mobilā platjoslas piekļuve nav iekļaujama platjoslas piekļuves mazumtirdzniecības tirgus definīcijā, tādēj nav korekti tirgus daļu aprēķinā iekļaut mobilā platjoslas piekļuvi.</p>
<p>3. Būtiskas ieteikmes noteikšana</p> <p>Līdzās Lattelecom tirgus daļas konstatējumam, kuru Lattelecom uzskata par nepamatotu būtiskas ieteikmes noteikšanai, Komisija veic elektronisko sakaru tirgu definīšanu, analīzi un saistību saskaņā ar 2.punktā norādītajiem apsvērumiem, būtiskas ieteikmes statuss tirgos Nr.4 un ESL, citiem normatīvajiem aktiem un EK tirgus</p>	

Nr.5 noteikts arī vadoties no citiem kritērijiem, attiecība uz kuriem SIA „Lattelecom” norāda:

- Komisija nav analizējusi un ķēmusi vērā Ministru kabineta 2012.gada 24.janvāra noteikumos Nr.79 „Noteikumi par darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.2.2.3 aktivitāti „Elektronisko sakaru pakalpojumu vienībužīgas pieejamības nodrošināšana visā valsts teritorijā (platījelas tīkla attīstība)”, minētā projekta ietekmi uz konkurences situāciju;
- Zinojums ietvertie secinājumi attiecībā uz Lattelecom tehnoloģisko pārakumu nonāk pretrunā ar Zinojums konstatētajiem faktiem, tāpēc secinājumi nav pamatoti: Zinojums SPRK konstatē alternatīvo komersantu aktīvu investīciju esamību, kā arī labu tehnoloģisko attīstību, tādējādi nav pamata runāt par Lattelecom tehnoloģisko pārakumu;
- Zinojums ietverti secinājumi arī attiecībā uz citu operatoru pakalpojumu sasaistīšanas iespējām – sasaistītus pakalpojumu tirgū par konkurejosoān cenām piedāvā gan Baltcom, gan IZZI, gan LMT, kas nodrošina būtisku konkurenci Lattelecom piedāvātajiem pakalpojumiem;
- Zinojums ietverti pretrunīgi konstatējumi attiecībā uz konkurejējošo pirkspēju. Vairumtirdzniecības līmenī Komisija konstatē, ka nav pieprasījuma pēc atsaistītas piekļuves abonentlīmijām – attiecīgi šajā līmenī nepietiekamo kompensējošo pirkspēju nevar ekonomiski pamatoti nodrošināt ar saistību uzlikšanu Lattelecom;
- mēroga ekonomikas priekšrocību kontekstā Lattelecom uzskata, ka tirgū noritošie alternatīvo operatoru apvienošanās darījumi nodrošina līdzvērtīgas mēroga ekonomikas iespējas. Konkurences padome, pie tam, iepriekš atļaujot Baltcom un IZZI grupas apvienošanos, norādījusi, ka rādejādi nodrošināms līdzvars Lattelecom tirgus kapacitātei.
- Lattelecom uzskata, ka nav konstatējami tādi kritēriji, kas liecinātu par Lattelecom tirgus priekšrocībām vai iespējamu tirgus varas izmantošanu neatkarīgi no galallietotājiem un/vai konkurentiem un uzskata, ka būtiskas ietekmes stāvoklis nav konstatēts pamatoši.

<p>Zinojumā Komisija konstatē gan alternatīvo komersantu aktīvu investīciju esamību un labu tehnoloģisko attīstību, gan arī to, ka SIA „Lattelecom” ir elektronisko sakaru tīkls ir visplašākais Latvijā un ka SIA „Lattelecom” ir komersants, kurš visvairāk ir investējis savu elektronisko sakaru tīklu attīstībā, turklāt SIA „Lattelecom” ir priviligēta pieeja finanšu resursiem, kas nozīmē, ka SIA „Lattelecom” ir tādas iespējas veikt nozīmīgas investīcijas savā elektronisko sakaru tīkla paplašināšanā vai modernizēšanā kādas citiem komersantiem nav pieejamas.</p> <p>Lai arī SIA „Lattelecom” nav vienīgais komersants, kurš piedāvā sasaistītos pakalpojumus galallietotājiem, SIA „Lattelecom” tomēr var piedāvāt saviem lietotājiem tādus elektronisko sakaru pakalpojumus (bez maksas izsaukumi savā elektronisko sakaru tīkla, virszemes ciparu televīzija), kurus citi operatori nevar piedāvāt, tādējā SIA „Lattelecom” sniegtie unikālie sasaistītie pakalpojumi dod tai priekšrocības attiecībā pret citiem komersantiem.</p> <p>Tirgū konstatēta nepietiekama kompensējošā pirkspēja ir viens no kritērijiem, kas liecina par komersanta ar būtisku ietekmi tirgū esamību un efektīvas konkurences trūkumu. Komisija piemēro komersantam ar būtisku ietekmi tirgū saistības, lai veicinātu tirgū efektīvu konkurenci un risinātu nepietiekamas kompensējošas pirkspējas problēmas.</p> <p>Lai arī Komisija ir novērojusi alternatīvo operatoru konsolidāciju, tomēr Komisija uzskata, ka šī procesa rezultātā šī ziņojuma pārskata periodā netiks radīts nopiems konkurents SIA „Lattelecom”. SIA „Baltcom TV” un SIA „IZZI” grupu kopējā tirgus daļa arī pēc apvienošanās būs vairākkārt mazāka par SIA „Lattelecom” tirgus daļu.</p> <p>Platījolas piekļuves mazumtirdzniecībā tirgū Komisija konstatē, ka nepastāv efektīva konkurence un ka viens komersants uzskatāms par komersantu ar BT – SIA „Lattelecom”. Par SIA „Lattelecom” būtisku ietekmi platījolas piekļuves mazumtirdzniecības tirgū liecina SIA „Lattelecom”, īpatnēvs tirgū gan pēc iegūnumiem, gan pēc aktīvo pieslēgumu skaita, tehnoloģiska rakstura šķēršļi ienākšanai tirgū, SIA „Lattelecom” kontrole pār būtisku infrastruktūru, SIA „Lattelecom” mēroga un vēriena ekonomikas radītās priekšrocības, SIA „Lattelecom” vertikālās integrācijas radītās priekšrocības, kompensējošās pirkspējas trūkums tirgū un SIA „Lattelecom” sniegtie sasaistīto pakalpojumu radītās priekšrocības.</p>

4.Tiesiskais regulējums

Eiropas tiesību aktu regulējums

- Eiropas tiesību aktu normas nenosaka konkrētu komersanta ar BTI saistību apmēru, bet gan nosaka noteikumus un kārtību tā noteikšanai, izpildoties zināmiem kritērijiem, kā arī atstāj regulējošās iestādes kompetencē vērtējumu par attiecīgo kritēriju esamību vai neesamību un atbilstību situācijai valstī. Par to, ka Eiropas tiesību akti piemērojami, atbilstoši konkretā valsts apstākliem un regulējošās iestādes konstatējumam, liecina normas, kas nosaka, ka procedūras veicamas:
- nemot vērā valsts specifisko noteikumus (Direktīva 2002/21/EK);

- pēc iespējas nemot vērā direktīvas un ieteikumu prasības (Direktīva 2002/21/EK);
 - lai sasniegūtu efektīvu tirgus regulēšanas rezultātu (NGA Ieteikums);
 - Direktīva 2002/21/EK (19.panta 2.punkts) skaidri nosaka, ka regulējošā iestāde var pieņemt lēmumus, kas atšķiras no direktīvā, ieteikumā noteiktā regulējuma – šādā gadījumā regulējošā valsts pārvaldes iestādei, kas pieņem lēmumu neievērot ieteikumu, ir jāinformē Komisija, pamatojot savu nostāju.
- Ne ES direktīvas, ne ieteikumi nav Latvijā tieši piemērojami normatīvie akti. Direktīvu normas ir iestrādātas nacionālajos likumdošanas aktos - ESL, kas attiecīgi piemērojami Latvijā attiecīgā jautājuma izskatīšanas procesā. Konkrētu Eiropas tiesību aktu regulējums tiek ņemts vērā attiecīgajā saistību noteikšanas stadijā, kur tas skaidri noteikts nacionālajā tiesību aktā.

Komisijas ieteikumā sniegtos skaidrojumus.

- Saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 19.panta 1.punktu EK pieņem ieteikumus par Direktīvas 2002/21/EK un īpašajās direktīvās paredzēto noteikumu saskaņotu piemērošanu maksimāli ķemot vērā BEREC atzinumu, lai turpinātu istenot Direktīvas 2002/21/EK 8.-pantā izklāstītos mērķus.
- Saskaņā ar Direktīvas 2002/21/EK 19.panta 2.punktu, Komisijai ir maksimāli jāņem vērā EK, pamatojoties uz Direktīvas 2002/21/EK 19.panta 1.punktu, pieņemtie ieteikumi. Komisija, atbilstoši nacionālajiem apstākļiem, ir ņemusi vērā NGA Ieteikumu, taču nav ņemusi vērā šādas NGA Ieteikumā minētās prasības: Komisija uzskata, ka nav nepieciešams noteikt prasību SIA „Lattelecom” gala posmā izvietot multišķiedras linijas un prasību SIA „Lattelecom” nodrošināt jaunu tirgus Nr.5 pakalpojumu pieejamību citam komersantam vismaž sēšus mēnešus pirms SIA „Lattelecom” vai tā mazumtirdzniecības pakārtotie komersanti piedāvā savus attiecīgos NGA mazumtirdzniecības pakalpojumus, jo tas radītu nepamatotu slogu.

Ja ES dalībvalstu regulatoru mērķis ir noteikt, grozīt vai atceļt komersanta ar BIT saistības, kopš 2011.gada 26.maija atbilstoši Direktīvas 2002/21/EK 7.a pantam EK ir tiesības norādīt, ka ES dalībvalstu regulatoru lēmuma projekti vai atzinumi par plānoto pasākumu kopuma noteikšanu var radīt šķēršļus vienotam ES tirgum vai neatbilst ES tiesību aktiem. Ja ES dalībvalstu regulatoru iestāde pieņem lēmumu neievērot šādus ieteikumus, EK vērtējot, vai tas nerādis šķēršļus vienotam ES tirgum un atbilst ES tiesību aktiem, papildus arī vērtē atbilstoši Direktīvas 2002/19/EK 19.panta 1.punktā noteiktajam, vai šāda pieja atbilst Direktīvas 2002/21/EK 8.pantā izklāstītiem mērķiem un citām daļas 13.punktu, 31.panta piektaā daļa, 31¹ pants).

Saskaņā ar Regulas 3.panta 2.punktu, ES dalībvalstu regulatori un EK pēc iespējas ļem vērā visus BEREC (un ERG) pieņemtos atzinumus, rekomendācijas, pamatnostādnes vai praksi. Pieņemot NGA Ieteikumu, EK ir ņemusi vērā BEREC un COCOM atzinumus. Nēdot to vērā, Komisija pēc iespējas ir ņemusi vērā BEREC pieņemtos atzinumus, tai skaitā BEREC dokumentus par NGA un NGA Ieteikuma ieviešanu (Angļu val. - ERG (07) 16 Rev 2 (ERG Opinion on Regulatory Principles of Next Generation Access, ERG (09) 17 (Report on NGA - Economic Analysis and Regulatory Principles), BoR (10) 08 (BEREC Report NGA - Implementation Issues and Wholesale Issues), BoR (10) 25rev1 (BEREC Opinion to the Draft Recommendation on regulated access to Next Generation Access Networks), BoR (11) 06 (Next Generation Access - Collection of factual information and new issues of NGA roll-out), BoR (11) 43 (BEREC Report on the Implementation of the NGA-Recommendation, BoR (12)127 (BEREC Common position on best practice in remedies on the market for wholesale (physical) network infrastructure access (including shared or fully unbundled access) at a fixed location imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant market) and BoR (12)128 (BEREC Common position on best practice in remedies on the market for wholesale broadband access (including broadband access) imposed

<p><i>Nacionālie tiesību akti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ESL normas nenosaka konkrētu SIA “Lattelecom” uzliekamo saistību saturu. ESL 30.pants paredz Komisijas pienākumu nosakot tirgus, ķemt vērā valsts specifisko apstākļus. Žinojumos par tirgus analīzi nav iemonta vērā valsts specifika attiecībā uz konkurences situāciju, uz tirgos iekļaujamo pakalpojumu saturu un specifiku uz ģeogrāfisko aspektu, kā arī objektīvie potenciālo saistību izpildes neiespējami apstākli. ESL 38.pants nosaka, ka komersantam ar BIT var uzlikt speciālas saistības, t.i., tam nav obligāti tādas jāuzliek: saistības uzliek tikai izņēmuma gadījumos, ja iepriekš uzliktās saistības nevercina konkurenci pietiekoši efektīvi, Komisija var uzlikt papildu saistības, saskaņojot ar EK. ESL 38.panta otrā daļa nosaka, ka nosakot saistības, jāņem vērā samērības un vienlīdzības principus, atbilstoši risināmās problēmas būtībai un regulēšanas mērķim. No minētā, kā arī Administratīvā procesa likumā nostiprinātā pienākuma izvērtēt lietderības apsvērumus, izriet Komisijas pienākums pamatoit, ka piemērojamās speciālās prasības ir problemām atbilstošas un samērīgas. Šāda pamatojuma Žinojumos par tirgus analīzi nav un Komisija nav arī konsultējusies ar SIA “Lattelecom” par plānoto saistību izpildes iespējām un to radio slogu. Nav analizēts arī SIA “Lattelecom” tiesību aizskāruma samērs ar paredzamo ieguvumu. Komisijas apgalvojums, ka “...ja nebūtu tirgus Nr.4 un Nr.5 regulēšanas, tad komersantam ar BIT nebūtu stimula nodrošināt šo tirgu pakalpojumus”, nav pietiekošs saistību uzlikšanas piemērotības un nepieciešamības pamatojums. Tapat arī pieņēmumam, ka papildus saistību uzlikšanas rezultātā palielināsies pakalpojumu piedāvājumi, tirgū ienāks jauni tirgus dalībnieki un esošajiem dalībniekiem būs viegлāk paplašināt savu pakalpojumu klāstu, nav pamatojuma, īpaši ķemot vērā, ka tirgos jau darbojas ievērojams skaits konkurentu, kā arī ir noteiktas speciālās prasības, kas šādus rezultātus neuzrāda. ESL 44.panta noteikto saistību piemērošanai tirgū Nr.4. Citu, likumā nedefinētu saistību uzlikšanai nav legitima pamata. Atbilstoši ESL 44.panta redakcijai, speciālās saistības nevar tilt uzliktais vien pēc Komisijas secinājuma, ka “SIA “Lattelecom” pieklīves atteikums komersantiem vai nepamatoti pieklīves noteikumi ar kavēt ilglāicīga un konkurents pējīga mazumtirdzniecības tirgus izveidi un neatbilst galilietotāju interesēm”. Kā noteikts ESL 44.panta, ir jākonstatē attiecīgā atteikuma vai nepamatotu pieklīves noteikumu fakts, nevis pieņēmums par tā potenciālu iestāšanos. Lattelecom godprātīgi izpilda tam iepriekš uzliktas speciālās saistības un šādi fakti nav konstatēti. <p>Tādejādi, kopumā no ESL izriet, ka speciālās saistības komersantam ar BIT uzliek, pastāvot nosacījumiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ka tiek konstatēts, ka attiecīgajos tirgos nav efektīvas konkurences; ka iepriekšējās saistības komersantam ar BIT nedarbojas efektīvi; ka tiek konstatēts, ka komersantam ar BIT iepriekš uzliktās saistības netiek pildītas, t.i., konstatējams pieklīves atteikums vai nepamatoti pieklīves noteikumi (tirgū
--

- Nr.4):
- konstatējot, ka nosakāmās speciālās saistības ir piemērotas problēmsituācijas risināšanai, atbilstošas un samērīgas.
- Uzskata, ka Ziņojumos par tirgus analži minēto saistību noteikšana tirgos Nr.4 un Nr.5 ir prettiesiskā un ESL neatbilstoša, jo netiek ievēroti ESL noteiktie šādu saistību uzlikšanas priekšnosacījumi.

5.Objektīvie šķēršļi

- SIA „Lattelecom” informē par SIA „Lattelecom” un LVRTC kabelu kanalizācijas Rīgā, Jūrmālā, Liepājā un Ventspili īpašumtiesību strīdu. Tā ietvaros LVRTC izvirza pretenzijas uz aptuveni 60% kabelu kanalizācijas Rīgā un aptuveni 50% kabelu kanalizācijas Jūrmalā. Saistību uzlikšana tirgū Nr.4 radītu papildu tiesiskās neskaidrības situāciju, kā arī potenciālu administratīvu slogu, tiesvedības un finansiāļu seku slogu SIA „Lattelecom” (piemēram, ja SIA „Lattelecom” noteikto saistību ietvaros kabelu kanalizāciju nodotu lietošanā trešajai personai Rīgā, uz kuru vēlāk īpašumtiesības tiktu atzītas LVRTC). Ja, piemēram, uz kabelu kanalizācijas posmiem tiek noteikts kopīpašums, Lattelecom patstāvīgi bez LVRTC saskanojuma noteiktas saistības tirgū Nr.4 izpildīti nevarētu.
 - SIA „Lattelecom” kabelu kanalizācijā Rīgā ir izvietoti Iekšlietu ministrijas struktūrām piederoši kabeli, bet Liepājā – Nacionālo Brunoto spēku struktūru kabelu tīkli. SIA „Lattelecom” jānodrošina informācijas par šādu kabelu atrāšanās vietu konfidencialitātē.
- SIA „Lattelecom” rīcībā nav tādas datu bāzes, kas saturētu informāciju par kabelu kanalizācijas pieejamiem resursiem un citu Ziņojumā par tirgus Nr.4 analizi prasīto. Datu bāzes izveide, kas atbilst Ziņojumā par tirgus Nr.4 analizi norādītajam, nav paredzēta sakarā ar tās izverdes izmaksām. Ja izpildot saistības, SIA „Lattelecom” būtu pienākums šādu datu bāzi izveidot, vadoties no līdzšinējās alternatīvo operatoru neesošās intereses par piekluvei pakalpojumu izmantošanu, var secināt, ka SIA „Lattelecom” nevarēs atgūt šādas datu bāzes izveidē ieguldītās investīcijas. SIA „Lattelecom” IT sistēmas ir domātas viena operatora vajadzībām. Ja tās ir jāpārveido tā, lai tām būtu piekluve arī citiem operatoriem un viens operators neredzētu cita operatora pakalpojumus, veicamas vairāku miljonu investīcijas un ieviešanas termiņš ir vismaz 3 gadi. Palieinātos arī IT uzturešanas izmaksas. Bez tam, ir jāveic infrastruktūras apsekošana un informācijas ievādīšana informāciju sistēmā, kas sastāda 4 – miljoni latu ar realizācijas termiņu no 3 – 5 gadi.

Aizsardzības ministrija, Iekšlietu ministrija un Satiksmes ministrija

Aizsardzības ministrija informē, ka SIA „Lattelecom” kabelu kanalizācijā šobrīd saskaņā ar noslēgto līgumu ir izvietoti Nacionālajiem brunotajiem spēkiem piederoši optiskās skiedras kabelji un noslēgts līgums par sakaru pakalpojuma nodošināšanu starp aizsardzības nozares objektiem visā Latvijas teritorijā, izmantojot optiskās šķiedras kabelju savienojumus. Uz vairākiem Nacionālo brunoto spēku objektiem attiecas Ministru kabineta 2004.gada 26.oktobra noteikumi Nr.887 „Vaists noslēpuma objektu saraksts”. Aizsardzības ministrija lūdz Komisiju ņemt vērā valsts aizsardzības un drošības aspektus, piņemot lēmumu par saistību saturu.

Komisijas viedoklis par izteikto iebildumu/priekšlikumu

Komisija, izstrādājot attiecīgos normatīvos aktus, nems vērā normatīvajos aktos noteikajā kārtībā Aizsardzības ministrijas. Iekšlietu ministrijas izteikto viedokli par valsts noslēpuma objektiem, lai netiku radīts apdraudējums valsts drošībai un lai tiktu nodrošināta konfidencialitāte un drošība. Komisija norāda, ka SIA „Lattelecom” ir saistīšas normatīvajos aktos noteiktās prasības par valsts noslēpuma un valsts drošības objektiem.

Komisija, izstrādājot attiecīgos normatīvos aktus, nems vērā normatīvajos aktos noteikajā kārtībā Satiksmes ministrijas izteikto viedokli par strīdu starp SIA

Iekšlietu ministrijā informē, ka SIA „Lattelecom” kabelu kanalizācijā šobrīd uz līguma pamata ir izvietoti Iekšlietu ministrijai piederoši optiskās šķiedras kabeļi. Iekšlietu ministrijā vērš Komisijas uzmanību uz to, ka pienākums nodrošināt alternatīvajam operatoram pieķļuvī SIA „Lattelecom” kabelu kanalizācijai radīs riskus, kas saistīti ar konfidencialitātes un drošības nodrošināšanu. Iekšlietu ministrija uzsakata, ka ir jādod SIA „Lattelecom” tiesības izvērtēt tirgus dalībnieku pieteikumus un pieņemt lēmumu par pretendētu atbilstību kvalitātes un drošības prasībām.

Satiksmes ministrijā informē Komisiju par to, ka starp LVRTC un SIA „Lattelecom” pastāv ilgstīss strīds par kabelju kanalizācijas ipašumtiesībām Riga, Liepāja un Ventspili. Satiksmes ministrijā informē, ka saistība nodrošināt pieķļuvi SIA „Lattelecom” inženierītehniskai infrastruktūrai, tiesiski korekti nevar tikt nodrošinātas līdz ipašumtiesību jautājuma sakārtošanai. Satiksmes ministrijā alcina Komisiju rast iespēju pieņemt lēmumu tādā redakcijā, kas neradītu papildu apgrūtinājumu strīdus izskiršanai un katras puses apjomā nodefinēšanai, kā arī neradītu nelabvēlīgas tiesiskās sekas kā LVRTC, tā Lattelecom un trešajām pusēm, ar kurām jau vēsturiski ir saistības strīdus sakaru kanalizācijas dala.

Sāsinājumi:

Alternatīvais operators -

BIT -

COCOM -

Direktīva 2002/21/EK -

EK –

ES -

ESL -

EK tirgus analīzes vadīnijas -

Komersants, kas nav vēsturiskais operators
Būtiska ietekme tirgū
Komunikāciju komiteja, kuras galvenais uzdevums ir sniegt atzinumu par EK projektiem, kurus EK plāno pieņemt.
2002.gada 7.marta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva)

Europas Komisija

Europas Savienība

Elektronisko sakaru likums

Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services
elektroniski sakaru komersants
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
Komisijas 2007.gada 31.janvāra lēmums Nr.23 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi atsaistītās pieklives (tai skaitā daļējas pieklives) metālskajām abonentīmījam un to segmentiem, lai nodrošinātu platības datu pārraides pakalpojumus Latvijas Republikas teritorijā, tirgū”

Komisijas 2007.gada 31.janvāra lēmums Nr.24 „Par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lattelecom” būtisku ietekmi platības pieklives vairumtirdzniecības Latvijas Republikas teritorijā tirgū”
valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs”
nākamās paudzēs pieklives tirki

Europas Komisijas 2010.gada 20.septembra ietekums par regulētu pieķļuvi nākamās paudzēs pieklives (NGA) tirkiem
Europas Parlamenta un Padomes 2009.gada 25.novembra Regula (EK) Nr.1211/2009, ar ko izveido Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādi (BEREC) un biroju

pieklives vairumtirdzniecības (fiziskā) tirka infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto pieķļuvi) fiksētā atrašanās vietā
platības pieklives vairumtirdzniecība
operatori, kuram pēc tirgus liberalizācijas no 2003.gada 1.janvāra beidzās ekskluzīvās tiesības darbam fiksēto elektronisko sakaru tirklā

Zinojumi par tirgus analīzi -

Komisijas „Zinojums par tirgus analīzi Eiropas Komisijas 2007.gada 17.decembra ieteikumā 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgjiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama ex ante (apstieidoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK, minētais tirgus Nr.4 – piekļuve vairumtirdzniecības (fiziskai) tīkla infrastruktūrai (ieskaitot kopējo vai pilnībā atsaistīto piekļuvi) fiksētā atrasanās vietā” un Komisijas „Zinojums par tirgus analīzi Eiropas Komisijas 2007.gada 17.decembra ieteikumā 2007/879/EK par konkrētajiem preču un pakalpojumu tirgjiem elektronisko sakaru nozarē, kuros var būt nepieciešama ex ante (apstieidoša) regulēšana saskaņā ar Direktīvu 2002/21/EK, minētais tirgus Nr.5 – platjoslas piekļuves vairumtirdzniecība”